

- În acest număr:*
- PROMOVAREA ȘI PROTECȚIA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ
 - REPERELE DEMOCRATICE ALE REFERENDUMULUI
 - PROTECȚIE INTERNAȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA
 - MEDIEREA ÎN RAPORTURILE JURIDICE ADMINISTRATIVE
 - JURISPRUDENȚĂ • SEMNAL • REMEMBER

DREPTURILE OMULUI

revistă editată de

INSTITUTUL ROMÂN
PENTRU DREPTURILE OMULUI
I.R.D.O.

HUMAN RIGHTS
DROITS DE L'HOMME

ANUL XXIII
NR. 1
2013

DREPTURILE OMULUI
ANUL XXIII
NR. 1
2013

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI

DREPTURILE OMULUI

Revistă clasificată de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din învățământul Superior
Înregistrată la OSIM sub numărul de marcă 109255/2010

Consiliul științific

Prof. univ. dr. **Gérard Conac**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Nicolas Mateesco Matte**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Vasile Stănescu**, membru al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Karel Vasak**; Prof. univ. dr. **Gheorghe Vlăduțescu**, membru al Academiei Române.

Colegiul de redacție

Conf. univ. dr. **Gheorghe Bârlea**; Prof. univ. dr. **Monna-Lisa Belu Magdo**; Prof. univ. dr. **Jean Marie Bernard**, director de cercetare CNRS; Prof. univ. dr. **Raluca Beșteliu**; Prof. univ. dr. **Dominique Rousseau**, Universitatea Paris I; Prof. univ. dr. **Nicole Guimezanes**, Universitatea Paris XII, Membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat; Prof. univ. dr. **Ioan Leș**; **Emil Marinache**; Prof. univ. dr. **Irina Moroianu Zlătescu**, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, editor; Prof. univ. dr. **Nicolae Popa**; Prof. **Ioan Oancea**; Prof. univ. dr. **Dumitra Popescu**; **Valeriu Rendec**; **Sergiu Andon**; Dr. **Ianfred Silberstein**; Dr. **Rodica Șerbănescu**; Prof. univ. dr. **Laurențiu Șoitu**; Prof. univ. dr. **Ioan Vida**.

Institutul Român pentru Drepturile Omului
București, B-dul Nicolae Bălcescu, nr. 21

Tel.+40 21 3114921

e-mail: office@irdo.ro

www.irdo.ro

SUMAR

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE	7
• Promovarea și protecția drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană (I) – prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu	7
• Reperete democratice ale referendumului – prof. univ. dr. Mircea Criste	13
• Corupția, fenomen care afectează drepturile omului – prof. univ. dr. Ion Popescu-Slăniceanu , asist. univ. Isabela Stancea	19
• Reglementări privind statutul persoanelor care solicită protecție internațională în România – dr. Adrian Bulgaru	24
• Controlul judiciar asupra administrației publice. Contenciosul administrativ – Grigoraș Tudor	27
• Medierea în raporturile juridice administrative – Claudiu Ignat	36
II. ROMANIAN INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS ANNUAL REPORT – 2012	49
III. JURISPRUDENȚĂ	85
• Hotărârea Curții Europene a Drepturilor omului în cauza Parascineti împotriva României ..	85
IV. SEMNAL	93
V. REMEMBER	101

CONTENTS

I. STUDIES, RESEARCH, ARTICLES	7
• Protection and promotion of the fundamental rights in the European Union (I) – Prof. Irina Moroianu Zlătescu , PhD	7
• Democratic aspects of the referendum – Prof. Mircea Criste , PhD	13
• Corruption, a phenomenon jeopardizing human rights – Prof. Ion Popescu-Slăniceanu , PhD, Isabela Stancea , teaching assistant	19
• Legal provisions on the status of persons seeking international protection in Romania – Adrian Bulgaru , PhD	24
• Judicial control on public administration. Administrative disputed matters – Grigoraș Tudor	27
• Mediation in legal administrative relationships – Claudiu Ignat	36
II. ROMANIAN INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS ANNUAL REPORT – 2012	49
III. JURISPRUDENCE	85
• Decision of the European Court of Human Rights in the case of Parascineti vs. Romania	85

IV. SIGNAL	93
V. REMEMBER	101

SOMMAIRE

I. ÉTUDES, RECHERCHES, ARTICLES	7
• La promotion et la protection des droits fondamentaux dans l'Union européenne (I) – prof. Dr. Irina Moroianu Zlatescu	7
• Les repères démocratiques du référendum – prof. Dr. Mircea Criste	13
• Sur le phénomène de la corruption affectant les droits de l'homme – prof. Dr. Ion Popescu-Slăniceanu , prof. assistant Isabela Stancea	19
• Règlements concernant le statut des personnes qui demandent une protection internationale en Roumanie – Dr. Adrian Bulgaru	24
• Le contrôle judiciaire sur l'administration publique. Procédures administratives – Grigoraș Tudor	27
• La médiation dans les relations juridiques administratives – Claudiu Ignat	36
II. L'INSTITUT ROUMAIN DES DROITS DE L'HOMME, RAPPORT ANNUEL – 2012	49
III. JURISPRUDENCE	85
• La décision de la Cour Européenne des droits de l'homme dans l'affaire Parascineti contre la Roumanie	85
IV. SIGNAL	93
V. REMEMBER	101

ABREVIERI

ADR	Alternative Dispute Resolution
ADRA	Administrative Dispute Resolution Act
AIDC	Academia Internațională de Drept Comparat
alin.	alineat
ANCS	Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică
ANUROM	Asociația pentru Națiunile Unite din România
ARDOVIT	Asociația română pentru apărarea drepturilor omului la vârsta a treia
art.	articolul
C.civ.	Codul civil
CDPD	Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități
CE	Consiliul European
cercet. st.	cercetător științific
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CNDR	Consiliul Național al Dizabilității din România
CNIDO	Centrul Național Iordanian pentru Drepturile Omului
Convenția	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
coord.	coordonator
C.pen	Codul penal
C. proc. pen.	Codul de procedură penală
C.pr.civ.	Codul de procedură civilă
DCC	Decizia Curții Constituționale
DGFP	Direcția Generală a Finanțelor Publice
DPPH	Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap
dr.	doctor
drd.	doctorand
DSP	Direcția de Sănătate Publică
Ed.	Editura
ECtHR	European Court of Human Rights
EEOC	Comisia pentru egalitatea Oportunităților de Angajare et caetera („și celelalte”)
etc	
EUR	euro
EURES	Serviciul European de Ocupare a Forței de Muncă
FMCS	Federal Mediation and Conciliation Service
FRA	Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene
FRP	Fundamental Rights Platform
GRECO	Group of States against corruption
HG	Hotărâre de Guvern
ICC	International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions – Comitetul internațional coordonator al instituțiilor naționale de drepturile omului
ICJ	Institutul de Cercetări Juridice
IDEF	Institutul Internațional de Drept de Expresie Franceză

INDO	Instituții Naționale pentru Drepturile Omului
infra.	dedesubt, mai jos
IRDO	Institutul Român pentru Drepturile Omului
J.Of.	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
LGBT	lesbiene, homosexuali, bisexuali, transsexuali
lit.	litera
loc. cit.	locul citat
M.Of.	Monitorul Oficial al României
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
nr.	numărul
OG	Ordonanță de Guvern
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights – Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
op. cit.	opera citată
ONG	Organizație neguvernamentală
ONPHR	Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România
OSCE	Organizația Pentru Securitate și Cooperare în Europa
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
PDL	Partidul Democrat Liberal
p.	pagina
pp.	paginile
parag.	paragraf
pct.	punctul
PNA	Parchetului Național Anticorupție
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.
SNA	Strategia Națională Anticorupție
SNSPA	Școala Națională de Studii Politice și Administrative
SPIDR	Society of Professionals in Dispute Resolution
supra.	deasupra, mai sus
SUA	Statele Unite ale Americii
ș.a.	și alții (altele)
UE	Uniunea Europeană
UEB	Universitatea Ecologică din București
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație și Cultură
UNHCR	Înaltul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
univ.	universitar
UPR	Universal Periodic Review
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	versus

I. STUDII, CERCETĂRI ARTICOLE

PROMOVAREA ȘI PROTECȚIA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ (I)

IRINA MOROIANU ZLĂTESCU*

ABSTRACT:

The binding document in the field of human rights adopted by the European Union is the Charter of Fundamental Rights.

In support of the Union's commitment to guarantee the rights laid down in the Charter, the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) was created. The latter established the Fundamental Rights Platform (FRP), which is a network meant to provide permanent cooperation with the civil society.

Keywords: European Union, the Charter, European Union Agency for Fundamental Rights, multi-annual framework programme, objectives, Fundamental Rights Platform

RÉSUMÉ:

Le document essentiel dans le domaine des droits de l'homme adopté par l'Union européenne est la Charte des Droits Fondamentaux.

À l'appui de l'engagement de l'Union à garantir les droits énoncés dans la Charte, a été créé l'Agence des Droits Fondamentaux de l'Union Européenne (FRA). Cette dernière a réalisé la Plate-forme des Droits Fondamentaux (FRP), qui est un réseau destiné à fournir une coopération permanente avec la société civile.

Mots-clés: Union Européenne, la Charte, Agence des Droits Fondamentaux de l'Union Européenne, programme-cadre pluriannuel, objectifs, Plate-forme des Droits Fondamentaux

Dacă urmărim istoria Europei de după cel de-al doilea război mondial constatăm că ea este strâns legată de eforturile depuse imediat pentru dezvoltarea unor organizații comune, înființate prin voința liber exprimată a statelor suverane¹. Cooperarea europeană s-a materializat în timp, în principal la nivelul NATO, al OSCE, al Consiliului Europei și la nivelul Uniunii Europene, cuprinzând o sferă de activitate din ce în ce mai diversificată: de la asigurarea apărării și securității globale a statelor membre la crearea unor instituții comune și a unei piețe unice, în care protecția și promovarea drepturilor omului se afirmă ca valori fundamentale². Dacă astăzi vorbim despre Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene este rezultatul activității deosebite a celor care au crezut tot timpul în ideea unei cetățenii europene³ într-un

concretizare în 1979, când Parlamentul European a fost ales prin vot direct și universal. Ea a fost reluată în urma constatării unei anumite pasivități a populației din statele europene la prezentarea la vot pentru alegerile parlamentare, pasivitate provenită și din necunoașterea sau incompleta informare în ceea ce privește procesul de construcție comunitară. În fața unei asemenea situații, Consiliul European, întrunit la Fontainebleau în iunie 1984, a instituit un Comitet ad-hoc în vederea identificării domeniilor capabile să accentueze dimensiunea umană a procesului de integrare europeană; cu alte cuvinte, acest proces să fie mai aproape de cetățeni. Comitetul, numit după președintele său, Adonnino, a întocmit două rapoarte pe care le-a prezentat Consiliului European în martie și iunie 1985. În noiembrie 1985, Comisia Europeană a adoptat un Program de lucru pentru realizarea „Europei Cetățenilor”. Programul privește următoarele acțiuni: adoptarea de măsuri care să faciliteze libera circulație a persoanelor prin suprimarea formalităților fiscale referitoare la transportul călătorilor și al mașinilor, prin introducerea dreptului de vot pentru alegerile locale pentru orice cetățean al Comunității, prin crearea unui spațiu comunitar audio-vizual, prin adoptarea unor formalități de restituire a cheltuielilor cu îngrijirea sănătății, prin consolidarea luptei împotriva drogurilor și a toxicomaniei, prin inițiative în scopul învățării de limbi străine, prin consolidarea cooperării universitare, prin introducerea unei dimensiuni europene în învățământ, prin consolidarea imaginii și identității Comunității. Tratatul de la Maastricht a instituit pe plan juridic cetățenia Uniunii, acordată tuturor persoanelor care au cetățenia unuia din statele membre. Instituită prin Tratat, cetățenia europeană nu se substituie cetățeniei diferitelor state din Uniune, ci se adaugă acesteia: „este cetățean al Uniunii orice persoană care are naționalitatea unui stat membru”.

* Prof. univ. dr., Dr. H. C., director al Institutului Român pentru Drepturile Omului.

¹ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, R. C. Demetrescu, *Prolegomene la un drept instituțional comunitar*, Ed. Economică, București, 2003, p. 11 și urm.

² A se vedea V.D. Zlătescu, Irina Moroianu Zlătescu, *Human Rights in Action*, Ed. IRDO, București, 1993, p. 8 și urm. A se vedea și Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile Omului, un sistem în evoluție*, ediția a 2-a, Ed. IRDO, București, 2008, p. 101 și urm.

³ Anul 2013 este declarat Anul cetățeniei europene. Ideea cetățeniei europene este mai veche, lansată încă din 1974, cu prilejul întâlnirii la vârf de la Paris. Ideea a căpătat o primă

spațiu de libertate, securitate și justiție. Drumul parcurs a presupus eforturi, concesi și renunțări dar, mai presus de toate acestea, au triumfat marile deziderate europene.

Deschisă acelor state europene care își asumă valorile sale – respectarea demnității umane, a libertății, a democrației, a statului de drept, precum și a drepturilor omului – și se angajează să le promoveze în comun, potrivit obligațiilor ce le revin în urma aderării, Uniunea promovează coeziunea economică, socială și teritorială precum și solidaritatea între statele membre.

Extinderea Uniunii Europene a însemnat în același timp o exigență politică, dar și o oportunitate istorică pentru Europa. Asigurând stabilitatea și securitatea pe continent, lărgirea a oferit, nu numai statelor candidate ci și statelor noi membre, perspective de creștere economică și de bunăstare. Prin aplicarea politicilor comune s-a urmărit consolidarea construcției europene și menținerea realizărilor obținute. Prin forța dreptului, prin eforturi susținute pe calea unei construcții pragmatice și dinamice, continentul este în plin proces de unificare. Acest proces nu este nici pe departe finalizat. Procesul de integrare a noilor state membre s-a derulat pe mai multe niveluri. Primul nivel a vizat participarea acestora la structurile instituționale din Uniunea Europeană. La al doilea nivel s-a urmărit ca integrarea acestor state să fie susținută prin intermediul fondurilor și programelor europene.

Tratatele constitutive ale Comunităților Europene nu conțineau un catalog al drepturilor omului. Ele făceau numai referire la unele dintre acestea. Explicația lipsei unui astfel de catalog constă, credem, în faptul că o comunitate economică, era percepută ca organizație internațională și compusă din state. Ca urmare, protecția drepturilor omului era de resortul fiecărui stat în parte, potrivit propriei Constituții⁴. Aceste state aveau și calitatea de membre ale Consiliului Europei și deci erau semnatar și ale Convenției Europene a Drepturilor Omului. Totuși, problema protecției drepturilor omului, a drepturilor fundamentale, se punea când instituțiile sau diferitele organe europene, în exercitarea

atribuțiilor lor, erau susceptibile de a leza interesele oricărei persoane.

Dacă organizațiile economice create în a doua parte a secolului trecut aveau mai puțin în vedere protecția drepturilor omului, Uniunea Europeană, prin Tratatul de la Maastricht din 1992, a deschis numeroase câmpuri de acțiune, cum ar fi: educația și pregătirea profesională, care făcuseră deja obiectul unor programe ce urmau să fie completate și încurajate pentru a li se da o dimensiune europeană; sau, de exemplu, conceptul de cetățenie europeană, care s-a constituit în scopul consolidării identității europene⁵.

În Tratatul asupra Uniunii Europene⁶, s-a făcut referire pentru prima oară la respectarea „drepturilor fundamentale ale omului, așa cum sunt garantate de Convenția Europeană” și așa cum ele rezultă din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, ca principii generale ale dreptului european. El reafirmă în preambulul său atașamentul țărilor membre față de principiile libertății, democrației și respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale. În cuprinsul său se reiterează unul din obiectivele fundamentale ale Comunității: „protecția drepturilor și intereselor cetățenilor statelor membre...”. Mai trebuie menționat că exigența respectării drepturilor fundamentale a devenit un punct ferm și în relațiile externe ale Uniunii. Numeroase acorduri încheiate cu diferite țări conțin dispoziții care pot merge până la suspendarea relațiilor sau denunțarea acordului în cazul unei încălcări grave a drepturilor omului de către una din părțile contractante.

Credem că un moment important în evoluția construcției europene l-a constituit ratificarea în 1997 a Tratatului de la Amsterdam. Totodată, o nouă etapă cheie a început în decembrie 2000, când conducătorii Uniunii Europene, Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, au proclamat Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și au semnat Tratatul de la Nisa, intrat în vigoare la 1 februarie 2003.

⁵ A se vedea *La citoyenneté démocratique dans l'Europe des vingt-sept*, L'Harmattan, Paris, 2007, p.17, și urm.

⁶ Tratatul de la Maastricht din 1992, revizuit în 2007. A se vedea și **Irina Moroianu Zlătescu**, *Dreptul instituțional european*, Ed. IRDO, București, 2008, p. 178 și urm.

⁴ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Constitutional Law. Romania*, Editura Kluwer, London, 2013, p. 3 și urm.

În 2007, odată cu semnarea Tratatului de la Lisabona, de funcționare a Uniunii Europene, a fost ratificată și Carta Drepturilor Fundamentale. Aceasta a devenit document cu forță juridică în momentul intrării în vigoare a tratatului de la Lisabona, adică 1 decembrie 2009. Într-un text simplu, Carta Drepturilor Fundamentale înscrie ansamblul drepturilor individuale, civile, politice, economice și sociale de care se bucură cetățenii și rezidenții Uniunii Europene. Ea se bazează pe tradițiile constituționale și obligațiile internaționale comune ale statelor membre: Convenția Europeană, care privește apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; Cartea Socială adoptată de Uniune și cea adoptată de Consiliul Europei; jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Carta Drepturilor Fundamentale așează drepturile în șase titluri: demnitatea, libertățile, egalitatea, solidaritatea, cetățenia și justiția. Conținutul Cartei drepturilor fundamentale este mai vast decât acela al Convenției Europene a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de toate statele membre ale Uniunii. În timp ce Convenția se limitează la drepturile civile și politice, Carta Drepturilor Fundamentale acoperă și celelalte domenii, cum ar fi, de exemplu, dreptul la o bună administrare, drepturile sociale ale lucrătorilor, protecția bunurilor personale, bioetica etc., în așa fel încât să fie garantat un tratament demn fiecărui individ.

În aceeași perioadă s-a decis extinderea competențelor cunoscutului Centru European de Monitorizare a Rasismului și Xenofobiei, creat în 1998, în scopul de a fi transformat într-o Agenție a Drepturilor Fundamentale (FRA). Aceasta a fost instituită la 1 martie 2007, în baza Regulamentului Consiliului din 15 februarie 2007⁷. Ea este un organism independent al Uniunii Europene, cu personalitate juridică, al cărui scop este de a susține demersul Uniunii Europene de a garanta drepturile enunțate în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Agenția trebuie

să acorde asistență instituțiilor, organelor, organismelor și agențiilor competente ale Comunității, precum și autorităților statelor membre, în aplicarea dreptului european, a drepturilor fundamentale, pentru a le ajuta în asigurarea respectării depline a acestora atunci când iau măsuri sau definesc acțiuni potrivit art. 2 din Regulamentul menționat.

În scopul realizării acestui obiectiv, Agenției îi revin mai multe sarcini, conform art. 4 din Regulament și anume: de a colecta, înregistra, analiza și difuza informații și date pertinente, obiective, fiabile și comparabile, inclusiv rezultatele cercetărilor și controalelor care îi sunt comunicate de către statele membre, de instituțiile Uniunii ca și de organele și agențiile Uniunii, de către centrele de cercetare, organismele naționale, organizațiile neguvernamentale, țările terțe și organizațiile internaționale și, în special, organele competente ale Consiliului Europei (potrivit lit. a); de a pune la punct, în cooperare cu Comisia și statele membre, metode și norme pentru îmbunătățirea comparabilității, obiectivității și fiabilității datelor la nivel european (potrivit lit. b). Agenția trebuie, de asemenea, să realizeze sau să faciliteze cercetări și anchete științifice, studii pregătitoare și de fezabilitate sau să colaboreze la acestea, inclusiv, acolo unde este cazul, la cererea Parlamentului European, a Consiliului sau a Comisiei, cu condiția ca această cerere să fie compatibilă cu prioritățile sale și cu programul cadru anual (potrivit lit. c). Nu trebuie omis faptul că în baza aceluiași articol din Regulament, Agenția trebuie să formuleze și să publice, fie la cererea Parlamentului, a Consiliului sau a Comisiei, fie din proprie inițiativă, concluzii și avize asupra unor subiecte tematice specifice. De asemenea, ea mai trebuie să publice: un raport anual pe probleme ale drepturilor fundamentale ale omului, care să sublinieze, totodată, exemplele de bune practici (potrivit art. 4 lit. d); rapoarte tematice având ca bază analize, cercetări și studii proprii (potrivit lit. e); un raport anual de activitate (potrivit lit. f). În sfârșit, are obligația de a concepe o strategie de comunicare și de a promova dialogul cu societatea civilă, în scopul sensibilizării publicului larg în privința drepturilor fundamentale și al informării acestuia în mod activ asupra lucrărilor sale (potrivit lit. g).

⁷ Règlement (CE) N° 168/2007 du Conseil du 15 février 2007 portant création d'une Agence des droits fondamentaux de l'Union européenne, în „Journal officiel de l'Union européenne” L 53 din 22.02.2007, p. 4.

Dacă ne referim la metodologia pentru colectarea datelor și activitatea de cercetare și analiză, nu ar trebuie să ometem faptul că Agenția a beneficiat de experiența Centrului European pentru Monitorizarea Rasismului și Xenofobiei cărui, așa cum am arătat, îi succede⁸. Între altele, documentul conține unele repere în legătură cu calitatea datelor culese din literatura de specialitate. Astfel, termenul „obiective” indică cerința ca informațiile să fie culese cu cea mai mare rigoare științifică posibilă, conform normelor metodologiei științelor sociale, în timp ce termenul de „fiabile” are diverse interpretări. Dacă în limbaj comun este folosit mai ales cu înțelesul de acuratețe și absența deformărilor imaginii, în literatura privind metodologia științelor sociale conceptul de „fiabilitate” în cercetare este pus în legătură cu ideea de „replicabilitate”, în sensul presupunerii că repetarea cercetării în aceleași condiții, cu orice eșantion similar de respondenți, va produce rezultate similare⁹, metodele de lucru utilizate în vederea furnizării unor informații obiective, fiabile și comparabile constând în înființarea și coordonarea unor rețele de informații și utilizarea rețelelor existente, organizarea unor reuniuni de experți și constituirea, la nevoie, a unor grupuri de lucru ad-hoc.

Ținând seama de necesitatea de a face ca la colectarea datelor să participe autoritățile naționale, Agenția utilizează competențele diferitelor organisme și organe din fiecare stat membru. Totodată, în exercitarea activităților sale, ține seama de informațiile și de activitățile instituțiilor, organelor, organismelor și agențiilor Uniunii și ale statelor membre, ale Consiliului European, OSCE, ONU și ale altor organizații internaționale, fapt de natură a asigura complementaritatea și utilizarea optimă a resurselor. Subliniem că acest organism european funcționează nu numai pe baza principiilor independenței și interesului general, transparenței și accesului la documente, protecției datelor, ci și pe cel al luptei contra fraudei, acestea

⁸ Experiență valoroasă care a făcut obiectul unui studiu intitulat „Data collection and research activities on racism and xenophobia by the EUMC (2000-2006). Lessons learned for the EU Fundamental Rights Agency. Working Paper, FRA, 2007”, elaborat sub forma unui document de lucru.

⁹ A se vedea **T. Bilton, K. Bonnett, M. Stanworth, K. Sheard și A. Webster**, *Introductory Sociology*, MacMillan, London, 1993, cit. în „Data collection...”, *doc. cit.*, p. 8.

constituind principii pe care trebuie să le respecte și după care trebuie să se călăuzească în îndeplinirea atribuțiilor sale.

Domeniile tematice specifice ale Agenției pentru Drepturile Fundamentale sunt stabilite printr-un cadru de cercetare multianual. Primul cadru multianual a vizat perioada 2007-2012¹⁰, iar al doilea, perioada 2013-2017.

Programul cadru de cercetare multianuală este în concordanță cu prioritățile Uniunii, având în vedere orientările ce reies din rezoluția Parlamentului European și concluziile Consiliului în domeniul drepturilor fundamentale. Evident, programul cadru ține seama de resursele financiare și umane ale Agenției Drepturilor Fundamentale și, nu în ultimul rând, el trebuie să fie în conformitate cu dreptul european. Activitățile sunt stabilite de Consiliul de administrație al Agenției. El reunește persoane cu experiență în conducerea unor instituții din sectorul public sau privat care au cunoștințe temeinice în domeniul drepturilor fundamentale ale omului, persoane independente, câte una din fiecare din cele 27 de state ale UE; de asemenea, din componența sa mai fac parte o persoană independentă desemnată de Consiliul European și doi reprezentanți ai Comisiei Europene. Fiecare membru poate fi asistat de un membru suplimentar care trebuie să întrunească aceleași condiții pentru a fi selecționat. De asemenea, trebuie menționat că este reprezentată Croația, la nivel de observator. Consiliul are un mandat de 5 ani care nu poate fi reînnoit. Dintre membrii Consiliului de administrație se aleg președintele, vicepreședintele și încă doi membri care, împreună cu unul din cei doi membri ai Comisiei Europene și cu reprezentantul Consiliului European, formează Comitetul executiv al Agenției. Acesta este ales pentru un mandat de doi ani și jumătate care poate fi reînnoit o singură dată. Între reuniunile Consiliului de administrație, atribuțiile acestuia revin Comitetului executiv.

Consiliul de administrație definește prioritățile Agenției, stabilește bugetul și monitorizează

¹⁰ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Agenția Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*, în „Drepturile Omului” nr. 1/2008, p. 4 și urm. A se vedea și **Morten Kjaerum, Ilze Brands Kehris**, *Avant-propos*, în „Les droits fondamentaux: défis et réussites en 2011”, FRA, Office des publications de l'Union Européenne, 2012, p. 3.

operațiunile Agenției. Totodată, el adoptă programul de activitate anual în concordanță cu cel multianual, adoptă rapoartele anuale ale Agenției, numește directorul Agenției, adoptă proiectul de buget și bugetul final, precum și normele financiare aplicabile Agenției, numește și revocă membrii Comitetului științific al Agenției. Evident, Consiliul de administrație al Agenției pentru Drepturile Fundamentale este consultat de Comisie în elaborarea Programului cadru multianual pentru Agenție. În aceste condiții Comisia, cu avizele Parlamentului European, solicită Consiliului adoptarea unei decizii privind acest Program.

Primul Program cadru multianual a fost stabilit, așa cum s-a menționat mai sus, pentru perioada 2007-2012. Domeniile tematice au fost¹¹: a) rasismul, xenofobia și intoleranța legată de acestea; b) discriminarea sexuală, rasială, etnică, religioasă sau bazată pe convingeri, pe dizabilitate, vârstă, orientare sexuală, apartenența la o minoritate sau bazată pe orice combinație a acestora (discriminare multiplă); c) despăgubirea victimelor; d) drepturile copilului, incluzând protecția copiilor; e) dreptul de azil, imigrare și integrarea imigranților; f) vizele și controlul la frontieră; g) participarea cetățenilor europeni la funcționarea democratică a Uniunii; h) societatea informațională și, în mod special, respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal; un alt domeniu de interes îl constituie accesul la o justiție eficientă și independentă (i).

Pentru noul Program cadru multianual, care se referă la perioada 2013-2017, Consiliul a avut în vedere complementaritatea cu mandatul altor organe, organisme și agenții ale Uniunii și desigur, nu în ultimul rând, a trebuit să țină seama de resursele financiare și umane ale Agenției în această perioadă de criză economică.

Domeniile tematice pentru perioada 2013-2017 sunt: a) accesul la justiție; b) victimele criminalității, incluzând aici și problematica acordării de despăgubiri pentru acestea; se menține și tema privind societatea informatică (c), cu referire specială la respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal; d) apare o temă nouă, care ține de o preocupare mult mai veche la nivelul Uniunii Europene și anume

integrarea romilor; e) rămâne actual interesul pentru cooperarea judiciară, cu excepția celei din domeniul penal; f) drepturile copilului; g) **discriminarea bazată pe sex, origine rasială, etnică, religie sau convingeri, opinii politice sau orice altă opinie, pe dizabilitate, vârstă, orientare sexuală, apartenența la o minoritate se extinde în noul plan cadru multianual și la discriminarea bazată pe avere, originea socială, naștere, culoare, caracteristici genetice, limbă, proprietate. În schimb, în loc de minoritate, este menționată generic apartenența la o „minoritate națională”, iar în actuala tematică nu a mai fost menționată în mod expres „discriminarea multiplă”, reprezentând asocierea mai multor tipuri de discriminare. Desigur, este menționată din nou imigrarea și integrarea migranților, azilul și, în plus față de Programul pentru 2007-2012, sunt evidențiate „viza” și „controlul la frontieră”. Se menține în programul multianual tematica privind: rasismul, xenofobia și intoleranța legate de acestea.**

Restricțiile bugetare determină obligativitatea îndeplinirii tuturor atribuțiilor cu resurse externe și ținându-se seama și de obiectivul Uniunii Europene de a reduce personalul. În aceste condiții se impune reanalizarea priorităților și realocarea resurselor financiare în funcție de acestea. Astfel, activitatea Agenției va fi, evident, influențată de programul cadru financiar multianual pentru perioada 2014-2020¹².

În aceste condiții dificile, totuși, Agenția a reușit să ducă la bun sfârșit mai multe anchete, unele în toate statele membre și chiar într-un viitor stat membru – Croația. Cităm cu titlu de exemplu: ancheta Uniunii Europene asupra minorităților și discriminării, ancheta asupra violenței față de femei, ancheta privind lesbienele, gays, bisexualii și transexualii (LGBT). Alte anchete, cum ar fi cea referitoare la etnia romă și cea referitoare la antisemitism, s-au desfășurat numai în 11 state și respectiv 9 state. De asemenea, Agenția: a reușit să organizeze conferințe de mare amploare și cu larg ecou internațional¹³. Ea a elaborat peste 90 de rapoarte de la înființarea sa. Numai anul

¹¹ A se vedea Decizia Consiliului din 28.02.2008 în Jurnalul Oficial L 63/14 ... *loc. cit.*

¹² A se vedea ADF/FRA „Devoirs et obligations de l'Agence des droits fondamentaux de l'UE dans les prochaines années”, 2013.

trecut a realizat 15 rapoarte, cele mai multe dintre acestea fiind rapoarte de cercetare în domeniul drepturilor omului. FRA a editat și a difuzat numeroase publicații în domeniul la care ne referim.

Potrivit art. 9 din Regulamentul Agenției pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene și în concordanță cu Acordul de cooperare dintre Agenție și Consiliul Europei, aceasta își coordonează activitățile cuprinse în Programul Cadru anual ținând cont și de experiența acumulată de Consiliul Europei, în vederea stabilirii standardelor de monitorizare, precum și în domeniul cercetării și comunicării.

Așa cum s-a arătat și mai înainte, Agenția pentru Drepturile Fundamentale cooperează cu organele, oficiile și agențiile Uniunii, cu statele membre, organizațiile guvernamentale și organismele publice competente în domeniul drepturilor fundamentale din statele membre, inclusiv cu instituțiile naționale de drepturile omului, organismele din domeniul egalității și instituțiile de tip ombudsman. În mod deosebit, Agenția are în vedere în activitatea sa rapoartele și cercetările inițiate de Comisia Europeană. Astfel, se evită dublarea și se amplifică sinergia dintre activitatea Agenției și serviciile Comisiei. De asemenea, Agenția cooperează cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, cu Organizația Națiunilor Unite și cu alte organizații internaționale.

Ea are în vedere rezultatele sistemului ONU din domeniul drepturilor omului privind statele membre ale Uniunii, în mod deosebit cele care apar în cadrul Procedurii de Revizuire Periodică Universală, al Procedurilor Speciale ale Consiliului ONU al Drepturilor Omului și al organismelor ONU înființate în baza Tratatelor.

Un rol important îl are colaborarea Agenției pentru Drepturile Fundamentale cu societatea civilă. De altfel, Agenția a creat o rețea pentru cooperarea cu organizațiile societății civile din domeniul drepturilor fundamentale ale omului, din care fac parte mai bine de 300 de organizații și care

permite un schimb de informații și un dialog deschis, transparent, permanent între FRA și societatea civilă dar și în cadrul societății civile. Este vorba de Platforma Drepturilor Fundamentale (FRP). În cadrul Platformei se asigură un schimb de informații între Agenție și societatea civilă, iar aceasta din urmă poate face propuneri legate de Programul activitate anual al Agenției, contribuind chiar la realizarea lui, și poate face observații asupra Raportului anual al Agenției. În cadrul reuniunilor anuale se pot pune bazele unui schimb de experiență permanent și ale unei colaborări mai strânse între participanți. Alături de organizațiile neguvernamentale active în domeniul drepturilor omului pot participa sindicatele, organizațiile patronale, organizațiile socioprofesionale, bisericile, organizațiile de cult, filosofice și neconfesionale, universitățile, precum și experți calificați din organizațiile și organele europene și internaționale. Dintre reprezentanții organizațiilor ce fac parte din Platforma Drepturilor Fundamentale, se desemnează un Comitet consultativ alcătuit din nouă membri, care îl pot asista pe directorul Agenției în coordonarea activităților platformei. Este interesant de remarcat că în cadrul Platformei pot participa toți actorii societății civile cu condiția ca, la cererea Agenției, să dea informații detaliate privind structura organizațională și resursele financiare, desigur, în scopul transparenței.

Condițiile care se pun pentru participarea la Platformă sunt legate de apartenența la un stat membru al Uniunii Europene sau la Croația, de angajarea în respectarea drepturilor omului înscrise în Carta Drepturilor Fundamentale și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de activitatea pe care o desfășoară în scopul promovării și protecției drepturilor fundamentale ale omului. De asemenea, se are în vedere: reprezentativitatea la nivel național sau internațional, expertiza și experiența confirmată în domeniu, angajarea în realizarea unui dialog respectuos și productiv pentru a contribui la funcționarea globală eficace a Platformei.

¹³ Cităm cu titlu de exemplu „Justiția în austeritate” din decembrie 2012, organizată în colaborare cu Parlamentul European ș.a.

REPERELE DEMOCRATICE ALE REFERENDUMULUI

MIRCEA CRISTE*

ABSTRACT:

Whereas democracy is the exercise of power by the people, the referendum is often presented as a last redoubt of pure democracy in a political world dominated by the representative system. But can it be thus qualified, regardless of the method of regulation? This study tries to emphasize the characteristics of the referendum, the real risk that it may become an instrument of manipulation of the masses, and in the end makes a presentation of the referendum in the Romanian constitutional system. Although the Romanian law promotes both the local and the national referendum, this latter is of particular importance, especially in what concerns the interpretation of the limits of the constitutional reform approved by referendum and the political responsibility of the President before the electorate.

Keywords: referendum, plebiscite, democracy, Romanian constitutional system

RÉSUMÉ:

Considérant que la démocratie est l'exercice du pouvoir par le peuple, le référendum est souvent présenté comme une dernière redoute de la démocratie pure dans un monde politique dominé par le système représentatif. Mais peut-il être ainsi qualifié, indépendamment de la méthode de réglementation? Cette étude essaye de souligner les caractéristiques du référendum, le risque réel qu'il peut devenir un instrument de manipulation des masses, pour en finir par une présentation du référendum dans le système constitutionnel roumain. Bien que la loi roumaine favorise tant le référendum local que celui national, ce dernier présente une importance particulière, surtout en ce qui concerne l'interprétation des limites de la révision constitutionnelle approuvée par référendum et la responsabilité politique du Président devant le corps électoral.

Mots-clés: référendum, plébiscite, démocratie, système constitutionnel roumain

*Democrația este cea mai rea formă de regim politic,
cu excepția tuturor celorlalte încercate din când în când*
Winston Churchill

Problema referendumului nu poate fi abordată altfel decât legând-o de exercițiul democrației. În înțelesul ei clasic, scolastic, democrația este privită ca o impunere a voinței majorității. Or, cum poate fi mai bine determinată această voință dacă nu printr-o largă, cât mai largă consultare.¹

Referendumul, mijloc de acțiune democratică. În doctrina politică și constituțională, când se aduce în discuție consultarea populară, se face trimitere la doi termeni, când complementari, când antagonici: plebiscit și referendum.

În Roma antică, plebiscitul desemna pronunțarea poporului (plebea) pe o propunere a tribunului². La fel ca și în cazul referendumului,

plebiscitul este un vot popular dat asupra unei probleme supuse consultării, fie că este vorba de un proiect legislativ, fie că este vorba de o decizie ce urmează a fi luată. Sub influența practicii politice franceze³, el este cel mai adesea privit ca referindu-se la afirmarea unui stat nou sau la alipirea unui stat la un alt stat (mai ales în perioada imediată după primul război mondial) ori la o schimbare de regim politic. Franța a cunoscut asemenea consultări populare pentru recunoașterea loviturii de stat al lui Napoleon al III-lea (2 decembrie 1851), anexarea Savoiei și Nisei (1860),

* Profesor la Facultatea de Drept și Științe Administrative a Universității de Vest din Timișoara.

¹ Unele din ideile susținute în acest studiu fac obiectul unei cercetări mai ample ce urmează a fi prezentată în cadrul Conferinței „Eficiența normelor juridice. De la teorie la practică”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” - Facultatea de Drept din Cluj-Napoca, în 2013. Prima manifestare științifică din România, organizată în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului pentru aniversarea a 20 de ani de la Conferința Mondială a Drepturilor Omului de la Viena.

² A se vedea **Paul Frédéric Girard**, *Manuel élémentaire de droit romain*, ed. a 4-a, Paris, LNDJ, 1906, p. 22-23 și 34.

³ Plebiscitul a fost introdus în Franța revoluționară, reflectând ideile lui Jean-Jacques Rousseau cu privire la recurgerea la consultarea populară ca un mijloc de echilibrare a unui sistem reprezentativ. Prima Constituție a revoluționarilor francezi, ea însăși adoptată prin referendum, a acordat poporului un veto legislativ pe cale referendară, adică dreptul de a se opune legilor votate de parlament (conf. **Marcel Morabito**, **Daniel Bourmaud**, *Histoire constitutionnelle et politique de la France*, ed. a 3-a, Paris, Montchrestien, 1993, p. 109).

Felul în care a procedat mai apoi Napoleon I (prima dată pentru a obține consulatul pe viață, apoi pentru instaurarea imperiului), a făcut ca în literatura de specialitate franceză să se numească plebiscitul drept un avatar al referendumului (**Raymond Ferretti**, *Le referendum sous la V République ou l'ambivalence d'une institution*, „Les petites affiches”, nr. 136/1998, p. 4).

aprobarea reformelor din 1870 ale lui Napoleon al III-lea sau alipirea regiunii Saar la Germania (1935).

Sub această influență, termenul de „plebiscit” a primit o conotație negativă, considerându-se că servește la legitimarea regimurilor autoritare și a deciziilor acestora, prin impunerea unei singure alegeri poporului și ignorarea alternativelor neconvenabile puterii⁴. În general, consultarea prin plebiscit nu se face asupra unui text, ci pentru confirmarea solicitării unei persoane care se prezintă fără contracandidat.

În doctrina anglo-saxonă însă, plebiscitul nu este decât o formă de consultare populară, la fel de bună ca referendumul⁵. Consultarea cetățenilor prin referendum este în general văzută ca un exercițiu democratic minimal, necesar și esențial, reprezentând exprimarea directă și fără echivoc⁶ a unui corp electoral asupra unei chestiuni de natură normativă, inclusiv constituțională, la inițiativa puterii sau a cetățenilor⁷.

Referendumul este strâns legat de regimurile de democrație directă și semi-directă. Prima este prin esență referendară, în timp ce democrația semi-directă combină democrația directă cu democrația reprezentativă: dacă nu este posibil să aduni întreaga populație votantă într-un singur loc, îi poți da totuși șansa de a decide în probleme importante, prin consultarea în cadrul unui referendum. Cetățenii își exercită dreptul de vot nu numai pentru a-și alege reprezentanții, ci și pentru a se pronunța suveran și în ultimă instanță asupra unor chestiuni majore. Deciziile curente și de o importanță mai mică vor fi luate însă de reprezentanții populației, deoarece nu este posibil, nici din punct de vedere financiar, nici din punct de vedere al timpului ocupat cu organizarea unui referendum, chemarea prea frecventă a populației

⁴ A se vedea **Ambrose Gwinett Bierce**, nota în 1906 în „Le Dictionnaire du Diable” că „un plebiscit este un vot popular dat pentru întărirea puterii suveranului”.

⁵ În Australia de exemplu, în timp ce referendumul are o valoare strict constituțională, plebiscitul este mijlocul de consultare a națiunii pe proiecte legislative sau orice alte chestiuni, diferența constând în principal în forța juridică diferită a celor două forme de interogare populară.

⁶ Nu există dezbateri și compromis asupra adoptării deciziei, variantele fiind doar de a aproba sau respinge propunerea.

⁷ În Italia, Elveția, Portugalia și Austria. În primele două țări, cetățenii se pot opune în cadrul unui referendum legilor adoptate de Parlament, în Italia fiind posibilă chiar abrogarea pe această cale a legilor intrate în vigoare.

Tratatul de la Lisabona (art. 11) a introdus de asemenea referendumul la inițiativa populară în dreptul Uniunii, Comisia fiind obligată să se pronunțe cu privire la o chestiune care a primit susținerea a cel puțin un milion de cetățeni dintr-un număr semnificativ de state membre.

la consultări.

La rândul ei, democrația semi-directă poate fi una integrală, concepută într-un sens mai larg, sau una parțială, restrânsă.

Democrația semi-directă integrală presupune ca populația să aprobe toate legile pregătite de o adunare reprezentativă consultativă. În acest sistem, poporului îi este recunoscut dreptul la o atitudine pasivă, de cenzurare a operei parlamentului, dar și la o atitudine activă, prin inițierea unor proiecte legislative.

Uneori, îi este recunoscut populației dreptul de a iniția un referendum de aprobare a unei legi dezbătută în parlament. Astfel, în Elveția, un număr de 30.000 de cetățeni cu drept de vot pot cere organizarea de către guvern a unui referendum cu privire la o lege a parlamentului federal, în interiorul unui termen de 24 de zile acordat pentru promulgarea legii.

Inițiativa legislativă populară este dată unui număr de alegători, care pot solicita organizarea unui referendum pe un proiect legislativ redactat de ei. În Elveția, inițiativa populară la nivel federal poate fi exercitată doar în materie constituțională, de un număr de cel puțin 50.000 de cetățeni. Aceasta limitare explică legile „constituționale” inițiate prin votul popular, care nu au nici o legătură cu domeniile rezervate normelor constituționale. Proiectul votat prin referendum va fi apoi supus dezbaterii și votării în parlamentul federal, iar dacă proiectul este modificat, urmează un alt referendum pe noul text sau, atunci când parlamentul a respins proiectul aprobat prin referendumul inițial, pe vechiul text.

Democrația semi-directă parțială folosește doar parțial referendumul obligatoriu și referendumul facultativ, care nu sunt organizate la inițiativa populară. Referendumul obligatoriu cu privire la legi adoptate de legislativ vizează, de regulă, revizuirile constituționale. Astfel, potrivit art. 151 alin. 3 din Constituția României, revizuirea constituției este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

Referendumul facultativ este organizat la inițiativa autorităților statului, cel mai adesea a șefului statului, dar și a Guvernului, parlamentului, sau chiar a adunărilor locale. Astfel, Legea nr. 3/2000, privind organizarea și desfășurarea referendumului, prevede posibilitatea organizării unui referendum local asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-

teritoriale (art. 2 alin. 2), problemele supuse referendumului local fiind stabilite de consiliile locale sau județene, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean (art. 14 alin. 1). Referendumul facultativ organizat la inițiativa autorităților este folosit, cu moderație însă, în regimurile reprezentative, ca un mijloc de mai bună comunicare între corpul electoral și aleși, în vederea stabilirii voinței populare într-o chestiune de mare importanță.⁸

Referendumul, mijloc de manipulare. Potrivit lui Gordon Smith⁹, putem distinge pe de o parte între referendumul controlat și cel necontrolat, iar pe de altă parte, între referendumul prohegemonic și cel antihegemonic. Prima deosebire este făcută după cum inițierea referendumului este exclusiv la latitudinea deținătorului puterii sau ea este recunoscută și populației sau opoziției. În funcție de poziția Puterii față de răspunsul pozitiv sau negativ, se face cea de a doua deosebire. Concluzia ce se poate trage aplicând această clasificare, este că Puterea va recurge la larga consultare populară atunci când are certitudinea că votul va confirma opțiunea ei, și va prefera să impună decizii la adăpostul majorității parlamentare atunci când această probabilitate este îndoielnică¹⁰.

Prezentat în literatura de specialitate ca o premisă pentru un exercițiu democratic al puterii, referendumul este arareori în realitate o garanție în acest sens. Abstracție făcându-se de faptul că marea majoritate a celor chemați să se pronunțe nu au pregătirea de specialitate necesară unei analize serioase și înțelegerii tuturor consecințelor ce decurg din textul votat, decizia populară este influențată într-o măsură deloc neglijabilă de mass-media și de propaganda ideologică (ultimele referendumuri organizate de România în octombrie 2003, noiembrie 2007 și, mai ales, noiembrie 2009 nu contrazic, din păcate, această concluzie, ci chiar o confirmă)¹¹.

⁸ A se vedea **Gheorghe Iancu**, *Funcțiile referendumului. Argumente pro și contra referendumului*, în Revista „Drepturile Omului” nr. 3/2011, Ed. IRDO, București, 2011, p. 39.

⁹ A se vedea **Gordon Smith**, *The functional properties of referendum*, „European Journal of Political Research”, nr. 4/1976, p. 6

¹⁰ „Când guvernele controlează referendumul, acestea vor fi tentate să recurgă la el doar atunci când se așteaptă să câștige” (**Arend Lijphart**, *Democracies. Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, Yale University Press, 1984, p. 204).

¹¹ „Peste 33% dintre români nu știu care a fost tema supusă la vot prin referendumul din 25 noiembrie, potrivit unui sondaj de opinie dat publicității de Insomar. 66,2% dintre cei

Mai mult, când referendumul este organizat în grabă, fără a i se face o prezentare suficientă și fără a trece prin dezbateră publică a unor specialiști, recurgerea la votul popular, departe de a oferi prilejul unui exercițiu democratic, aduce mai degrabă cu gestul lui Pilat. Este adevărat însă că atunci când folosirea referendumului se face într-o societate ai cărei membrii au atins un nivel satisfăcător de discernământ politic, rezultatul nu poate fi decât cel al unei Constituții care să dezvolte un regim democratic, așa cum este cazul Elveției.

În istoria României, referendumul pare a avea mai degrabă un rol de discreditare a democrației, decât de a fi o formă a democrației participative. Profesorul Lucian Chiriac face o trecere în revistă a consultărilor populare organizate în România¹²: primul plebiscit este organizat de Cuza pe 10-14 mai 1864, al doilea pe 2-8 aprilie 1866 pentru desemnarea lui Carol I drept domnitor, al treilea pe 24 februarie 1938, pentru introducerea constituției lui Carol al II-lea, al patrulea și al cincilea sunt organizate de Antonescu după rebeliunea legionară (2-5 martie și 9-16 noiembrie 1941) pentru obținerea puterii personale, iar al șaselea a fost organizat de Ceaușescu pentru reducerea cheltuielilor militare (23 martie 1986). A urmat referendumul de aprobare a Constituției din 1991 (8 decembrie 1991), cel pentru revizuirea acesteia (18-19 octombrie 2003), referendumul privind introducerea votului uninominal (25 noiembrie 2007) și a parlamentului unicameral (22 noiembrie 2009).

Referendumul în România. Potrivit Constituției României (art. 2), suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative și prin referendum. Organizarea și desfășurarea referendumului se reglementează prin lege organică (art. 74 alin. 3 lit. d din Constituția). Potrivit acestei legi (Legea nr. 3/2000, modificată), referendumul poate fi național sau local, populația putând fi consultată cu privire la una sau la mai multe probleme, precum și cu privire la o problemă de interes național și o problemă de interes local,

intervievați au afirmat ca tema consultării populare, care s-a suprapus peste alegerile euro-parlamentare, a fost schimbarea sistemului de vot. În schimb, 33,8% au declarat că nu știu, că nu răspund ori că tema referendumului ar fi fost „alegera lui Băsescu” sau „alegerile europarlamentare” („Un român din trei nu știe care a fost întrebarea de la referendum”, *Gardianul* din 17 decembrie 2007).

¹² A se vedea **Lucian Chiriac**, *Des considerations sur l'organisation et le deroulement du referendum en Roumanie*, „Curentul Juridic”, 4 (47)/2011.

pe buletine de vot separate. Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente (art. 5 alin. 2 din Legea nr. 3/2000). Împiedicarea prin orice mijloace a liberului exercițiu al dreptului de a participa la referendum se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea unor drepturi (art. 52 din Legea nr. 3/2000).

Referendumul local se poate organiza și desfășura asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale, stabilite la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean sau a unei treimi din numărul consilierilor locali sau consilierilor județeni, după caz (art. 14 alin. 1 din Legea nr. 3/2000).

Referendumul național constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului român cu privire la: a) probleme de interes național, b) revizuirea Constituției¹³ și c) demiterea Președintelui României¹⁴.

Primul caz este unul de referendum facultativ, pe când celelalte 2 sunt exemple de referendum obligatoriu.

a) Referendum privind probleme de interes național

Art. 90 din Constituție prevede că Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național. Determinarea problemelor de interes național ce se supun referendumului constituie competența exclusivă a Președintelui, chiar dacă consultarea Parlamentului este obligatorie. Numai Președintele României, și nu Parlamentul, are dreptul de a decide care sunt problemele de interes național și de a stabili problema concretă ce se supune referendumului și data desfășurării acestuia. Curtea Constituțională a decis că stabilirea prin lege a problemelor de interes național ar reprezenta un amestec al Parlamentului în exercitarea atribuțiilor exclusive ce-i sunt conferite prin Constituție

¹³ ARTICOLUL 151. Procedura de revizuire

(3) Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 153. Intrarea în vigoare

Prezenta Constituție intră în vigoare la data aprobării ei prin referendum. La aceeași dată, Constituția din 21 august 1965 este și rămâne în întregime abrogată.

¹⁴ ARTICOLUL 95. Suspendarea din funcție

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

Președintelui și, ca atare, o nesocotire a principiului separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale¹⁵.

b) Referendum pentru revizuirea Constituției

Dispozițiile Constituției privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul referendumului. De asemenea, pe calea referendumului nu se poate ajunge la suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora (art. 3 din Legea referendumului).

Care este valoarea juridică a limitelor impuse revizuirii Constituției?

Potrivit art. 146 lit. a) teza finală din Constituția României, Curtea Constituțională se pronunță din oficiu asupra inițiativelor de revizuire a Constituției, cu votul a două treimi din numărul judecătorilor, după care proiectul, însoțit de decizia Curții, va fi prezentat Parlamentului pentru deliberare.

După adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curții Constituționale îi este conferită prin dispozițiile legii sale organice competența de a se pronunța din oficiu asupra legii adoptate în termen de 5 zile (art. 19-23 din Legea nr. 47/1992 republicată). Dacă aceasta constată că nu au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire, legea se trimite Camerei Deputaților și Senatului, în vederea reexaminării și punerii ei de acord cu decizia Curții Constituționale.

Nu putem să nu constatăm că, așa cum s-a întâmplat și în alte situații¹⁶, se încearcă remedierea unei omisiuni din textul constituțional prin glisarea completării în legea organică a Curții Constituționale, la termene scurte de la adoptarea sau adaptarea textului constituțional.

Prevederile art. 23 din Legea nr. 47/1992 republicată¹⁷ sunt în opinia noastră

¹⁵ DCC nr. 567 din 11 iulie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

¹⁶ A se vedea **Mircea Criste**, *Discuții referitoare la concordanța articolului 23 alin. 3 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale cu dispozițiile Constituției României*, „Dreptul”, nr. 8/1995, p. 20.

¹⁷ Art.23. - (1) În termen de 5 zile de la adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu, asupra acesteia, prevederile art. 20 și 21 aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Decizia prin care se constată că nu au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire se trimite

neconstituționale deoarece, introducând controlul din oficiu al Curții Constituționale asupra legii de revizuire adoptate de către Parlament, adaugă la Constituție. Art. 146 lit. a) teza I din Constituție¹⁸ atribuie Curții Constituționale competența unui control a priori al legilor supuse promulgării, exercitat doar la sesizarea unor subiecți speciali. Prin urmare, legea de revizuire constituțională nu poate ajunge sub lupa judecătorilor constituționali în baza acestui text constituțional¹⁹. Teza a doua a art. 146 lit. a) din Constituție instituie și un control a priori din oficiu, dar numai al inițiativelor de revizuire a Constituției și nu și al legii de revizuire adoptată de Parlament²⁰. Nu credem că ar putea fi invocată cu temei nici lit. l) de la art. 146, care se referă la posibilitatea introducerii prin legea organică a Curții Constituționale și a altor atribuții decât cele enumerate la art. 146, adică a altor atribuții decât cele avute în vedere deja de Constituant. În cazul nostru însă, nu suntem în prezența unei alte atribuții date Curții prin legea sa

Camerei Deputaților și Senatului, în vederea reexaminării legii de revizuire a Constituției, pentru punerea ei de acord cu decizia Curții Constituționale.

¹⁸ Articolul 146 - Curtea Constituțională are următoarele atribuții:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.

¹⁹ „Nu s-ar putea reține atribuția Curții Constituționale de a examina sesizarea privind neconstituționalitatea legii de revizuire, pe baza dispozițiilor cuprinse în prima teză a art. 144 lit. a) din Constituție, dat fiind că acest text se referă în mod explicit la legile supuse promulgării după adoptarea acestora de către Parlament, adică la legile organice și la cele ordinare, cu privire la care procesul legislativ este reglementat prin art. 73-78 din Legea fundamentală. Or, Legea de revizuire a Constituției României face parte din categoria legilor constituționale, potrivit art. 72 alin. (2) din Constituție, iar procedura de adoptare și de intrare în vigoare a acesteia este reglementată prin dispozițiile cu caracter special ale art. 146 și 147 din Constituție, care nu prevăd procedura promulgării legii de către Președintele României. Această lege devine definitivă ca urmare a referendumului și intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial, I, a hotărârii Curții Constituționale de confirmare a rezultatului referendumului” (DCC nr. 385 din 15 octombrie 2003 asupra sesizării de neconstituționalitate a Legii de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 728 din 17 octombrie 2003).

²⁰ Și în opinia profesorului **Deleanu**, un control de constituționalitate după adoptarea legii de revizuire, dar mai înainte de referendum, nu este posibil (*Instituții și proceduri constituționale*, București, C.H. Beck, 2006, p. 869, nota 3 și „Revizuirea Constituției”, *loc. cit.*).

organică, ci de modificarea, prin adăugare, a unei atribuții stabilite expres de textul constituțional. Or, completarea textului constituțional prin legea organică a Curții Constituționale nu poate fi decât neconstituțională²¹.

Are judecătorul constituțional legitimitatea de a controla și, dacă este cazul, de a cenzura o lege de revizuire adoptată de aleșii poporului sau de popor însuși, cu încălcarea Constituției?

În caz afirmativ, Constituția ar înceta să mai fie jucăria politicului, dar judecătorul constituțional ar deveni „stăpânul Constituției”, cu riscul ca o „guvernare a judecătorilor” să înlocuiască guvernele alese în mod democratic.

Ce se întâmplă însă în situația contrară, în care, trecând peste decizia judecătorului constituțional, un proiect care nesocotește limitele revizuirii este supus referendumului? Două ipoteze pot fi avute în vedere: 1) proiectul este respins prin votul popular sau 2) proiectul este validat prin acest vot.

1) În cazul respingerii, eficacitatea dispoziției constituționale care prevede limitarea revizuirii depinde de posibilitatea angajării răspunderii celor ce s-au făcut vinovați de nesocotirea acestei dispoziții. Această exigență ar fi satisfăcută dacă este reglementată și se dă eficiență răspunderii șefului statului pentru înaltă trădare (art. 96 din Constituția României), răspunderii ministeriale (art. 109 alin. 2 din Constituția României și Legea nr. 115/1999) sau interzicerii partidelor ce se situează în afara Constituției prin nerespectarea valorilor și principiilor democrației (art. 8 și art. 146 lit. k din Constituția României).

2) În cazul în care nesocotirea limitelor stabilite revizuirii constituționale ar fi confirmată prin votul popular (referendum), se naște întrebarea dacă un asemenea vot poate acoperi fraudă la Constituție. Deși din punct de vedere strict juridic se poate susține că dispozițiile constituționale trebuie respectate și în cazul în care poporul își exercită dreptul său suveran de a modifica Charta solemnă a națiunii, credem că în fapt se verifică afirmația abatelui Sieyès, și anume că atunci când națiunea vrea, voința sa este suficientă, constituind întotdeauna legea supremă²². Organizarea și

²¹ Adevăr reafirmat și de Raportul Comisiei Prezidențiale de Analiză a Regimului Politic și Constituțional din România: „legea nu poate să adauge la Constituție, ci doar să detalieze unele dintre atribuțiile Curții Constituționale” (http://www.presidency.ro/static/ordine/CPARPCR/Raport_CPARPCR.pdf, p. 67).

²² „De quelque manière qu'une nation veuille, il suffit qu'elle veuille; toutes les formes sont bonnes, et sa volonté est toujours la loi suprême” (Qu'est-ce que le Tiers-État?, Paris,

desfășurarea referendumului cu privire la revizuirea Constituției, precum și rezultatul acestuia sunt obligatorii (art. 6 alin. 2 din Legea nr. 3/2000).

Pe de altă parte, ne punem întrebarea pe cine vizează dispozițiile care limitează revizuirea? Nu cumva se adresează ele doar titularilor dreptului de inițiativă în domeniul legilor constituționale și nu și puterii constituante? Această concluzie s-ar putea deduce și dintr-o mai veche decizie a Curții Constituționale²³ în care, deși nu privea chestiunea ce face obiectul analizei noastre, se afirmă că dispozițiile legii fundamentale, „instituirea limitelor obiectului revizuirii, privesc numai anumite subiecte care... pot cere revizuirea - Președintele României la propunerea Guvernului, cel puțin o pătrime din parlamentarii fiecărei Camere sau cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot, într-o anumită dispersie teritorială”.

c) Referendum pentru demiterea Președintelui României

Președintele României a fost suspendat din funcție de Parlamentul României de 2 ori (întâmplarea face să fie vorba de aceeași persoană în 2 mandate consecutive):

- pe 19 aprilie 2007, 322 de parlamentari au votat pentru, 108 împotriva și 10 s-au abținut. La referendumul care a urmat pe 19 mai 2007, 74% dintre voturile exprimate au fost împotriva demiterii;

- pe 6 iulie 2012 au votat în favoarea suspendării Președintelui 256 de parlamentari. La referendumul care a avut loc pe 29 iulie, din numărul total al cetățenilor cu drept de vot (18.292.464), Curtea Constituțională a reținut că s-au prezentat 46,24% din români. Un număr de 7.403.836 de cetățeni au votat DA (87,52%), fiind în favoarea suspendării, iar 943.375 persoane au votat NU (11,15%).

Principala problemă care s-a pus în legătură cu acest tip de referendum este legat de majoritatea cerută pentru demitere.

Pentru alegerea președintelui nu este prevăzută o asemenea majoritate decât pentru primul tur, neîndeplinirea condiției dând loc la repetarea votului într-un al doilea tur, când este suficientă o majoritate simplă. În istoria post-decembristă a României, nici un Președinte nu a fost ales din

Flammarion, 1988, p. 132). „Non seulement la nation n'est pas soumise à une constitution, mais elle ne peut pas l'être, mais elle ne doit pas l'être, ce qui équivaut encore à dire qu'elle ne l'est pas” (*Idem.*, p. 162).

²³ Decizia Curții Constituționale nr. 35 din 2 aprilie 1996 privind constituționalitatea unor prevederi ale Legii partidelor politice, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 75 din 11 aprilie 1996.

primul tur de scrutin.

Exigența unei majorități absolute este impusă de Legea nr. 3/2000 pentru demiterea Președintelui suspendat, fără posibilitatea organizării unui al doilea tur.

În această privință, Constituția română nu prevede nimic legat de întrunirea unui cvorum, nici de participare, nici de aprobare, astfel încât, pe acest palier, orice decizie legislativă nu poate fi neconstituțională.

Observând standardele din celelalte țări ale Uniunii, se poate constata că cerința unui majorități absolute nu se regăsește în legislațiile acestor țări. Doar în Austria este prevăzut un referendum pentru demiterea Președintelui, fără a se cere însă o anume majoritate.

Într-o asemenea situație, punctul de reper poate fi expertiza furnizată de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), iar recomandarea făcută de aceasta este ca nici o hotărâre să nu fie luată cu privire la regulile cvorumului, deoarece ar încuraja fie abținerea de la vot, fie impunerea punctului de vedere al minorității, nici una dintre variante nefiind sănătoasă pentru democrație.

Legat de textul din Legea nr. 3/2000 privind majoritatea necesară demiterii Președintelui, trebuie precizat că el a făcut obiectul unor modificări. Ultima, prin Ordonanța nr. 41/2012, nu face decât să reia textul legii referendumului, așa cum a fost el modificat de actuala opoziție parlamentară (Legea nr. 129/2007). Acest text a fost modificat apoi prin Legea nr. 62/2012²⁴, adoptată cu o săptămână înainte de depunerea motiunii de cenzură prin care a căzut Guvernul PDL, noul text stipulând că demiterea Președintelui României nu se poate face decât cu majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale. Concluzionând, referendumul este prezentat și receptat în sistemele democratice contemporane ca un mijloc de exprimare directă a populației și de control nemijlocit a deciziei politice, repere decurgând din asumarea unei anumite alegeri de chiar corpul electoral.

În fapt, deturnarea acestei caracterizări și pervertirea referendumului într-un instrument de manipulare a unei largi mase populare în folosul unei singure persoane sau al unui grup restrâns de persoane are un ridicat grad de posibilitate și probabilitate. Ceea ce ne face să ne întrebăm retoric: referendumul, aliat sau dușman al democrației?

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 247 din 12 aprilie 2012.

CORUPȚIA, FENOMEN CARE AFECTEAZĂ DREPTURILE OMULUI

ION POPESCU-SLĂNICEANU*
ISABELA STANCEA**

ABSTRACT:

Corruption is an antisocial phenomenon consisting in an illegal agreement between two parties where one proposes or promises privileges or illegitimate profits, while the other one, employed in the public service, consents or accepts them in exchange for taking or not taking certain functional actions that include elements of the crimes laid down in the Criminal Code. In Romania, corruption has become in recent years an increasing difficult-to-control phenomenon. It can be said that this scourge is the most serious problem faced by our country and that there is no field of activity free of corruption deeds, while in the sphere of public administration it has raised up to alarming levels.

The fight against corruption, despite the results obtained so far, proves incapable to totally eliminate this phenomenon. This is so because, apart from the tacit complicity between the corrupter and the corrupted, the corruption phenomenon continues to be perceived as a mentality, a tradition, a behaviour.

Keywords: corruption, public administration, strategies, legislative measures

RÉSUMÉ:

La corruption est un phénomène antisocial représentant une entente illicite entre deux parties, l'une proposant ou en promettant des privilèges ou des avantages illégaux tandis que l'autre, engagé dans le service public, approuve ou reçoit ces avantages en contrepartie de l'exécution ou de l'inexécution de certaines activités fonctionnelles qui contiennent des éléments des infractions visent le code criminel.

En Roumanie, la corruption est devenue au cours des dernières années, un phénomène plus difficile à contrôler. Nous pouvons dire que ce fléau est le plus grave problème auquel fait face notre pays et il n'y a pas de zone d'activité qui n'est pas déclaré à la corruption, et dans le domaine de l'administration publique devient encore plus alarmante.

La lutte contre la corruption, les résultats enregistrés ne peuvent pas éliminer complètement ce phénomène. C'est parce que, au-delà de la complicité tacite de corrompu et de corrupteur, la corruption continue d'être comprise comme un état d'esprit, un comportement de tradition.

Mots-clés: la corruption, le gouvernement, des stratégies, des mesures législatives

Istoria societății umane ne demonstrează că fenomenul infracțional al corupției a existat din cele mai vechi timpuri¹.

Unii juriști consideră chiar că tendința omului spre corupție a existat din totdeauna². În Grecia antică răspândirea vastă a mituirii l-a determinat pe Platon să propună pedeapsa cu moartea a funcționarilor publici care primeau daruri pentru a-și face datoria. "Nu trebuie să primești daruri – spunea el – nici pentru lucruri bune, nici pentru rele"³.

În vechiul drept francez, pentru actele de corupție erau pedepsiți guvernatorii și intendenții, care luau bani pentru ai salva pe unii de corvoadă ori pentru a-și procura alte avantaje; seniorii – pentru scutirea unor supuși de impozite; ofițerii de

justiție, grefierii, judecătorii – pentru abuz de funcție. „Judecătorii sunt corupți”, scria Jousse, nu numai atunci când conștient să facă un lucru pentru bani, dar și atunci când fără nici o convenție ei primesc ceva sub pretext de cadouri⁴.

Așadar, problemele corupției preocupă societatea de foarte mult timp. S-au făcut și încercări de a delimita corupția pe plan internațional⁵. Astfel, John A. Gardiner, de la universitatea din Ilion, SUA, subliniază că fenomenul corupției nu are o singură definiție, întrucât aceasta de mult este o problemă națională și internațională, cu multiple forme de manifestare și accepțiuni⁶, iar E. Hirsch Balin afirmă că acest fenomen se manifestă pe diferite căi, fiind conceput în cea mai populară accepțiune a

* Prof. univ. dr.

** Asist. univ.

¹ A se vedea Valeriu Cușnir, *Corupția. Reglementări de drept. Activități de prevenire și combatere*, Chișinău, 1999, p. 13.

² A se vedea Bernard Dandine, *De la répression du trafic d'influence en droit positif français actuel*, Toulouse, 1935, p.11.

³ A se vedea Apud G. Antoniu, Marin Popa, Șt. Daneș, *Codul penal pe înțelesul tuturor*, Ed. Politică, București, 1970, p. 210.

⁴ A se vedea Jousse, *Traite de la justice criminelle de France*, vol. III, 1771, p.776.

⁵ A se vedea Convenția ONU împotriva corupției, adoptată la 31 octombrie 2003. România a ratificat acest document prin Legea nr. 365/2004, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 903 din 5 octombrie 2004.

⁶ A se vedea John A. Gardiner, *Defining Corruption, A report to the Fifth International Anti-Corruption Conference*, (definiția corupției, Raport la cea de-a cincea Conferință internațională anticorupție), Amsterdam, 9 martie, 1992.

cuvântului-folosirea abuzivă a puterii în propriul avantaj⁷. Din punct de vedere sociologic, corupția este un fenomen antisocial și deviant cu multiple consecințe la nivel social. Ea poate fi definită ca „un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale, realizate nu numai de indivizi cu funcții de conducere sau care exercită un rol public, ci și de diverse grupuri și organizații (publice și private) în scopul obținerii unor avantaje materiale sau morale sau a unui statut social superior, prin utilizarea unor forme de constrângere, șantaj, înșelăciune, mituire, cumpărare, intimidare”⁸. Din punct de vedere juridic, corupția este un fenomen antisocial ce reprezintă o înțelegere nelegală între două părți, una propunând sau promițând privilegii sau beneficii nelegitime, cealaltă, antrenată în serviciul public, consimțind sau primindu-le în schimbul executării sau neexecutării unor anumite acțiuni funcționale ce conțin elemente ale infracțiunilor prevăzute de Codul penal⁹. Paradoxal, în ciuda numeroaselor măsuri legislative, în România corupția a devenit, în ultimii ani, un fenomen aflat în evoluție și tot mai greu de controlat. Putem afirma că acest flagel reprezintă cea mai gravă problemă cu care se confruntă țara noastră și că nu există domeniu de activitate în care să nu fie semnalate acte de corupție, iar în sfera administrației publice capătă chiar dimensiuni alarmante. Corupția administrativă privește activitatea administrației publice locale și centrale, autoritățile vamale, sănătatea și asistența socială, cultura și învățământul, instituțiile din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, corupția în justiție cu referire la parchete și instanțe¹⁰.

Ea se referă la mita plătită în schimbul câștigării unor licențe, ușurării procedurilor vamale, câștigării contractelor de achiziții publice sau pentru acordarea priorității la prestarea unei întregi varietăți de alte servicii guvernamentale. La

⁷ A se vedea **Adrian Angheni**, *A V-a Conferință internațională anticorupție*, „Buletin de criminologie și de criminalistică”, 1992, nr. 1-2, p. 108-113.

⁸ A se vedea **Elene Cherciu**, *Corupția: caracteristici și particularități în România*, București, Editura Lumina Lex, 2005.

⁹ A se vedea **Ion Popescu-Slăniceanu, Mădălina Bonteanu, Dragoș Dincă, Victor Alistar**, *Deontologia funcționarului public*, Ministerul Educației și Cercetării, p. 97.

¹⁰ Legea nr. 52/2003 a stabilit principiile transparenței decizionale în administrația publică: informarea prealabilă, consultarea și participarea activă a cetățenilor la deciziile administrative și elaborarea proiectelor de acte.

rădăcina acestui tip de corupție stă puterea pe care o au aceste persoane publice de a acorda scutiri preferențiale, de a stabili ordinea priorităților în furnizarea serviciilor publice sau de a aplica în mod discriminatoriu norme și alte reglementări¹¹.

Așa cum arătam, deși exista într-o formă sau alta încă din cele mai vechi timpuri, în România corupția a căpătat dimensiuni fără precedent după 1989, consecință a transformărilor economico-sociale care au avut loc în societatea românească începând cu acea perioadă. Astfel, liberalizarea prețurilor, nesiguranța unui loc de muncă, concurența din mediul de afaceri privat etc., pe de o parte, și dorința de îmbogățire rapidă a unor persoane aflate în funcții publice, pe de altă parte, au fost cauze care au determinat adoptarea de către indivizi a unor metode ilegale pentru a-și îndeplini aceste obiective. Și astfel corupția a căpătat dimensiuni aproape de necontrolat. Subiecți ai actelor de corupție și de protecționism sunt considerați funcționarii cărora li se acordă permanent sau provizoriu, în virtutea legii, prin numire sau alegere, ori în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor într-un serviciu public, într-o altă instituție, funcționarii care exercită acte administrative de dispoziție și organizatorico-economice, persoanele cu înalte funcții de răspundere al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituție și de legi organice, precum și persoanele cărora cei cu funcție de răspundere le-au delegat împuternicirile lor, care au comis acțiuni ilegale pasibile, conform legislației în vigoare, de sancționare disciplinară, administrativă sau penală¹². Legislație relevantă în ceea ce privește faptele de corupție este cuprinsă în următoarele reglementări :

- Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal¹³;

- Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție¹⁴;

- Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea

¹¹ http://www.editorialweb.ro/Articole/Business/Despre_corupție.html

¹² A se vedea **Ion Popescu-Slăniceanu, Mădălina Bonteanu, Dragoș Dincă, Victor Alistar**, *op. cit.*, p. 101.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 219 din 18 mai 2000.

corupției¹⁵;

- Legea nr. 503/2002 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului 43/2002, privind Parchetul Național Anticorupție¹⁶;

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informația de interes public¹⁷;

- Legea nr. 682/2002 privind protecția martorului¹⁸.

Astfel, după cum se poate observa, deși exista o abundență legislativă în domeniul

corupției, până în anul 2000 nu s-au înregistrat progrese vizibile în stoparea și combaterea acestui fenomen.

Abia în anul 2001, guvernul Năstase lansează Programul Național de Prevenire a Corupției și Planul Național de Acțiune împotriva Corupției, iar în cadrul Guvernului se înființează Departamentul de Control și Anticorupție, însă aceste măsuri au fost luate mai mult pentru a marca punctele din aquis-ul comunitar ce trebuiau îndeplinite în vederea integrării țării noastre în structurile europene. După integrarea în marea familie europeană, corupția din sectorul public din România pare de nestăvilit; dacă până la acest eveniment prezenta „forme” mai ușoare (eliberarea permiselor de conducere auto, repartizarea locuințelor, transferul de patrimoniu dintre instituții publice, selectarea ori promovarea funcționarilor publici), după această dată se prezintă sub forma unor „atenții” pentru câștigarea unor licențe, facilitarea unor proceduri vamale, câștigarea priorității la prestarea unor servicii guvernamentale, a unor contracte de achiziție publică, evaziunea fiscală, trafic de influență, redirectionarea fondurilor publice în folosul propriu al acestor funcționari publici, adesea cu rang înalt. Cu atât mai grav este faptul că fenomenul corupției a căpătat forme alarmante și în domeniul medical și în justiție, sfere de larg interes pentru cetățeni și care pot avea consecințe negative majore, deseori ireversibile, asupra destinului celor implicați.

Strategia Națională Anticorupție pe perioada 2012-2015 asigură implementarea recomandărilor formulate de Comisia Europeană, încorporând totodată recomandările specifice formulate în Evaluarea independentă privind

implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2005-2007 și a Strategiei Naționale Anticorupție privind Sectoarele Vulnerabile și Administrația Publică Locală pe perioada 2008-2010 în România și promovează bunele practici anticorupție precum metodologia de evaluare a riscurilor instituționale de corupție și implementarea planurilor sectoriale¹⁹. La nivelul percepției publice, corupția continuă să fie identificată ca o piedică în prestarea serviciilor publice de calitate la nivel central și local, ca un fenomen ce subminează administrarea eficientă a fondurilor publice și obstrucționează înfăptuirea justiției, afectând totodată mediul de afaceri. Indicatori interni și externi specializați în evaluarea percepției și a impactului corupției poziționează România sub media țărilor membre ale Uniunii Europene²⁰.

Așadar, Strategia Națională Anticorupție reprezintă un document de viziune strategică pe termen mediu care pune la dispoziție principalele coordonate de acțiune în scopul promovării integrității în domeniul public și al bunei guvernări, document ce a stat la baza adoptării și dezvoltării de către autoritățile și instituțiile publice a propriilor planuri sectoriale. Acest document cuprinde direcțiile de acțiune, principiile și obiectivele generale și include instrumente concrete de lucru necesare pentru dezvoltarea planurilor de acțiune sectoriale. Fiecare măsură cuprinsă în strategia amintită și în Planul de acțiune se subsumează următoarelor principii, a căror respectare este esențială pentru realizarea unei administrații publice moderne și eficiente:

- principiul statului de drept în baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia;

- principiul responsabilității potrivit căruia autoritățile statului răspund pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin;

- principiul evaluării și gestionării riscurilor de corupție ce ar trebui să facă parte integrantă din procesul managerial desfășurat de către fiecare organizație;

- principiul proporționalității în elaborarea și punerea în aplicare a procedurilor anticorupție;

¹⁹ [http://www.just.ro/LinkClick.aspx?](http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102)

[fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102](http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102)

²⁰ Hotărârea nr. 215/2012 privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2012-2015, a inventarului măsurilor preventive anticorupție și a indicatorilor de evaluare, precum și a Planului național de acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2012-2015, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 202 din 27 martie 2012.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 279 din 21 aprilie 2003.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 523 din 18 iulie 2002.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 663 din 23 octombrie 2001.

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 964 din 28 decembrie 2002.

- principiul prevenirii săvârșirii faptelor de corupție și a incidentelor de integritate potrivit căruia identificarea anticipată și înlăturarea în timp util a premiselor apariției faptelor de corupție sunt prioritare și imperative;

- principiul eficacității în combaterea corupției care se bazează pe evaluarea continuă a activității instituțiilor cu atribuții în domeniu atât din punctul de vedere al îndeplinirii cât mai complete a obiectivelor asumate pentru a produce efectele pozitive pe care societatea le așteaptă, cât și al managementului organizațional;

- principiul cooperării și coerenței, în baza căruia instituțiile implicate în prevenirea și combaterea corupției trebuie să coopereze îndeaproape, asigurând o concepție unitară asupra obiectivelor ce trebuie îndeplinite și a măsurilor ce urmează a fi luate;

- principiul parteneriatului public – privat, care recunoaște importanța cooptării societății civile și a mediului de afaceri în activitățile concrete de implementare a măsurilor de prevenire a corupției;

- principiul răspunderii la cel mai înalt nivel de angajament: Politicile „anti-mită” nu vor fi eficiente dacă nu există un mesaj clar dat de administrație de la nivelul cel mai înalt, că mita nu este tolerată²¹.

Această Strategie are ca scop reducerea și prevenirea faptelor de corupție prin aplicarea riguroasă a cadrului normativ și instituțional și eficientizarea la maxim a măsurilor anticorupție.

Primul obiectiv al acestei Strategii îl constituie remedierea vulnerabilităților instituțiilor publice prin implementarea unor măsuri preventive. Printre aceste măsuri putem enumera:

- introducerea în cadrul instituțiilor publice a unei metodologii unitare de evaluare a riscurilor de corupție în perspectiva dezvoltării planurilor interne de integritate;

- consolidarea statutului și a rolului consilierului de etică;

- în scopul evitării situațiilor de incompatibilitate și a conflictelor de interese din partea funcționarilor publici care au ca atribuții gestionarea programelor finanțate din fonduri comunitare nerambursabile se urmărește implementarea cât mai riguroasă a Codului de conduită al funcționarilor publici.

²¹ <http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102>.

Un alt obiectiv al acestei Strategii îl reprezintă creșterea transparenței instituționale prin sporirea gradului de disponibilitate a datelor publice deschise puse la dispoziție de către autoritățile publice și se poate realiza prin măsuri de asigurare a respectării prevederilor legale privind accesul la informațiile de interes public și a celor privind transparența decizională, prin punerea în aplicare a unor proiecte care au ca scop promovarea integrității și buneii guvernări prin parteneriat cu societatea civilă.

Societatea civilă are un rol vital în sprijinirea integrității și combaterea corupției, deoarece deține resurse cheie precum capacitatea de a promova schimbări pozitive în societate și de a influența nivelul de implicare civică al cetățenilor și al instituțiilor publice²². De asemenea, documentul mai are în vedere și consolidarea integrității și transparenței sistemului judiciar prin promovarea măsurilor anticorupție și a standardelor etice profesionale, iar pentru a realiza acest obiectiv se urmărește implementarea strategiei de integritate în sistemul judiciar, consolidarea rolului Inspecției Judiciare tocmai în scopul reformării sistemului disciplinar judiciar, cooperarea cu organizațiile și instituțiile reprezentative ale profesiilor juridice în special în domeniul integrității, precum și elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de acțiune care să aibă ca obiectiv promovarea integrității instituțiilor publice cu rol în buna funcționare a justiției ca serviciu public. Un alt obiectiv ce urmează să fie avut în vedere vizează creșterea transparenței finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale și se va realiza prin reformularea legislației privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, conform Recomandărilor Group of States against corruption (GRECO)²³, asigurarea Agenției Electorale Permanente cu resursele necesare în scopul creșterii capacității administrative de control și organizarea de către această agenție a unor programe de formare pentru reprezentanții

²² A se vedea **Victor Alistar**, *Ghid de integritate în administrarea fondurilor structurale*, Transparency International Romania, Ed. Afir, București, 2008, p. 17.

²³ Recomandările au fost formulate în rapoartele de evaluare a României, din cadrul celei de-a treia runde de evaluare GRECO, cu privire la incriminările faptelor de corupție și transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. Cele două rapoarte au fost adoptate în cadrul celei de-a 49-a reuniuni plenare GRECO, ce a avut loc în perioada 9 noiembrie – 3 decembrie 2010.

partidelor politice, precum și stabilirea și aplicarea de sancțiuni în cazul oferirii de foloase materiale în schimbul voturilor. Se urmărește, de asemenea, consolidarea integrității în rândul parlamentarilor prin modificarea Regulamentelor Camerei Deputaților și Senatului și a altor acte normative în materie. Aceste modificări vizează, între altele, adoptarea unui Cod etic pentru membri Parlamentului, precum și interdicția ca parlamentarii care au și calitatea de avocat să ofere consultanță ori să reprezinte autorități publice sau entități economico-financiare cu capital majoritar de stat.

Un alt obiectiv de mare importanță al Strategiei Naționale Anticorupție (SNA) îl reprezintă creșterea eficienței mecanismelor de prevenire a corupției în materia achizițiilor publice, iar printre măsurile ce se vor dispune în acest scop putem aminti:

- prevenirea conflictelor de interese în gestionarea fondurilor publice;
- extinderea atribuțiilor de verificare și control ale Autorității Naționale pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice;
- scăderea substanțială a numărului de nereguli și contestații, fluidizarea ratei de absorbție a fondurilor comunitare și eficiența utilizare a fondurilor publice;
- identificarea punctelor deficitare ale sistemului electronic de achiziții publice și remedierea acestora;
- sistematizarea legislației, procedurilor și a materialelor cu caracter de îndrumare în materia achizițiilor publice și diseminarea largă la nivelul instituțiilor publice și al companiilor;
- constituirea unei baze de date cu companiile care și-au executat necorespunzător contractele din fonduri publice;
- organizarea periodică de cursuri de formare profesională multidisciplinară pentru promovarea bunelor practici naționale și internaționale în materia achizițiilor publice;
- analizarea practicii judiciare în materie de achiziții publice și evaziune fiscală, analiză utilă pentru unificarea practicii, inclusiv prin promovarea recursurilor în interesul legii²⁴.

²⁴ Hotărârea nr. 215/2012 Hotărâre privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2012-2015, a inventarului măsurilor preventive anticorupție și a indicatorilor de evaluare, precum și a Planului național de acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2012-2015, publicatăș în Monitorul Oficial, I, nr. 202 din 27 martie 2012 - <http://www.just.ro/LinkClick.asp?fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102>.

Consolidarea integrității, eficienței și transparenței la nivelul administrației publice locale reprezintă un alt obiectiv al SNA care se va îndeplini prin reglementarea unor proceduri mai simplificate pentru eliberarea autorizațiilor și certificatelor, prin instituirea de standarde de cost și bune practici privind principalele procese de lucru specifice administrației publice locale, precum și prin organizarea de întruniri periodice în plan local cu cetățenii pentru promovarea bunelor practici anticorupție la nivelul administrației publice locale, în scopul creșterii încrederii cetățenilor în instituțiile publice.

În Strategia Națională Anticorupție se apreciază că actualul cadru normativ anticorupție este coerent și bine dezvoltat, în special în ceea ce privește organizarea și funcționarea Direcției Naționale Anticorupție, însă mai sunt necesare anumite intervenții la nivel legislativ, în special în ceea ce privește finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Dincolo de măsurile dispuse de Guvern, flagelul corupției va continua să existe și să reprezinte o amenințare pentru ideea de democrație. Așa cum arătam, pentru stăvilirea acestui fenomen ar trebui implementat un sistem legislativ care să reglementeze sancțiuni mai aspre atât pentru corupători, cât și pentru corupți, dar și respectarea riguroasă, strictă și consecventă a regulilor de conduită a funcționarilor publici stabilite prin Codul de conduită a funcționarilor publici, respectarea situațiilor de incompatibilitate stabilite potrivit legii organice.

Educația moral-civică a cetățenilor încă de la o vârstă fragedă, respingerea corupției de către aceștia, raportarea neregularităților sau abuzurilor reprezintă manifestări ale spiritului civic și ale respectului pentru statul de drept. Aceste valori trebuie însă promovate și explicate temeinic, începând de pe băncile școlii și dublate de acces la informațiile de interes public. Astfel, un element fundamental în reducerea actelor de corupție va consta în activitatea de informare a cetățenilor atât cu privire la obligațiile legale ale instituțiilor și ale funcționarilor publici, cât și cu privire la modalitățile de luptă pe care le au la dispoziție împotriva fenomenului corupției, prin mijloace legale și civice.

REGLEMENTĂRI PRIVIND STATUTUL PERSOANELOR CARE SOLICITĂ PROTECȚIE INTERNAȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA

ADRIAN BULGARU*

ABSTRACT:

In the last years, the Romanian authorities took the necessary measures to harmonize the national legislative framework with the provisions of the European legislation. While also taking into account the negative aspects, the shortcomings of the way other European countries handled the migration and the asylum issues, in an effort to avoid such problems, these measures have been completely implemented at present.

Keywords: fundamental rights, asylum, international protection, legal framework

RÉSUMÉ:

Les autorités roumaines dans ces dernières années on pris les mesures nécessaires pour harmoniser la législation nationale avec la législation européenne, pour le moment le plus complètement réalisé est la législation sur asile, en essayant d'identifier les aspects négatifs de comment les pauvres des autres pays européens gèrent les questions de migration et d'asile, ainsi pour éviter future occurrence de tels problèmes.

Mots-clés: droits fondamentaux, droit d'asile et de protection internationale légale

Aderarea României la Uniunea Europeană a impus armonizarea legislației naționale cu standardele europene în domeniul migrației și azilului. În prezent, se urmărește identificarea aspectelor deficitare ale modului în care alte state europene au gestionat problematica migrației, astfel încât să fie evitată pe cât posibil apariția unor situații de acest gen și în țara noastră. România și-a asumat obligația de a asigura în mod neîngrădit accesul la procedura de azil și respectarea principiului nereturnării¹, precum și acordarea unei asistențe corespunzătoare acestor categorii de persoane pe întreg parcursul procedurii de azil și după, în cazul acelor care primesc o formă de protecție.

Prin adoptarea Legii azilului nr. 122/2006² s-a realizat în fapt materializarea unui obiectiv important și anume acela de a avea o lege a azilului conformă cu legislația europeană, modernă și adaptată la realitățile sociale și politice la nivel național, regional și internațional. Această lege care a fost ulterior revizuită și completată a transpus o serie de acte normative adoptate la nivel european cu prevederi în domeniul azilului, pe care le precizăm: Directiva Consiliului 2001/55/CE privind standardele minime de protecție temporară în eventualitatea unui flux masiv de persoane strămutate și măsurile de promovare a balanței de eforturi între statele membre în vederea primirii

unor astfel de persoane și suportarea consecințelor acestei primiri³; Directiva Consiliului 2003/9/CE privind stabilirea standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil și a refugiaților în statele membre⁴; Directiva Consiliului 2003/86/CE privind dreptul la reîntregirea familiei⁵; Directiva Consiliului 2004/83/CE privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate pentru calificare și statutul cetățenilor țărilor terțe sau apatrizilor ca refugiați sau ca persoane aflate în nevoie de protecție internațională și conținutul protecției acordate⁶.

Transpunerea acestor norme a vizat conformarea legislației interne obligațiilor asumate prin aderarea la reglementările internaționale⁷ privind refugiații și ulterior la cele ale Uniunii Europene. Prin Legea nr. 122/2006 au fost definiți termeni frecvent folosiți în materia azilului și care țin de terminologia specifică acestui domeniu, termeni care de altfel sunt utilizați și la nivel european. S-a urmărit astfel atât evitarea confuziilor, cât și a unor interpretări diferite. Legea

³ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 212/12 din 7 august 2001.

⁴ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 31 din 6 februarie 2003.

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 251/12 din 3 octombrie 2003.

⁶ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 304 din 30 septembrie 2004.

⁷ A se vedea C. N. Vergatti, *Statutul juridic al refugiaților*, IRDO, București, 2009, p. 178 și urm.

* Dr., Șef Sector Formare, cercetător științific IRDO.

¹ Interzicerea măsurilor de returnare, expulzare, extrădare etc. a unui solicitant de azil sau a unei persoane care a primit o formă de protecție. A se vedea Convenția de la Geneva privind Statutul Refugiaților din 1951, art. 30.

² Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 428 din 18 mai 2006.

cuprinde, de asemenea, principiile și garanțiile procedurale aplicabile în domeniul azilului precum: asigurarea accesului la procedura de azil oricărui cetățean străin sau apatrid care solicită protecția statului român, nediscriminarea pe considerente de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică, apartenență la o categorie defavorizată, statut la naștere sau dobândit ș.a. Potrivit Legii nr. 122/2006 beneficiarii unei forme de protecție în România au garanția exercitării a numeroase drepturi.⁸

Prin armonizarea legislației în domeniul azilului, România asigură respectarea drepturilor omului, își îndeplinește obligațiile ce îi revin ca stat membru al Uniunii Europene și în același timp pune la dispoziție un act normativ, Legea nr. 122/2006, care poate reprezenta, totodată, un instrument de combatere a migrației ilegale și a abuzului la procedura de azil. Printre modificările și completările aduse de acest act normativ au fost vizate următoarele aspecte: reunificarea familiei⁹ a fost prevăzută și în cazul beneficiarilor de protecție subsidiară sau ai protecției umanitare temporare și, respectiv, ai protecției temporare. Prin introducerea dispozițiilor legale care permit membrilor de familie ai beneficiarului protecției subsidiare să obțină aceeași formă de protecție se respectă principiul unității familiei¹⁰. De asemenea, legea extinde posibilitatea acordării statutului de refugiat și copiilor minori rezultați din căsătoriile încheiate după intrarea pe teritoriul României, din afara căsătoriei sau adoptați de beneficiarul principal al unei forme de protecție, respectându-se principiul nediscriminării¹¹. Au fost introduse, de asemenea, dispozițiile referitoare la cauzele de excludere de la acordarea protecției subsidiare sau a protecției umanitare temporare. Astfel, nu se acordă protecție persoanei care: a comis o crimă contra păcii și omenirii, o crimă de război; a comis o infracțiune gravă de drept comun înainte de intrarea pe teritoriul României; a comis fapte care sunt contrare scopurilor și principiilor enunțate în Carta ONU; constituie un pericol la adresa ordinii publice și siguranței naționale a României; a

instigat sau a fost complice la săvârșirea unor fapte din categoriile enumerate; a planificat, a facilitat sau a participat la săvârșirea de acte de terorism. În etapa administrativă a procedurii de azil au fost reglementate aspecte ce privesc condițiile de efectuare a interviului pentru determinarea unei forme de protecție, inclusiv aspectele privind interviuarea solicitanților de azil cu nevoi speciale și a celor minori, legea prevăzând pentru aceștia desemnarea unui curator și, respectiv, a unui tutore legal care să-i reprezinte; procedura în cazul solicitanților de azil minori neînsoțiți a cunoscut modificări în ceea ce privește prevederile referitoare la momentul solicitării numirii unui reprezentant legal și al efectuării expertizei de determinare a vârstei, fiind reglementate și efectele refuzului de a se supune expertizării pentru stabilirea vârstei, fiind introduse prevederi referitoare la depistarea și reunificarea familiei solicitanților de azil¹².

Remarcăm faptul că au fost clarificate aspectele legate de statutul acestor persoane ulterior încheierii procedurii transferului de responsabilitate asupra statutului de refugiat, în funcție de hotărârea emisă; a fost reglementat cadrul legal intern prin care să se asigure implementarea mecanismului Eurodac și a Regulamentului Consiliului (CE) 343/2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe¹³, începând cu data aderării României la Uniunea Europeană; protecția umanitară temporară, în legătură cu care au fost introduse în proiectul de lege prevederile din H.G. 622/2001¹⁴, republicată, referitoare la procedura de acordare a protecției umanitare temporare.

Alte completări au fost aduse prevederilor referitoare la procedura de acordare a protecției umanitare temporare, în ceea ce privește drepturile acestor categorii de persoane, reunificarea familiei și cauzele de excludere; au avut loc completări

⁸ *Ibidem*, p. 197.

⁹ Vechea lege dădea această posibilitate doar persoanelor care dobândeau statutul de refugiat.

¹⁰ Principiu prevăzut de art. 7 al Legii nr. 122/2006 privind azilul în România.

¹¹ În conformitate cu prevederile art. 14 din Convenția Europeană privind Drepturile Omului.

¹² Modificările legislative introduse cu privire la solicitanții de azil minori neînsoțiți au fost determinate de dispozițiile noii Legi nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 557 din 23 iunie 2004, lege care a intrat în vigoare în ianuarie 2005. A se vedea și **Raluca Miga-Besteliu**, *Drept internațional. Introducere în drept internațional public*, 1998, București.

¹³ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 50 din 25 februarie 2003

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 198 din 9 martie 2005.

referitoare la procedura în cazul acordării protecției temporare, urmărindu-se astfel transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei Consiliului 2001/55/CE privind standardele minime de protecție temporară în eventualitatea unui flux masiv de persoane strămutate și măsurile de promovare a balanței de eforturi între statele membre în vederea primirii unor astfel de persoane și suportarea consecințelor¹⁵.

În ultimii ani, în Uniunea Europeană au fost dezvoltate o serie de concepte, măsuri de ordin legislativ și instituțional, prin care s-a urmărit ca pe de o parte persoanele aflate în nevoie de protecție internațională să se bucure de protecție efectivă și de un standard de asistență corespunzător, iar pe de altă parte să fie descurajată orice formă de abuz la instituția azilului. Toate aceste măsuri au fost reglementate prin documentele ce alcătuiesc legislația europeană în domeniul azilului și vizează diferite obiective, România ca stat membru cu drepturi depline în Uniunea Europeană, urmărește și participă activ la aceste programe menite să îmbunătățească situația celor care au nevoie de protecție.

În cadrul Consiliului European din octombrie 1999, reprezentanții statelor membre au convenit asupra principiilor de bază ale unei politici comune europene în materie de imigrație (Programul Tampere). Politica comună la nivel european în domeniul azilului constă în principiu în stabilirea unui cadru format din standarde minime, scopul acestora fiind acela de a constitui o bază de plecare pentru ameliorarea procedurilor în domeniul azilului. Astfel Programul Tampere prezintă următoarele linii directoare: stabilirea unor standarde minime obligatorii pentru acordarea unei forme de protecție, măsură implementată prin Directiva Consiliului 2004/83/CE¹⁶; stabilirea unor standarde minime pentru primirea și asistența solicitanților de azil¹⁷; standarde minime privind procedurile de azil¹⁸; Consiliul European a încercat

¹⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 212 din 7 august 2000.

¹⁶ Directiva, a fost adoptată la data de 29 aprilie 2004, aceasta privea standardele minime pentru calificare și statutul cetățenilor țărilor terțe sau apatrizilor ca refugiați sau ca persoane aflate în nevoie de protecție internațională și conținutul protecției acordate.

¹⁷ Măsură inclusă în Directiva Consiliului 2003/9/EC din 27 ianuarie 2003 privind standardele minime pentru primirea solicitanților de azil.

¹⁸ Directiva Consiliului 2005/85/EC din 1 Decembrie 2005 privind standardele minime pentru procedurile de acordare și retragerea a unei forme de protecție.

edictarea unor măsuri menite a descuraja formularea de cereri de azil în mai multe state europene, fiind adoptate astfel o serie de regulamente ale Consiliului, urmărindu-se prin aceasta ca o persoană să aibă dreptul la o singură procedură de azil (Dublin/Eurodac), dar și stabilirea unor mecanisme de împărțire a responsabilității și a “poverii”, astfel încât statul responsabil de intrarea în spațiul european a unui solicitant să poarte responsabilitatea și pentru procedură și pentru returnarea acestuia în cazul respingerii cererii. Pot fi astfel enumerate Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2725/2000 privind înființarea “EURODAC” pentru compararea amprentelor în scopul aplicării eficiente a Convenției Dublin¹⁹, Regulamentul Consiliului (CE) 407/2002 de stabilire a regulilor de implementare a Regulamentului (CE) 2725/2000 privind instituirea „EURODAC” pentru compararea amprentelor în vederea implementării eficiente a Convenției de la Dublin²⁰, Regulamentul Consiliului (CE) nr. 343/2003; procedura comună de lucru în cazul unui aflax masiv și spontan de persoane aflate în nevoie de protecție care se îndreaptă către Europa și a modului în care țările trebuie să contribuie în mod proporțional la o astfel de situație²¹.

Țara noastră a participat la formele de cooperare din cadrul celor două programe, încă înainte de aderare, în prezent, ca stat membru cu drepturi depline, România pune în practică efectiv măsurile stabilite în cadrul celor două programe. Adoptarea actelor normative în domeniul azilului a permis crearea unui cadru legislativ, deplin armonizat cu documentele ce alcătuiesc legislația Uniunii Europene în acest domeniu. Remarcăm, faptul că legislația în domeniul azilului a fost modificată succesiv în țara noastră începând cu anul 1991 și s-a asigurat o evoluție constantă pentru a exista concordanță cu prevederile din Uniunea Europeană.

Din analiza realizată, considerăm că legislația românească în domeniul azilului răspunde noilor realități și tendințe, totuși dinamica fenomenului poate da naștere unor disfuncționalități în procesul de aplicare a dispozițiilor legale existente.

¹⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 316 din 15 decembrie 2000

²⁰ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 62 din 5 martie 2002.

²¹ Directiva Consiliului 2001/55/CE privind standardele minime de protecție temporară în eventualitatea unui flux masiv de persoane strămutate și măsurile de promovare a balanței de eforturi între statele membre în vederea primirii unor astfel de persoane și suportarea consecințelor.

CONTROLUL JUDICIAR ASUPRA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE. CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV

TUDOR GRIGORAȘ

ABSTRACT:

In their activity of implementing the legal norms, of solving various problems for the functioning of public services, administrative bodies may sometimes infringe upon the citizens' individual rights. Such infringements however can only be repaired with the assistance of other bodies whose purpose is to analyze and evaluate the documents issued by the administration to see whether the latter has exceeded the legal framework and order restoration of the rights and possibly compensations.

It is for this purpose that the institution of administrative disputed matters functions as an instrument by means of which those interested may defend themselves against the administration's abuses. In our country, this special procedure is based both on the Constitution and the Administrative Disputed Matters Act No. 544/2004.

Keywords: public service, legal norms, implementation, administrative abuse, compensation, administrative disputed matters, evolution, types of disputed matters, admissibility conditions

RÉSUMÉ:

Dans leur travail de l'application de la loi, pour résoudre des problèmes dans le fonctionnement des services publics, les organes administratifs peut parfois affecter des droits des citoyens. Mais ces touches, ne peuvent pas être enlevées sans l'appui d'autres organisations destinées à analyser et commenter les documents émis par le conseil d'administration et de déterminer si elles ont dépassé les règles du droit et de l'ordre rétablir la primauté du droit et les recours possibles.

À cet égard il fonctionne l'institution du travail du contentieux administratif qui représente le moyen par lequel les personnes intéressées peuvent défendre les abus du gouvernement. Une telle procédure spéciale a son fondement dans notre pays à la fois par la Constitution et la loi sur l'administration nr.544/2004.

Mots-clés: le service public, l'État de droit, le respect, la violence administrative, la réparation, administratives, le développement, les types de litiges, les conditions de recevabilité

Organele administrative în îndeplinirea funcției lor, în aplicarea normelor de drept în cazuri concrete, rezolvând problemele statului în funcționarea serviciilor publice, de multe ori aduc atingere drepturilor individuale ale populației¹, cauzând prejudicii cetățenilor administrați. Consecințele depășirii regulilor de drept prin care cetățenii administrați sunt vătămați în drepturile individuale, asigurate prin normele de drept, nu pot fi înlăturate decât prin mijlocirea unor organe cu menirea de a judeca asupra actelor săvârșite de administrație și de a constata dacă aceste acte au depășit regulile de drept și de a se pronunța asupra necesității de a se restabili ordinea de drept încălcată. Acestea sunt organe de contencios administrativ².

¹ A se vedea **Victor Onișor**, *Tratat de Drept Administrativ Român*, Editura Cartea Românească, Ediția a II-a, București, 1930, p. 261-262.

² Din punct de vedere etimologic, contenciosul administrativ nu ar fi prin urmare altceva decât totalitatea mijloacelor juridice puse la dispoziția cetățenilor pentru a putea lupta în vederea restabilirii ordinii de drept, tulburată prin actele juridice și faptele materiale ale organelor administrației de stat, intervenite în îndeplinirea legilor și în funcționarea serviciilor publice. **T. Drăganu**, *Introducere în teoria și practica statului de drept*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1992., p. 168.

Totalitatea litigiilor juridice dintre administrația publică și cei administrați formează obiectul contenciosului administrativ³. Sintagma „contencios” derivă din latinescul *contendo*, *contendere*, care evocă ideea unei *înfruntări prin luptă*. Noțiunea de contencios sugerează astfel contradictorialitatea și lupta de interese dintre cele două părți, administrația publică și cei administrați⁴.

În doctrina franceză, sintagma „contencios administrativ” este definită ca fiind „ansamblul problemelor legate de existența unui litigiu survenit cu ocazia unei activități administrative, în sensul cel mai larg al termenului”⁵. Alți autori, definesc contenciosul administrativ ca fiind „ansamblul de reguli aplicabile soluționării jurisdicționale a litigiilor ridicate de activitatea administrativă”⁶.

Contenciosul administrativ a fost definit drept „totalitatea litigiilor născute între particulari și

³ A se vedea **Stelian Ivan, Ion Flonder**, *Drept administrativ*, Editura Fundației Șaguna, Constanța, 2004, p. 260.

⁴ A se vedea **R. Chapus**, *Droit de contentieux administratif*, 7^e ed., Montchrestien, Paris, 1998. p. 239.

⁵ A se vedea **Gustave Peiser**, *Contentieux administrative*, Ed. Daloz, Paris, 2001, p. 1.

⁶ A se vedea **Charles Debbasch, Jean Claude Ricci**, *Contentieux administratif*, 7^e edition, Paris, Daloz, Paris, 1999, p. 1.

administrațiile publice și în care sunt puse în cauză reguli, principii și situații juridice aparținând dreptului public”⁷. Într-o definiție mai recentă, contenciosul administrativ reprezintă „totalitatea litigiilor dintre autoritățile publice, pe de o parte, și cei vătămați în drepturile și interesele lor legitime, pe de altă parte, deduse din acte administrative tipice sau asimilate considerate ca ilegale, de competența secțiilor de contencios administrativ ale instanțelor judecătorești, guvernate de un regim juridic predominant de drept public”⁸.

Dar această noțiune juridică are și o definiție legală. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 554/2004, contenciosul administrativ reprezintă activitatea de soluționare, de către instanțele de contencios administrativ competente potrivit legii, a litigiilor în care cel puțin una din părți este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, fie din nesoluționarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a soluționa o cerere referitoare la un drept sau un interes legitim.

Instituția contenciosului administrativ⁹ este o instituție fundamentală, reprezentând instrumentul

⁷ A se vedea **C. Rarincescu**, *Contenciosul administrativ român*, 1935, p. 105.

⁸ A se vedea **V. Vedinaș**, *Drept administrativ*, Editura Lumina Lex, București, 2004, p. 91.

⁹ Noțiunea de contencios administrativ nu trebuie confundată nici cu noțiunea de jurisdicție, în general, și nici cu cea de jurisdicție administrativă, în special. Activitatea jurisdicțională contencioasă are ca obiect rezolvarea unor conflicte juridice născute din încălcarea legii, deci contencios în general. Dacă prin jurisdicția contencioasă sau contencios în general se înțelege soluționarea oricărui fel de litigiu, prin contencios administrativ se înțelege soluționarea unui anumit gen de litigii, anume litigiile în care cel puțin una dintre părți este un organ al administrației publice. Deci sfera contenciosului administrativ este mai restrânsă decât aceea de jurisdicție contencioasă. Raportată însă la noțiunea de jurisdicție administrativă, noțiunea de contencios administrativ este mai largă, deoarece jurisdicția administrativă se referă numai la litigiile soluționate de organele administrației publice cu atribuții jurisdicționale, în timp ce contenciosul administrativ cuprinde toate litigiile în care cel puțin una dintre părți este un organ al administrației publice, indiferent de organul care soluționează aceste litigii. Așadar, ca sferă de cuprindere, contenciosul administrativ se situează între noțiunea de jurisdicție contencioasă și cea de jurisdicție administrativă (**D. Brezoianu**, *Drept administrativ român*, curs universitar, Editura All Beck, București, 2004, p. 507-508. Pentru detalii cu privire la noțiunea de contencios administrativ, a se vedea și **V. Gilescu**, **A. Iorgovan**, *Drept administrativ și știința administrației*, București, 1983, p. 11; **C. Rarincescu**, *Contenciosul administrativ român*, București, 1936, p. 105.

prin intermediul căruia administrații se pot apăra de abuzurile administrației¹⁰. Într-un stat întemeiat pe ordinea de drept, instituția contenciosului administrativ reprezintă forma democratică de reparare a încălcărilor legii săvârșite de către organele și autoritățile administrative, de limitare a puterii arbitrare a acestora, de asigurare a drepturilor individuale ale administrațiilor¹¹.

Activitatea de organizare a executării legii, până la realizarea concretă a acesteia necesită controlul conformității cu legea. Acesta este, însă numai aspectul obiectiv al problemei, întrucât organizarea executării legii are loc în strânsă legătură și concordantă cu respectarea drepturilor și intereselor pe care le au persoanele fizice și juridice potrivit reglementarilor în vigoare. Autoritățile administrative aplică normele de drept la numeroase cazuri concrete, individuale, situații în care se pot aduce atingeri drepturilor celor administrați. Această împrejurare trebuie să deschidă posibilitatea acestor persoane să se poată adresa unor organe specializate, prevăzute de lege și în condițiile legii, spre a li se repara prejudiciul suferit și a se restabili ordinea de drept încălcată¹². Existența organelor de contencios administrativ se justifică și prin faptul că, deseori, organul emitent sau chiar cel ierarhic superior, nu înlătură pe căile specifice ale recursului grațios sau ierarhic, actele administrative emise cu încălcarea regulilor de drept, prin care cei administrați sunt vătămați în drepturile lor. „De aceea, statul de drept impune cu necesitate luarea unor măsuri complementare, având ca obiect instituirea unui control jurisdicțional al legalității activității executive”¹³

În lumina celor arătate, contenciosul administrativ apare ca o formă juridică de apărare a particularilor - persoane fizice sau juridice - împotriva abuzurilor administrației publice.

¹⁰ În istorie au existat mai multe sisteme în ceea ce privește soluționarea litigiilor dintre particulari și administrație: a) sistemul administratorului judecător, existent în Franța până la Revoluția din 1789, în care organe din însăși sânul administrației erau investite cu soluționarea acestor litigii; b) sistemul francez, al instanțelor speciale și specializate de contencios administrativ, al tribunalelor administrative în fruntea cărora se afla Consiliul de Stat ca instanță supremă de contencios administrativ; c) sistemul anglo-saxon, în care litigiile de acest gen sunt soluționate de instanțele de drept comun (**A. Iorgovan**, *op. cit.*, p. 469).

¹¹ A se vedea **Rodica Narcisa Petrescu**, *Drept administrativ*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2005, p. 363.

¹² A se vedea **R. N. Petrescu**, *op. cit.*, p. 363.

¹³ A se vedea **T. Drăganu**, *op. cit.*, p. 156.

Fundamente constituționale și legale în materia contenciosului administrativ. Această procedură specială a contenciosului administrativ își are temeiul atât în Legea Fundamentală, cât și în Legea contenciosului administrativ nr. 544/2004.

Temeiul constituțional al instituției contenciosului administrativ se regăsește, în principal, în art. 52 din Constituția republicată. El poartă denumirea de „*dreptul persoanei vătămate la o autoritate publică*” și consacră unul din drepturile fundamentale ale cetățeanului român în actualul sistem constituțional și legal, care, alături de dreptul de petiționare prevăzut de art. 51, constituie categoria drepturilor garanții. Potrivit primului alineat al acestui articol, „*persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.*” Potrivit art. 52 alin. (2) din Legea fundamentală, „*condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică*”.

Analizarea instituției contenciosului administrativ presupune însă evocarea și a altor dispoziții constituționale. În acest sens, art. 21, privitor la *accesul liber la justiție*, creează cadrul general al valorilor care pot fi ocrotite prin justiție, inclusiv în cadrul litigiilor de drept administrativ. De asemenea, art. 53 intitulat „*restrângerea exercițiului unor drepturi sau a unor libertăți*”, instituie principiile care trebuie respectate atunci când are loc orice restrângere a exercițiului unui drept sau a unei libertăți, inclusiv dreptul fundamental prevăzut de art. 52 din Constituție.

Dacă aceste texte nu folosesc *expressis verbis* noțiunea de contencios administrativ, în schimb, art. 123 alin. (5) o consacră în mod expres, ca o dimensiune a dreptului de tutelă administrativă exercitat de prefect, în baza căruia acesta poate ataca „*în fața instanței de contencios administrativ*” un act emis de Consiliul Local, Consiliul Județean sau primar, actul atacat fiind suspendat de drept¹⁴. Mai departe, art. 126 alin. (6), introdus în urma revizuirii Constituției, garantează controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice pe calea contenciosului administrativ, cu excepția actelor care privesc raporturile cu Parlamentul și a actelor de comandament cu caracter militar. Reținem și

¹⁴ A se vedea V. Vedinaș, *op. cit.*, p. 90.

dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. k), privitor la caracterul de lege organică a legii contenciosului administrativ, aceasta instituție reprezentând astfel unul din domeniile pe care legiuitorul constituant le-a rezervat reglementării prin lege organică.

Evoluția contenciosului administrativ în România până la adoptarea Legii nr. 554/2004.

Sub aspectul evoluției, putem spune că instituția contenciosului administrativ în țara noastră a cunoscut numeroase etape și reglementări. Astfel, într-o *primă etapă* (1864-1866), s-a adoptat și în România sistemul francez al tribunalelor administrative, înființându-se în acest sens un Consiliu de Stat ca organ consultativ al Guvernului, care avea, printre alte atribuții, și unele atribuții de contencios administrativ. În scurt timp s-a renunțat la acest sistem, întrucât Consiliul de Stat s-a dovedit a fi aservit în mare măsură influențelor guvernamentale¹⁵.

A doua perioadă, cuprinsă între anii 1866-1905, se caracterizează prin atribuirea contenciosului administrativ instanțelor judecătorești ordinare¹⁶. Cu toate acestea, tribunalele aveau o competență limitată în ce privește actele de autoritate, ele putând să aprecieze legalitatea acestor acte pe cale indirectă și să acorde despăgubiri, fără să anuleze actul.

A treia perioadă, (1905-1923), a început o dată cu adoptarea Legii din 1 iulie 1905, potrivit căreia: a) judecarea litigiilor de contencios administrativ aparțin tot puterii judecătorești, însă numai Secției a III-a a Curții de Casație; b) competența Curții era limitată numai la anumite categorii de acte administrative; c) Curtea avea dreptul să stabilească despăgubiri contra administrației; d) Curtea avea dreptul să dispună anularea actului ilegal. Prin Legea din 25 martie 1910 se revine la sistemul conceput de Legea din 1866, litigiile de contencios administrativ fiind din nou date în competența instanțelor ordinare. Competența acestora nu a durat decât 2 ani, deoarece prin Legea din 1912 pentru reorganizarea Curții de Casație, litigiile de contencios administrativ sunt date din nou în competența acestei instanțe.

Perioada a patra, (1923-1948), este marcată de adoptarea Constituției din 1923 și apoi

¹⁵ A se vedea A. Trăilescu, *Drept administrativ*, curs universitar, Editura All Beck, București, 2005, p. 335-337.

¹⁶ Astfel, prin Constituția din 1866 se desființează Consiliul de Stat, iar prin Legea din 12 iulie 1866, litigiile de drept administrativ sunt date în competența tribunalelor de drept comun.

de Legea contenciosului administrativ din 23 decembrie 1925. Prin Constituția din 1923, instituția contenciosului administrativ a devenit o instituție de ordin constituțional. Pe baza acesteia s-a adoptat în 1925 și Legea contenciosului administrativ, cea mai importantă reformă în domeniu¹⁷. Această lege a investit curțile de apel din circumscripția în care domiciliază reclamantul cu competența de a judeca cererile de contencios administrativ, iar hotărârile pronunțate erau supuse recursului fostei Curți de Casație. Contenciosul reglementat în 1925 era unul subiectiv și de plină jurisdicție.

A cincea etapă, (1948- 1967), începe o dată cu abrogarea Legii din 1925, prin Decretul nr. 128/1948 și ține până la adoptarea Legii nr.1/1967¹⁸. Următoarea perioadă, cea de-a șasea, e marcată de adoptarea Legii nr. 1/1967, în vederea aplicării dispozițiilor Constituției din 1965, și durează până în anul 1990. Potrivit Legii din 1967, competența de soluționare a litigiilor de drept administrativ revenea tot instanțelor de drept comun. Legea a reglementat un contencios subiectiv și de plină jurisdicție. Deoarece aceasta excepta un număr mare de acte administrative de la controlul de legalitate, ea a avut un câmp redus de aplicare în practica instanțelor judecătorești.

În *perioada 1990-2004*, contenciosul a fost reglementat de Legea nr. 29/1990, care a abrogat Legea din 1967 și a reluat multe reguli cuprinse în Legea din 1925, însă a adus și numeroase elemente de noutate, ce au imprimat acestei reglementări un caracter progresist. Cu toate acestea, unele din prevederile acestei legi nu au fost suficient de reformatoare¹⁹, ceea ce a impus adoptarea unei noi reglementări care să corespundă mai mult cerințelor actuale.

În acest context a fost adoptată *Legea nr. 544/2004* (publicată în M. Of. nr. 1154 din 7

decembrie 2004), care a lărgit sfera persoanelor care pot ataca actele administrative ilegale în fața instanței de contencios administrativ și a redus în mod substanțial, numărul actelor administrative exceptate de la aceasta formă a controlului de legalitate. De asemenea, prin această din urmă lege a fost reglementat atât contenciosul subiectiv, ca mijloc procedural de apărare a drepturilor persoanelor în raporturile lor cu autoritățile publice, cât și un contencios obiectiv având ca scop apărarea legii (dreptului obiectiv), în activitatea administrației publice.

Tipuri de contencios. Contencios obiectiv și contencios subiectiv. În funcție de constatarea judecătorului privitoare la natura litigiului dedus judecății și rezolvat prin actul jurisdicțional, contenciosul poate fi obiectiv sau subiectiv.

În cazul în care situația contencioasă a fost provocată de o chestiune de drept obiectiv, instanța fiind chemată să constate cu forță de adevăr starea de legalitate așa cum rezultă din legi și regulamente și vătămarea acesteia prin act sau decizie a administrației, judecătorul constată această violare a dreptului obiectiv săvârșită printr-un act al administrației fără a se preocupa de situația juridică a reclamantului și independent de drepturile acestuia²⁰.

Atunci când în cauză sunt puse existența și întinderea unor drepturi subiective al căror titular este reclamantul, ne aflăm în prezența contenciosului subiectiv²¹.

Contencios de anulare și contencios de plină jurisdicție. Din punct de vedere al deciziei - act de voință²², contenciosul poate fi de anulațiune sau de plină jurisdicție.

În ce privește contenciosul de anulare, un astfel de contencios există când judecătorul prin decizia sa nu face altceva decât să pronunțe anularea actului administrativ ilegal. Acest lucru se petrece de obicei când este vorba de un contencios obiectiv, cu alte cuvinte, un contencios obiectiv din

¹⁷ Legea din 1925 făcea distincție între actele de autoritate și cele de gestiune. Actele de autoritate puteau fi anulate de curțile de apel, care puteau acorda și despăgubiri particularilor pentru pagubele cauzate prin aceste acte sau prin refuzul administrației de a rezolva o cerere privitoare la un drept. În schimb, actele de gestiune au rămas în competența instanțelor de drept comun, care aplicau regulile de drept privat.

¹⁸ Potrivit Decretului nr.128/1948, și art. 120 C. Proc. Civ., instanțele judecătorești aveau competența de a verifica, pe cale de acțiune, legalitatea actelor administrative individuale, numai atunci când prevederi legale exprese le autorizau să exercite această competență (A. Trăilescu, *op. cit.*, p. 376).

¹⁹ De exemplu, cele privind exceptarea unor categorii de acte administrative de la controlul de legalitate.

²⁰ Totuși capacitatea procesuală a reclamantului rezidă în vătămarea cel puțin a unui interes direct și personal, recunoscut și îngăduit. Vezi G. Jellinek, *Sistem der Subjektiven ofentlichen Rechte*, ed. I, 1982. În acest sens și C. Rarincescu, *op. cit.*, p. 67.

²¹ În acest caz, judecătorul constată existența și întinderea drepturilor, modalitățile care le pot afecta și în caz când prin violarea lor s-au produs prejudicii, întinderea și valoarea acestor prejudicii.

²² Consecința normală și logică a constatării făcute de către judecător.

punct de vedere al constatării este în același timp un contencios de anulare din punctul de vedere al deciziei cuprinsă în actul jurisdicțional care pune capăt litigiului.

În prezența contenciosului de plină jurisdicție ne găsim atunci când puterile judecătorului nu se limitează numai la a pronunța anularea unui act ilegal. Dacă organul de judecată află că actul atacat nu corespunde adevărului ca stare de fapt, poate să constate altă stare de fapt și în baza acestei constatări chiar²³ să înlocuiască decizia adusă în litigiu cu alta nouă, corespunzătoare stării de fapt; prin urmare reformând decizia atacată²⁴, acest contencios poartă și denumirea de contencios de reformare²⁵.

Aceste puteri largi ale judecătorului sunt recunoscute²⁶ în general atunci când este chemat a judeca o chestiune de drept subiectiv și când în constatarea pe care o face recunoaște existența unui astfel de drept în persoana reclamantului. Constatând, este în drept să ordone toate măsurile ce decurg din această constatare. În acest mod contenciosul, subiectiv din punct de vedere al constatării, este în general și un contencios de plină jurisdicție din punct de vedere al deciziei²⁷.

Din cele expuse mai sus, se poate conchide că, în general, *contenciosul care din punct de vedere al constatării este obiectiv, din punct de vedere al deciziei este un contencios de anulare; iar cel care din punct de vedere al constatării este subiectiv, din punct de vedere al deciziei este un contencios de plină jurisdicție.*

Alte tipuri de contencios. În afară de aceste tipuri principale de contencios, între mijloacele de atac se află acțiunea în indemnitate (sau de

²³ Se poate astfel ajunge la recunoașterea de drepturi subiective, la acordarea de despăgubiri sau restituiri.

²⁴ „Puterea de reformare și înlocuire nu poate fii concepută decât în mod excepțional când e vorba de o decizie care evaluează în mod greșit un drept sau o obligație a particularului”, în **C. Rarincescu**, *op. cit.*, p. 39.

²⁵ A se vedea **R. Bonnard**, *Contrôle juridictionnel*, p. 187, **J. Appleton**, *Le contentieux Administratif*, Paris, 1927, p. 72.

²⁶ A admite judecătorului sesizat pe calea unui recurs de plină jurisdicție, ca o regulă generală puterea de a modifica sau înlocui actele administrative atacate cu acte emanând de la dânsul, ar fi să-i atribuim puteri care depășesc competența lui firească de organ jurisdicțional, pentru că în asemenea împrejurări judecătorul nu ar mai face justiție ci administrație”. **C. Rarincescu**, *op. cit.*, p. 37.

²⁷ În orice caz, puterea de a reforma actele administrative nu este de esența contenciosului de plină jurisdicție, putând exista un asemenea contencios fără ca instanța să utilizeze de această prerogativă de reformare.

despăgubire) și între cele de apărare excepția de ilegalitate.

Acțiunea în indemnitate are același caracter ca în dreptul civil. Faptul generator al prejudiciului material fiind în cazul de față un act material sau juridic al cărui autor este un organ administrativ. Organul de judecată, în constatarea sa, va examina actul material sau juridic ilegal, invocat în speță și paguba pricinuită, prin aceasta dispunând măsuri pentru repararea pagubei. Acțiunea poate fi o anexă a contenciosului de legalitate sau o acțiune independentă.

Excepția de ilegalitate este un mijloc de apărare indirect. Pârătul poate invoca această apărare pe cale de incident, cerând ca actul ilegal emanat de la un organ al statului să fie înlăturat. Actul ilegal nu poate produce efecte față de cel ce invocă ilegalitatea lui, el fiind inopozabil. Judecătorul, constatând ilegalitatea are obligația de a nu ține seama de efectele actului ilegal, iar dacă acest act este o regulă de drept este obligat să înlătore aplicarea ei față de cel ce se apără.

Lui Laferriere îi datorăm încă două tipuri²⁸ de contencios administrativ, cel de interpretare și de represiune, ramuri ale contenciosului rezultând în special din interpretarea dreptului pozitiv francez și a jurisprudenței Consiliului de Stat.

Contenciosul de interpretare are ca obiect fie interpretarea unui act emanând de la un organ administrativ, fie examinarea legalității lui pe cale de excepție, constituind o chestiune prejudiciară. *Contenciosul de represiune* presupune examinarea unui fapt ilegal, calificat prin lege drept infracțiune. În urma cererii, judecătorul examinează faptul, constată natura infracțiunii și aplică prin decizie sancțiunea prevăzută de legiuitor. Mai apropiat de rațiunea administrației, profesorul Rarincescu însă surprinde esența acestui contencios, imperfect²⁹ exercitat în țara noastră: represiunea unor contravenții.

Trăsăturile contenciosului administrativ reglementat de Legea nr. 554/2004. Existența Legii nr. 29/1990 s-a încheiat o dată cu adoptarea Legii nr. 554/2004³⁰. Revizuirea Constituției din 2003 și adoptarea Legii nr. 554/2004 marchează cel mai înalt vârf în reglementarea contenciosului

²⁸ A se vedea **C. Rarincescu**, *op. cit.*, p. 36.

²⁹ Asupra principalelor teorii în ceea ce privește drepturile subiective- **L. Duguít**, *Traite de droit constitutionnel*, II-^{ème} édition, Paris, 1921-1925, p. 179-210.

³⁰ Publicată în M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

administrativ în România. Contenciosul administrativ reglementat de legea în discuție se caracterizează printr-o serie de trăsături proprii. În primul rând, acest tip de control este un control ulterior adoptării sau executării actului administrativ, el verificând legalitatea unor măsuri deja existente și nu a unor măsuri viitoare. Totodată, controlul judecătoresc are și un caracter subsidiar (față de controlul administrativ, care se exercită asupra tuturor organelor administrative inferioare, fără excepție și fără termene, atât în privința legalității cât și a oportunității măsurilor administrative, controlul judecătoresc nu poate fi înfăptuit decât după ce s-a încercat restabilirea legalității pe cale administrativă a reclamației, sub forma recursului grațios sau ierarhic). Este un control de legalitate și nu de oportunitate, ceea ce înseamnă că instanța judecătorească va respinge acțiunea reclamantului dacă aceasta este întemeiată pe motive de inoportunitate a unui act administrativ. Apoi, sunt supuse acestei forme de control atât actele administrative de autoritate, cât și cele de gestiune publică (contractele administrative).

În ce privește soluționarea litigiilor de contencios administrativ, acestea se desfășoară după o procedură specifică, bazată pe contradictorialitatea părților și independența judecătorilor, iar hotărârea instanței investite cu judecarea litigiului se bucură de autoritate de lucru judecat³¹. Referitor la competența materială a instanțelor de contencios administrativ, aceasta este una generală, ceea ce înseamnă că ori de câte ori un asemenea litigiu nu este dat prin lege în competența altor instanțe judecătorești, soluționarea lui este de competența instanțelor prevăzute de legea contenciosului administrativ.

Procedura contenciosului administrativ poate avea un caracter subiectiv sau caracter obiectiv³². Caracterul subiectiv constă în aceea că el poate fi promovat numai de persoana al cărei drept a fost lezat prin activitatea ilicită a administrației publice, acest tip de contencios fiind fondat pe un drept subiectiv³³. În schimb, prin contencios obiectiv se

înțelege acea formă judecătorească de control a legalității actelor administrative ce are ca scop principal respectarea legii (dreptul obiectiv)³⁴.

Contenciosul administrativ reglementat de Legea nr. 554/2004 este un contencios în anulare (în sensul că judecătorul, constatând nelegalitatea actului de autoritate, poate dispune anularea lui) și de plină jurisdicție, în cazul contenciosului subiectiv (instanța fiind în măsură să anuleze actul ilegal, să oblige organul administrativ la anumite măsuri administrative și să acorde despăgubiri, dacă acestea se pretind de către reclamant).

Condițiile de admisibilitate ale acțiunii directe în baza Legii nr.554/2004. Elemente avute în vedere de Legea nr. 554/2004. Această lege a contenciosului administrativ a consacrat o serie de soluții inovatoare în domeniu³⁵. Condițiile de admisibilitate ale acțiunii în contencios administrativ au rămas, în esență, aceleași, însă sfera de competență a judecătorului de contencios

³⁴ Are acest caracter, de pildă, acțiunea de contencios administrativ în care calitatea de reclamant o au autoritățile publice prevăzute de lege, și anume: Ministerul Public, Avocatul Poporului, Agenția Națională a Funcționarilor Publici. De asemenea, acțiunea în anulare promovată de o persoană fizică sau juridică, pentru apărarea unui interes legitim public, se încadrează în aceeași categorie a contenciosului obiectiv. A se vedea **E. Popa**, *Considerații teoretice și practice cu privire la noua Lege a contenciosului administrativ nr. 554/2004*, Ed. Universității "Aurel Vlaicu", Arad, p. 67.

³⁵ Una din prevederile Legii 554/2004 cu caracter de noutate era cea prevăzută de art. 1 alin. (7) referitoare la posibilitatea ca persona vătămată în drepturile sale sau în interesele legitime, prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe ale Guvernului neconstituționale să se poată adresa instanței de contencios administrativ. De asemenea, Legea 554/2004 dezvoltă posibilitatea atacării actelor administrative ilegale la instanțele judecătorești, prin implicarea unor autorități publice care urmăresc protecția intereselor publice; este vorba aici de intervenția Ministerului Public, a Avocatului Poporului sau a Agenției Naționale a Funcționarilor Publici. Totodată, în afară de persoanele fizice sau juridice cărora li se recunoaște dreptul de a introduce acțiuni în justiție în vederea protejării drepturilor lor subiective, atât Constituția României, cât și legile speciale (Legea administrației publice locale, Legea privind instituția prefectului nr. 340/2004) conferă prefectului dreptul de a ataca în fața instanței de contencios administrativ, un act al consiliului județean, al celui local, sau al primarului în cazul în care îl consideră ilegal. Deși este vorba despre o dispoziție fără caracter de noutate (ea fusese prevăzută și în legea pentru contenciosul administrativ nr. 29/1990, însă criticată pe varii motive), noua lege a contenciosului administrativ reușește prin ansamblul dispozițiilor sale să înlăture eventualele critici. A se vedea **Al. Negoită**, *Drept administrativ*, Editura Sylvi, București, 1996, p. 228-229.

³¹ A se vedea **A. Trăilescu**, *op. cit.*, p. 338.

³² În dreptul administrativ francez, contenciosul administrativ subiectiv mai poartă denumirea de recurs în anulare, iar contenciosul administrativ obiectiv este denumit recurs pentru exces de putere. Ambele forme de control constituie modalități ale contenciosului în anulare (J. Rivero, *op. cit.*, p. 204).

³³ A se vedea **J. Rivero**, *Droit administratif*, 13^{-ème} édition, Paris, Daloz, 1990, p. 206-207.

administrativ s-a extins în mod substanțial. Este vorba de o nouă concepție impusă de Legea de revizuire a Constituției în privința ocrotirii „interesului legitim”, de noua viziune asupra noțiunilor de „subiect de sezină” și „act administrativ”, de modificarea termenelor procedurale și multe alte aspecte pe care le vom trece în revistă în cele ce urmează.

Legea nr. 554/2004 prevede, în art. 1, că „*orice persoană fizică sau juridică, dacă se consideră vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței judecătorești competente pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.*” *Interesul poate fi atât privat cât și public.* Se poate adresa instanței de contencios administrativ și persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept.

Din dispozițiile legii, pentru ca acțiunea în contencios administrativ să poată fi admisă, reiese că trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții: 1) calitatea procesuală; 2) vătămarea unui drept subiectiv sau interes legitim; 3) existența unui act administrativ de autoritate sau a unui refuz nejustificat al administrației publice; 4) proveniența actului administrativ de la o autoritate administrativă sau de la o altă autoritate publică; 5) îndeplinirea procedurii administrative prealabile; 6) introducerea acțiunii la instanța de contencios administrativ în termenul legal.

Condiția referitoare la calitatea procesuală.

Calitatea procesuală presupune existența unei identități între persoana reclamantului și persoana titulară a dreptului încălcat (calitate procesuală activă) sau între persoana pârâtului și cel obligat să respecte dreptul (calitate procesuală pasivă).

Calitatea procesuala activă. Din cuprinsul art. 1 din Legea 554 rezultă, că pot avea calitate procesuală activă atât particularii, persoane fizice sau juridice, cât și autoritățile publice. Persoanele fizice pot introduce o acțiune în contencios administrativ dacă au capacitate de folosință³⁶ și

capacitate de exercițiu³⁷. Pot avea această calitate și funcționarii publici, dacă prin actele emise de autoritățile publice se aduce atingere unor drepturi ale lor referitoare la funcție, salariu etc.³⁸.

În ce privește persoanele juridice de drept privat, acestea pot avea calitate procesuală activă în acțiunile de contencios administrativ, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de Legea 31/1990 privind societățile comerciale, dar și alte legi prin care acestea iau în mod legal ființă³⁹. Astfel, potrivit art. 4 alin. (3) din Legea nr. 31/1990, societatea comercială este persoana juridică din ziua înmatriculării în registrul comerțului. Celelalte entități colective publice sau private fără scop lucrativ, devin persoane juridice de la data înscrierii în registrul special al instanței judecătorești competente⁴⁰.

În anumite situații, calitatea procesuală activă în acțiunile de contencios obiectiv este în mod expres reglementată de lege⁴¹. Astfel, potrivit art. 1 alin. (5) din Legea nr. 554/2004, dacă Ministerul Public apreciază, că prin excesul de putere, concretizat în emiterea unui act administrativ normativ, se vatămă un interes public, va sesiza instanța de contencios administrativ de la sediul autorității publice emitente⁴². De asemenea, Agenția

³⁷ Capacitatea de exercițiu reprezintă aptitudinea persoanei de a-și exercita drepturile și a-și asuma obligațiile, săvârșind acte juridice. Capacitatea de exercițiu deplină începe de la 18 ani, iar de la vârsta de 14 ani, minorul are capacitate de exercițiu restrânsă. Minorul care a împlinit 14 ani poate sta în judecată numai asistat de părinții sau reprezentanții săi legali. Neavând exercițiul drepturilor lor, minorii sub vârsta de 14 ani și persoanele puse sub interdicție judecătorească nu pot sta personal în judecată, ci numai prin reprezentanții săi legali (a se vedea pentru detalii **Gheorghe Durac**, *Drept procesual civil*, Ed. Junimea, Iași, 2004 p. 99 și urm.).

³⁸ Astfel, potrivit art. 74 din Legea nr. 188/1999, funcționarul public nemulțumit de sancțiunea disciplinară aplicată, se poate adresa instanței de contencios administrativ, solicitând anularea sau modificarea, după caz, a ordinului sau a dispoziției de sancționare.

³⁹ Spre exemplu, Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și juridice (B. Of. nr. 8 din 30 ianuarie 1954); O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații (M.Of. nr. 39 din 31 ianuarie 2000).

⁴⁰ A se vedea art. 33 din Decretul nr. 31/1954 și art. 5 și 17 din O.G. nr. 26/2000.

⁴¹ A se vedea **A. Trăilescu**, *op. cit.*, p. 340-341.

⁴² Ministerul Public acționează în temeiul art. 1 alin. 4 din Legea contenciosului administrativ raportat la legea sa organică: atunci când în exercitarea atribuțiilor sale apreciază că încălcările drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor se datorează existenței unor acte administrative unilaterale individuale ale autorităților publice emise cu exces de putere, sesizează instanța de contencios administrativ de la domiciliul persoanei fizice sau juridice

³⁶ Capacitatea de folosință reprezintă aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații. Ea începe o dată cu nașterea persoanei și încetează o dată cu moartea acesteia.

Națională a Funcționarilor Publici poate ataca, în fața instanței de contencios administrativ actele autorităților publice centrale și locale prin care se încalcă legislația privind funcția publică⁴³, iar prefectul poate ataca la aceeași instanță actele autorităților publice locale, dacă le consideră nelegale⁴⁴.

În fine, potrivit art. 1 alin. (6) din Legea nr. 554/2004, autoritatea publică emitentă a unui act administrativ nelegal poate solicita, ea însăși, constatarea nulității aceluși act instanței de contencios administrativ, în cazul în care actul a intrat deja în circuitul civil și își produce efectele, nemaiputând fi revocat.

În anumite situații, calitatea de reclamant poate fi dobândită de o persoană fizică ca urmare a inițiativei unei autorități publice. În acest sens, potrivit art. 1 alin. (3) din Legea 554/2004, Avocatul Poporului, ca urmare a controlului realizat de el potrivit legii sale organice, în urma sesizării unei persoane fizice poate sesiza instanța competentă de la domiciliul petentului, dacă apreciază că ilegalitatea actului sau excesul de putere al autorității administrative nu poate fi înlăturat decât prin justiție. Petentul va dobândi în mod automat calitatea de reclamant. În aceleași condiții, poate dobândi calitatea de reclamant o persoană fizică sau juridică vătămată într-un drept sau interes legitim de o autoritate publică, iar sesizarea instanței de contencios administrativ este făcută de Ministerul Public conform art. 1 alin. (4) din Legea nr. 544/2004.

În fine, același art. 1 alin. (8) din Legea nr. 554/2004, menționează, în teza finală, că în litigiile de contencios administrativ, calitatea de reclamant o poate avea orice persoană juridică de drept public.

Calitatea procesuală pasivă. În acțiunea de

vătămate. Ministerul Public, ca apărător al interesului public, intervine dacă apreciază că prin exces de putere, concretizat în emiterea unui act administrativ normativ se vatămă un interes public. În plus, ca ocrotitor al interesului public acest Minister își va trimite în mod obligatoriu un reprezentant în cadrul oricărui proces de contencios administrativ.

⁴³ Art. 3 alin. (2) din Legea nr. 554/2004, Avocatul Poporului acționează în baza unei sesizări a unei persoane fizice care dobândește calitatea de reclamant. El poate sesiza instanța competentă de contencios administrativ de la domiciliul petentului. În acest caz, Avocatul Poporului nu va fi citat în cadrul procesului, deoarece în această situație el este un garant al exercitării drepturilor fundamentale de către cetățeni și nu un apărător al acestora în fața justiției.

⁴⁴ Art. 3 alin. (1) din Legea nr. 554/2004.

contencios administrativ, calitatea procesuală pasivă aparține, potrivit legii, autorității administrative care a emis (adoptat) actul atacat, indiferent dacă aceasta are sau nu personalitate juridică⁴⁵. Prin excepție, dacă acțiunea în anulare privește un act individual adresat unui alt subiect de drept, atunci are calitatea de pârât în acest proces și beneficiarul actului atacat (ipoteză prevăzută de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 554/2004)⁴⁶. Nechemarea în judecată a beneficiarului actului atacat poate avea drept consecință inadmisibilitatea acțiunii în anulare, cu excepția cazului în care acesta intervine în proces, printr-o cerere de intervenție în nume propriu⁴⁷.

Noțiune de autoritate publică este stabilită prin lege, risipindu-se de această dată disputa de la nivel constituțional, generată de incidența articolului 52. Astfel, este considerată autoritate publică orice organ de stat sau al unităților administrative -teritoriale care acționează în regim de putere publică pentru satisfacerea unui interes public.

Sunt de asemenea asimilate, persoanele juridice de drept privat care potrivit legii au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, și care emit în exercițiul atribuțiilor lor acte administrative.

Calitatea de pârât poate reveni și funcționarului public răspunzător de emiterea actului administrativ⁴⁸.

Condiția vătămării unui drept sau a unui interes legitim. Admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ, este condiționată, în

⁴⁵ Este firesc să stea în justiție în calitate de pârât autoritatea publică care a vătămat un drept sau interes legitim al unei persoane particulare sau a adus atingere unui interes public prin emiterea unui act administrativ, prin refuzul emiterii, tardivitate.

⁴⁶ Soluția este logică, având în vedere art. 47 C. proc. Civ. Privitor la coparticiparea procesuală în situațiile în care drepturile și obligațiile părților, ce fac obiectul judecății, au o cauză comună, precum și art. 28 din Legea nr. 554/2004, care prevede în alin. (1) că dispozițiile acestei legi se completează cu prevederile Codului de procedură civilă.

⁴⁷ A se vedea A. Trăilescu, *op. cit.*, p. 341.

⁴⁸ Art. 16 alin 1 din legea 554/2004 dispune că acțiunea în contencios administrativ poate fi îndreptată și „personal împotriva persoanei fizice care a elaborat, emis sau încheiat actul ori, după caz, care se face vinovată de refuzul de a rezolva cererea privitoare la un drept subiectiv sau la un interes legitim dacă se solicită plata unor despăgubiri pentru prejudiciul cauzat ori pentru întârziere. În cazul în care acțiunea se admite, persoana respectivă va putea fi obligată la plata despăgubirilor, solidar cu autoritatea publică respectivă”.

primul rând, de vătămarea unui drept sau interes legitim al reclamantului. Deci, reclamantul trebuie să invoce un drept al său sau un interes legitim, dobândit prin lege sau constituit prin acte, pe care autoritatea publică avea obligația să-l respecte și eventual să-l realizeze în favoarea sa⁴⁹.

În condițiile în care prin Legea de revizuire a Constituției s-a modificat art. 52 (fost art. 48), în sensul includerii și a interesului legitim, alături de dreptul vătămat, Legea contenciosului administrativ a reglementat, la rândul său, această noțiune. Noțiunea de interes legitim este definit chiar de Legea nr. 554/2004, care face distincție între interesul legitim privat și interesul legitim public. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) lit. o) din lege, *interesul legitim privat* reprezintă „posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept viitor și previzibil, prefigurată”, pe când prin *interesul legitim public* înțelegem „posibilitatea de a pretinde o anumită conduită în considerarea realizării unui anumit drept fundamental care se exercită în mod colectiv ori, după caz, în considerarea apărării unui interes public” [art. 2 alin. (1) lit. p)]⁵⁰.

În doctrină, interesul legitim a fost definit ca fiind un interes personal, direct, născut și actual în acord cu interesul general și cu normele de conviețuire socială, dar fără a avea încă protecție juridică în sensul plenitudinii dreptului recunoscut de lege⁵¹.

În ce privește acțiunea în contencios administrativ, în practică s-a statuat că aceasta poate fi promovată numai pentru apărarea unui drept subiectiv sau a unui interes legitim⁵².

⁴⁹ În doctrină și în practică s-a statuat că acțiunea în contencios administrativ poate fi promovată numai în scopul apărării unor drepturi subiective și a unor interese legitime, și nu a unor simple interese sau vocații. Deci dreptul sau interesul legitim nu trebuie confundat cu un simplu interes sau vocație a reclamantului.

⁵⁰ În continuarea acestui text de lege, art. 2 alin. (1) lit. l) din legea contenciosului prevede că “prin interes public se înțelege interesul care vizează ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor”.

⁵¹ A se vedea **Rozalia A. Lazăr**, *Legalitatea actului administrativ. Drept românesc și drept comparat*, Ed. All Beck, București, 2004, p. 46.

⁵² Astfel, Curtea de Apel Timișoara, a decis, într-o speță, că promovarea acțiunii în contencios administrativ este condiționată de existența unui drept al reclamantului care a fost vătămat prin actul administrativ, nefiind îndeplinită aceasta cerință legală când reclamantul invocă dreptul temei al acțiunii sale un simplu interes sau vocație. În speță, Curtea a

În legătură cu interesul legitim invocat de reclamant în susținerea acțiunii sale, doctrina a mai făcut o serie de precizări⁵³. Astfel, interesul invocat poate fi nu numai material, ci și moral⁵⁴. Interesul trebuie să fie personal, dar nu exclusiv în mod neapărat.⁵⁵ Interesul poate fi și public, iar nu numai personal. Astfel, colectivitățile descentralizate prin organele lor de conducere (primarul, consiliul municipal sau chiar consilierii locali), au calitatea de a ataca deciziile luate de autoritățile statului, dacă prin acestea se aduc atingere autorităților publice locale.

În sfârșit, interesul invocat trebuie să fie suficient de important pentru a justifica acțiunea reclamantului, fapt ce rămâne la aprecierea judecătorului⁵⁶.

avut de soluționat acțiunea reclamantei Asociația „Insula Mureș” Arad împotriva Consiliului Local Arad pentru anularea hotărârii acestuia privind prețul concesiunii terenurilor pe care sunt amplasate casele de vacanță de pe insula Mureș și obligarea la stabilirea unui preț de concesiune mai mare. Instanța de recurs, și-a motivat, în esență, decizia astfel: “Cum hotărârea administrativă prevede încheierea contractelor de concesiune pentru terenurile situate în Insula Mureș cu fiecare din proprietarii de construcții, care vor solicita aceasta, și nicidecum cu reclamanta, se constată că aceasta nu are calitate procesuală activă în cauză.” (Decizia secției comerciale și de contencios administrativ nr. 129/CA/28.10.1998, în „*Buletinul Jurisprudenței*” din 1998, Ed. Lumina Lex, p. 171-172). În schimb, Tribunalul București a hotărât, într-o speță că, întrucât consilierii răspund solidar pentru activitatea consiliului din care fac parte și pentru hotărârile acestuia, reclamantul, în calitatea de consilier, justifică un interes juridic legitim, pentru promovarea acțiunii prin care solicită anularea unei hotărâri a organului din care face parte (Sentința nr. 141/1994, secția de contencios administrativ în *Culegere de practică judiciară* pe 1992-1998, Ed. All Beck, București, 1999, p. 307).

⁵³ A se vedea **J. Rivero**, *op. cit.*, p. 236.

⁵⁴ De pildă, interesul credincioșilor de a celebra cultul lor sau interesul foștilor studenți ai unei universități pentru menținerea prestigiului acelei universități.

⁵⁵ De exemplu, reclamantul beneficiar al unui serviciu public, contribuabil sau locuitor al unei comune, alegător sau sinistat are un interes suficient în anularea actului administrativ referitor la funcționarea serviciului public și, respectiv, la soarta comunei (**A. Trăilescu**, *op. cit.*, p. 343).

⁵⁶ În doctrina administrativă franceză s-a arătat că noțiunea de interes (legitim), rămâne la aprecierea subiectivă a judecătorului. Jurisprudența franceză este însă extrem de liberală în această apreciere. Astfel, s-a arătat că, în ce privește recursul pentru exces de putere, se cere doar ca decizia atacată să aibă incidență asupra situației personale a reclamantului, care s-ar ameliora dacă această decizie ar dispărea. A se vedea **J. Rivero**, *op. cit.*, p. 343.

MEDIEREA ÎN RAPORTURILE JURIDICE ADMINISTRATIVE

CLAUDIU IGNAT

ABSTRACT:

The mediator, as a neutral person, has the role to initiate negotiations between the parties and assist them to solve the conflict. Mediation is an effective way to solve conflicts between parties, the negotiator being thus able to assist a coordinated communication and reach a solution through direct negotiation, so that the parties might be able to achieve their goals through formulas that are adequate for the respective situation and finalize the negotiations successfully.

For a mediation to be successful, it is necessary that certain principles should be observed and certain legal and professional conditions be met, which the negotiator may not give up throughout the negotiations.

Keywords: Mediations, mediator, confidentiality, neutrality, impartiality, principles, legal and professional conditions, compatibility

RÉSUMÉ:

Le médiateur, comme une personne neutre, est destiné à faciliter les négociations entre les parties et les aider à résoudre les conflits. La médiation permet une manière concrète de résoudre les conflits entre les parties, le médiateur peut ainsi supporter une communication coordonnée et la résolution du conflit par la négociation directe, de sorte que les parties à atteindre leurs objectifs pour s'adapter aux formules proposées pour la conclusion réussie des négociations.

Afin de médiation réussie doit respecter certains principes et certaines conditions dans lesquelles le médiateur juridique et professionnel ne peut pas s'écarter lors des phases menées au cours de la médiation.

Mots-clés: médiation, un médiateur, la confidentialité, de neutralité, d'impartialité, les principes, les exigences légales et professionnelles compatibilité

Mediatorul este cea terță persoană, neutră, care are rolul de a facilita negocierea dintre părți și de a le sprijini în soluționarea conflictului.

Definiția dată mediatorului de Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene în art. 3 al Directivei 2008/52/CE privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială¹ are în vedere „orice terț chemat să conducă procesul de mediere într-o manieră eficientă, imparțial și competent, indiferent de denumirea sau de profesia terțului în statul membru respectiv și de modul în care terțul a fost numit sau i s-a solicitat să efectueze medierea”.

Așa cum se observă din textul Legii nr. 192/2006² care reglementează cadrul legal de desfășurare a profesiei de mediator și a procedurilor efective de mediere, România a adoptat modelul medierii facilitative.

În medierea facilitativă, mediatorul trebuie să se concentreze pe ajutarea părților să își identifice și să-și exprime interesele și nevoile, pentru ca astfel să găsească atât compatibilitățile dar și chestiunile de compromis. Neutralitatea lui este evidențiată atât în raportul cu părțile dar și față de modul în care se rezolvă diferendul atâta timp cât acordul este acceptat unanim.

Abordarea facilitativă este cel mai adesea

folosită în cazurile complexe în care sunt implicate părțile aflate în relații delicate, cu probleme mai mult sau mai puțin tangibile.³

Jon Jenkins în lucrarea sa „The 9 Disciplines of a Facilitator”⁴ consideră că abilitățile unui facilitator se pot împărți în trei categorii: de facilitare a atmosferei /condițiilor de mediu, a diagnozei și a soluției.

Facilitarea condițiilor de mediu constă în crearea unei atmosfere de încredere, de confort care să permită indivizilor să comunice, să interacționeze direct și eficient. Astfel, la nivel organizațional, presupune construirea încrederii și coordonarea personalului sau, dacă un lider la nivel organizațional va fi preocupat să răspundă la întrebări privind competiția, oportunitățile și rezolvarea problemelor, mediatorul facilitativ va încerca să anticipeze, să descopere prin diverse tehnici problemele și să abordeze aceste diferende ținând cont de tipul personalității participanților și valorilor acestora.

Așteptările părților de la mediator sunt acelea de a le satisface nevoile, dar, totodată, de a-i face să se simtă în siguranță, respectați, auziți, ca acesta să se concentreze asupra dorințelor lor și să le

³A se vedea **Morton Deutsch, Peter T. Coleman, Eric C. Marcus**, *The Handbook of Conflict Resolution-Theory and Practice*, Ed. Jossey-Bass San Francisco, 2006, p. 743.

⁴A se vedea **Jon C. Jenkins, Maureen R. Jenkins**, *The 9 Disciplines of a Facilitator-Leading Groups by Transforming Yourself*, Ed. Jossey-Bass, San Francisco, 2006, p. 55.

¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L 136 din 24 mai 2008.

² Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 441 din 22 mai 2006.

împlinescă⁵. Un mediator prin intervenția sa trebuie să facă diferența într-o negociere nereproductivă, să-i facă pe participanți să ajungă la o înțelegere deși în drept este lipsit de mijloacele de a impune o soluție sau să oblige la acceptarea unei posibile soluții generate.

Tipuri de mediatori. S-a menționat în literatura de specialitate ca există mai multe tipuri de mediatori începând cu mediatorul din rețeaua socială, aflat în relații anterioare dar și viitoare cu părțile, nu obligatoriu imparțial, dar de o corectitudine recunoscută⁶.

Mediatorul benevol, care fără a avea în mod necesar o relație cu părțile, este imparțial, caută cea mai bună soluție pentru părți, dar mai mult are autoritatea de a sfătui, sugera chiar de a decide și, totodată, autoritatea de a impune părților acordul.

Mediatorul administrativ managerial are de regulă relații autoritare asupra părților subordonate și va căuta în limita mandatului primit, soluții pentru toate părțile implicate. El își poate folosi autoritatea pentru a sfătui sau a-i face să decidă și chiar pentru a impune acordul.

Mediatorul investit cu interese are sau dorește să aibă pe viitor o relație cu părțile, însă interesul determinant în rezultatul disputei exclude imparțialitatea acestuia, iar în ceea ce privește acordul de mediere, acest tip de mediator, poate exercita constrângeri pentru încheierea unui acord, putând pune la dispoziție resursele necesare implementării acordului.

Mediatorul independent, caracterizat prin neutralitate și imparțialitate în relația cu părțile, lipsit de un interes direct în rezultatul medierii, va căuta o soluție reciproc acceptată, voluntară, neconstrânsă, găsită de părți la conflictul lor. Deși nu are nici o autoritate de a obliga părțile să respecte condițiile înțelegerii, prin clauzele acordului poate fi implicat în monitorizarea implementării acestui acord. În acest sens o serie de autori au numit intervenția acestui mediator independent ca reprezentând modelul nord american de mediere deși modelul provine din punct de vedere cultural și istoric din Europa medievală, astfel, chiar dacă modelul și valorile medierii au elemente specifice sistemului american

⁵ A se vedea **Bernard Mayer**, *The Dynamics of Conflict Resolution – A Practitioner's Guide*, Ed Jossey-Bass San Francisco, 2000, p. 194.

⁶ A se vedea Christopher W. Moore, *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, Ed Jossey-Bass, San Francisco, 2003, p. 45.

care le-a implementat și dezvoltat, acesta nu este legat însă de cultura acestuia.⁷

Din punct de vedere al tipului de mediere pe care îl abordează, gradul de intervenție a mediatorului variază, căci într-o mediere evaluativă el țintește direct punctele slabe sau atuurile participanților avertizându-i asupra deciziei pe care o poate lua ulterior un judecător, este mai interesat de drepturile legale ale părților decât de nevoile și dorințele acestora.

Un mediator care abordează medierea transformativă va încerca separat să-i convingă pe participanți să recunoască nevoile, dorințele, valorile și punctele de vedere al celorlalți și să încerce pe durata medierii transformarea relațiilor dintre părți.

Există și în legislația noastră reglementate ca profesii activitatea de mediator școlar cu rolul de a aplana conflictele intervenite între elevi în școli, mediatorii sociali în categoria lucrătorilor în serviciul pentru populație care potrivit clasificării ocupațiilor din România „acordă sprijin beneficiarilor, respectiv persoanelor din grupul-țintă, pentru ameliorarea capacității de integrare a acestora, acționează pentru a păstra legătura dintre autoritățile locale și beneficiari, se adaptează situațiilor pentru a aplana conflicte, ținând seama de obiceiuri și de tradiții etnice”⁸ și mediatorii sanitari/comunitari al căror principal rol este de a facilita comunicarea dintre cadrele medicale și comunitățile de romi.

Acești mediatori nu intră însă sub incidența Legii nr. 192/2006 în desfășurarea activității lor, iar rolul și limitele intervenției lor sunt clar precizate, nefiind subscrise activității de mediere propriu-zisă.

Condiții legale și profesionale. Condițiile legale pentru a deveni mediator sunt expuse sintetic în art. 7 al Legii nr. 192/1996 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, astfel că legislația română stabilește un standard calitativ ridicat pentru cei ce doresc să practice această profesie.

Condițiile prevăd ca mediatorii să fie absolvenți de studii superioare, cu o vechime profesională minimă de trei ani, o bună reputație, fără condamnări definitive pentru infracțiuni ce ar aduce atingere prestigiului profesiei, să fie apți din punct de vedere medical pentru a exercita această

⁷ *Ibidem*, p. 52.

⁸ Ordinul Ministrului Muncii, muncii, solidarității sociale și familiei nr. 9/2005 COR.

activitate.

Astfel, profilul mediatorului se conturează ca fiind al unui intelectual, posesor de cunoștințe teoretice dar și practice obținute din experiența profesională, capabil fizic și psihic.

Îndeplinirea acestor condiții creează o vocație la profesia de mediator⁹ care se obține doar după autorizarea acestuia de către Consiliul de Mediere.

Imparțialitatea mediatorului presupune detașarea acestuia de simpatii și interese, preferințe ale uneia sau alteia dintre părți, deci are în vedere relația lui anterioară sau ulterioară medierii cu părțile și tipul implicării sale.

Neutralitatea, în schimb, se referă la comportamentul și raportul său cu părțile pe toată durata medierii.

Astfel, imparțialitatea și neutralitatea nu presupun un obiectivism pur din partea mediatorului, căci este imposibil ca acesta să nu aibă o părere personală, sau să fie absolut imparțial. Dar esența conceptelor este că mediatorul trebuie să își separe propria opinie sau simpatie, reușind să genereze opțiuni, să găsească moduri de a ajuta părțile în luarea deciziilor în mod voluntar, potrivit nevoilor lor.

Dovada imparțialității și neutralității constă în respectarea intervenției mediatorului de către părți care nu se vor simți lezate de comportamentul parțial și non neutru înainte sau în timpul procesului de mediere.

Confidențialitatea, ca avantaj esențial al medierii, se bucură atât în reglementările europene, dar și în legislațiile naționale de o protecție juridică deosebită. În multe state legea conferă părților garanția confidențialității, iar un mediator care poate să-și păstreze confidențialitatea, poate să o folosească ca pe argument extrem de motivant în încercarea de a schimba dinamica negocierilor. Acordul părților cu privire la păstrarea sau nu a confidențialității discuțiilor este dat înainte de începerea medierii efective și, de aceea, trebuie explicate foarte bine regulile procedurii, pentru a fi înțelese și acceptate de toți participanții.

Capacitatea deplină de exercițiu cerută de lege pentru a deveni mediator reprezintă din punct de vedere al normei substanțiale, aptitudinea de a exercita drepturi și de a-și asuma obligații, iar mediatorul în exercitarea activității sale încheie acte juridice cu diferite persoane fizice și juridice

însă nu face acte de dispoziție, neavând aptitudinea de a decide în numele părților acceptarea unor obligații sau transmiterea unor drepturi.

Faptul că textul de lege prevede cumulativ și condiția studiilor superioare, face ca în cazul unui minor, chiar dacă a dobândit capacitatea deplină de exercițiu în mod excepțional prin căsătorie, acesta să nu poată fi mediator în sensul stabilit de Legea 192/2006.

În legislația austriacă o persoană fizică se poate înscrie mult mai simplu în lista mediatorilor și anume făcând dovada că este calificată profesional, a împlinit 28 de ani, este de încredere și a încheiat o poliță de asigurare¹⁰.

Buna reputație și lipsa condamnărilor penale ca și condiții de fond, ar trebui să reprezinte garanții morale¹¹ pentru persoana celui ce vine în fata părților, menținând prestigiul profesiei.

Legea română a încercat să definească mediatorul ca pe un specialist, cu experiență de viață și cunoștințe teoretice, apt să interacționeze cu părțile în mod eficient, cunoscător al regulilor și procedurii medierii ca urmare a absolvirii cursului de formare sau a unui program postuniversitar.

În Ghidul practic pentru mediatorii specializați în dreptul familiei, adoptat în Canada, în anul 1996, sunt sintetizate câteva din calitățile generale pe care trebuie să le aibă sau să le dobândească un mediator:

- să fie neutru;
- să faciliteze implicarea părților în mediere în funcție de abilitatea lor de a negocia, capacitatea lor de a lua decizii în raport cu interesele proprii, posibilitatea de a înțelege informațiile relevante, starea psihologică, emoțională și economică, factori esențiali pe care trebuie să îi determine mediatorul.
- să se asigure că părțile au un timp adecvat pentru a discuta pe larg pentru a-și rezolva problema, fără presiunea timpului;
- să se asigure că sunt luate în considerare toate interesele persoanelor implicate;
- să folosească un limbaj corect și potrivit nivelului de cultură și înțelegere al părților;
- să fie echitabil cu toate părțile;
- să recunoască interesele speciale ale copiilor și să se asigure că acordul de mediere le va respecta și fructifica;
- să fie sensibil la nevoile culturale ale

⁹A se vedea **Flavius George Pancescu**, *Legea privind medierea și organizarea profesiei de mediator-Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2008, p. 45.

¹⁰ Legea medierii în materie civilă din Austria, art 9 alin 1.

¹¹A se vedea **Flavius George Pancescu**, *op. cit.*, p. 48.

participanților la mediere;

- să se asigure că nimeni nu va suferi abuzuri fizice sau emoționale ca rezultat al participării la mediere;

- să se asigure că acordul obținut în mediere reflectă clarificarea opțiunilor cu respectarea legii, putându-le acorda un timp de gândire sau îi sfătuiește pe participanți să obțină o consultație juridică.

Și legislația canadiană prevede unele excepții de la principiul confidențialității, în cazurile în care mediatorul are suspiciuni că un minor are nevoie de protecție, când determină că este necesar să informeze o potențială victimă și organele de poliție asupra unui pericol iminent despre care afla în cadrul medierii dar și când în mod convențional părțile participante își dau acordul pentru o „mediere deschisă”.

Potrivit art. 13 din lege, profesia de mediator este compatibilă cu orice altă profesie, cu excepția cazurilor de incompatibilitate prevăzute prin legi speciale.

Înainte de începerea medierii, mediatorul estimează dacă și cum va interveni în conflict, creează și restructurează spațiul comunicării și negocierii, cheamă părțile și stabilește cu acestea regulile de bază, scopul și structura întregului proces.

În timpul medierii¹²: încearcă să ajute fiecare parte să asculte și să se simtă ascultată; identifică cheia problemelor părților și a nevoilor care le determină; formulează și reformulează problemele, sugestiile, preocupările; asigură o atmosferă de siguranță; gestionează bine emoțiile și comunicarea; îi ajută să depășească barierele culturale, de clasă sau de orice fel; schimbă dinamica neproductivă a medierii; încurajează asumarea unor riscuri din ce în ce mai mari, căci căutarea unei soluții presupune curajul de a-ți asuma o decizie; trebuie să scoată negocierea din impas; să faciliteze procesul efectiv de negociere; să încurajeze creativitatea; să genereze opțiuni ajutând părțile în dezvoltarea și discutarea acestora; să ajute părțile să gândească prin prisma propriilor alegeri; să contureze, dar și să dea soliditate posibilelor înțelegeri.

Găsirea celor mai bune opțiuni presupune crearea unei atmosfere relaxante propice creativității și comunicării efective.

Mediatorul însuși este instrumentul unei

intervenții pline de forță, fiind dovedit că toate culturile și societățile¹³ au nevoie de mediatori, iar medierea este un proces finalizat cu succes când mediatorul i-a ajutat pe participanți să aleagă cea mai bună variantă de soluționare potrivită circumstanțelor particulare ale cazului.

Standardele de etică sau răspundere profesională a SPIDR¹⁴, aprobate în 1986 menționează faptul că mediatorul ca intermediar neutru are o obligație etică față de părți, față de profesie și față de el însuși. „Aceștia trebuie să fie sinceri și imparțiali, să acționeze de bună credință, să fie sânguincioși și să nu caute să avanseze propriile interese pe socoteala părților”.

Responsabilitățile etice pe care le are mediatorul față de părți sunt:

✓ obligația de a rămâne imparțial, de a servi toate părțile prin acțiune și angajament, evitând favoritismul;

✓ asigurarea că părțile își dau consimțământul în cunoștință deplină a informațiilor, ca o consecință a înțelegerii naturii procesului de mediere, a procedurilor, a rolului și relației cu părțile pe care mediatorul o are;

✓ trebuie să precizeze clar limitele confidențialității;

✓ evitarea conflictului de interese și mai ales să evite apariția acestuia în timpul medierii;

✓ abordarea acelor metode și tehnici apte să ducă la soluționarea conflictului;

✓ asistarea la desfășurarea procesului și eventual la încheierea de către părți a unui acord, rezultat al deciziilor și voinței lor, în care mediatorul „nu are nici un interes”.

Procedura medierii. Același art. 3 al Directivei 2008/52/CE, statuează că „medierea înseamnă un proces structurat, indiferent cum este denumit sau cum se face referire la acesta, în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele, cu asistența unui mediator. Acesta poate fi invitat de părți, recomandat sau impus de instanță sau prevăzut de dreptul unui stat membru”.

Din punct de vedere substanțial și procedural medierea este guvernată de câteva principii esențiale, care devin, totodată, principalele sale avantaje și garanții.

¹² A se vedea Bernard Mayer, *op. cit.*, p. 201.

¹³ *Idem*, pag 210

¹⁴ Society of Professionals in Dispute Resolution.

Principiile medierii. Alături de principiul confidențialității există principiul autodeterminării, denumit de unii autori ca principiul autonomiei de voință¹⁵ sau ca principiul libertății¹⁶. Caracterul voluntar este preponderent în mediere începând cu prezența neconstrânsă a părților la mediere, libertatea de voință de a-și alege mediatorul, de a-și stabili limitele conflictului supus soluționării alternative, până la stabilirea clauzelor contractului și acordului de mediere. Una din definițiile libertății este aceea că „libertatea unui individ se termină acolo unde începe libertatea altuia” de aceea apare silogismul îngrădirii libertății, în raport cu societatea din care individul face parte și cu regulile sociale cărora ar trebui să i se supună. Chiar și în lumina noilor modificări legislative nu a fost înlăturat caracterul voluntar și facultativ al medierii, legea prevăzând doar obligația prealabilă a reclamantului de a face dovada informării privind procedura medierii. Nimeni nu poate fi obligat să accepte medierea dacă nu este convins și dispus să negocieze.

Principiul egalității este unul din calitățile definitorii ale medierii, căci părțile nu doar beneficiază de un tratament egal dar ele conștientizează aceasta ca pe un avantaj, lucru care nu se întâmplă într-un proces jurisdicțional chiar dacă instanța este la fel de imparțială și corectă atât cu reprezentanții statului-reprezentanții primăriei, DGFP teritorial, de exemplu.

Principiul oralității, rezultă implicit din dispozițiile legii, presupunând ca discuțiile, negocierile să se desfășoare oral. Având în vedere că medierea este una facilitativă, singura modalitate de găsim a unei soluții este cea a comunicării directe între părți sau față de mediator în cadrul sesiunilor separate.

Principiul neutralității este definit ca o manifestare activă a mediatorului fără a fi interesat de obținerea unei soluții anume.

Principiul imparțialității presupune echidistanța mediatorului în timpul procedurii, lipsa părtinirii sau favorizării uneia sau alteia dintre părți. Standardul II al modelelor Standard de Utilizare, îl obligă pe mediatorul ce nu poate fi imparțial să-și decline acțiunea de mediere.

În modelul standard de utilizare este numit ca principiu și „acceptul în cunoștință de cauză” care se traduce prin capacitatea de exercițiu și

discernământul de drept și de fapt pe care trebuie să îl aibă participantul la mediere de la momentul încheierii contractului de mediere, la acceptarea sau formularea de oferte și până la semnarea acordului de mediere.

Fazele procesului de mediere. Aranjamentele preliminare. Această prima fază se numește și pregătirea pentru de mediere, fiind caracterizată prin:

- culegerea unor minime informații atât despre părțile aflate în conflict cât și despre conflictul în sine;

- verificarea autorității și intenției părților de a semna acordul final, mediatorul trebuind să se asigure în concret că părțile au capacitatea de a încheia o înțelegere (capacitatea de a putea dispune) fie ele în mod direct fie prin persoanele pe care acestea le mandatează;

- informarea părților asupra procedurii de mediere;

- informarea părților asupra drepturilor acestora. Înaintea începerii ședinței de mediere, mediatorul are obligația legală și profesională de a informa părțile care vor fi supuse procesului de mediere care le sunt drepturile în mediere și cum vor fi respectate aceste drepturi. În mediere sunt respectate toate drepturile și libertățile care sunt consfințite de lege.

- explicarea rolului mediatorului. Trebuie explicat în concret care este rolul mediatorului în mediere și care sunt tehnicile pe care mediatorul le aplică în mediere, fiind necesară și prezentarea principiilor care guvernează medierea.

- mediatorul trebuie să stabilească cadrul pentru desfășurarea medierii, stabilind data, ora și locul unde se va desfășura medierea. Important este să se stabilească și limba în care se desfășoară medierea, dacă situația o impune;

- pregătirea și încheierea contractului de mediere. Mediatorul are la dispoziție un contract general în care sunt stipulate atât drepturile cât și obligațiile fiecăruia, atât ale mediatorului cât și ale părților aflate în conflict. În situația în care părțile doresc, în contractul de mediere se pot insera clauze suplimentare cu privire la garanții, confidențialitate etc.

În această fază mediatorul urmărește să stabilească o legătură relațională cu părțile ce vor fi mediate. Toate aceste aranjamente preliminare ajută mediatorul la selectarea unei strategii optime

¹⁵A se vedea **Flavius George Pancescu**, *op. cit.*, p. 212.

¹⁶A se vedea **Dumitru A. P. Florescu, Adrian Bordea**, *Medierea*, Ed. Universul Juridic, 2010, p. 45.

privind desfășurarea medierii. Mediatorul poate consilia părțile pentru dobândirea de cunoștințe despre diferite modalități de management și rezolvare a conflictului, prezentând detaliat diferite abordări în materia rezolvării conflictului. El acordă asistență părților cu privire la medierea ce urmează să o programeze și coordonează părțile în această alegere.

Deschiderea și structurarea sesiunii de mediere. Această fază a medierii corespunde începerii efective a sesiunii de mediere. Mediatorul, încă de la început, stabilește un ton de discuții deschis și pozitiv care are rolul de a relaxa părțile și de crea o atmosferă deschisă, propice medierii.

Se stabilesc reguli de bază și de comportament. Mediatorul cere părților să aibă pe parcursul medierii un comportament adecvat, să aibă o atitudine de înțelegere, de cooperare atât între ele cât și față de mediator și să evite orice atitudine care ar putea să afecteze și să compromită rezultatul medierii. Părțile trebuie să înțeleagă că au ales de comun acord procedurile însă sunt și reguli care trebuie respectate în vederea realizării scopului comun: stingerea conflictului prin procedura medierii.

Mediatorul ajută părțile aflate în conflict să treacă peste starea emoțională, conducându-le spre obiectivitate. Acesta delimitează zonele și aspectele conflictuale de discutat. Pe tot parcursul ședinței de mediere, mediatorul are grijă să separe anumite aspecte ale conflictului canalizând discuțiile numai pe zonele comune și de interes ale părților. De asemenea, ajută părțile în explorarea problemelor pentru a identifica și înlătura toate obstacolele care stau în calea comunicării, pregătindu-le pentru negociere.

În tot acest timp mediatorul încearcă să identifice strategiile și acțiunile care pot să apropie părțile de o înțelegere unanim acceptată. Mediatorul identifică acțiunile cu caracter particular care se pot aplica situațiilor specifice naturii conflictului ce urmează a fi mediat.

Pentru a restabili încrederea părților și pentru a induce starea de cooperare dintre părțile mediate, mediatorul trebuie să le pregătească la nivel psihologic pentru participarea la negocieri. Mediatorul va încerca să controleze emoțiile prea puternice ale părților de natură să le afecteze cooperarea, va verifica în mod amănunțit percepțiile acestora și va minimaliza efectele

opiniilor preconceptuate.

Mediatorul va încuraja recunoașterea reciprocă a legitimității cererilor fiecărei părți și a tuturor aspectelor conflictuale. Acesta va reface comunicarea dintre părți redeschizând canalele comunicaționale.

Facilitarea schimbului de informații. În mod constant, pe toată durata sesiunii de mediere, mediatorul trebuie să faciliteze schimbul de informații prin culegerea și analizarea informațiilor importante despre părți sau a informațiilor pe care părțile le consideră importante. În acest sens mediatorul stabilește, totodată, care este motivația dată de părți importanței informației, identifică dinamica și substanța conflictului, verifică acuratețea informațiilor pe care părțile le furnizează în timpul medierii și minimizează impactul informațiilor incorecte date de părți și care pot îngreuna procesul de mediere.

Identificarea și clarificarea problemelor /subiectelor. În această fază se trece la identificarea aspectelor conflictuale și la stabilirea unui mod de lucru prin identificarea aspectelor de interes propriu și comun pentru părți, obținându-se acordul acestora pentru a discuta aceste chestiuni.

În această fază se determină modul de lucru, folosindu-se diverse tehnici de mediere, inclusiv tehnica sesiunilor separate, tehnici ce au ca scop descoperirea intereselor ascunse ale părților, identificarea și individualizarea intereselor/nevoilor părților, precum și o ierarhizare a acestora. Se are în vedere și construirea unei relații reciproce de cointeres privind nevoile proprii și comune părților. Prin sesiunea comună, mediatorul nu doar află prin metoda întrebărilor sau a ascultării active informații despre conflict care să îl ajute să determine interese și nevoile părților implicate, dar își va nota și aspectele ce trebuie clarificate.

Ascultarea activă oferă mediatorului informații determinante despre dorința părților de a negocia, de a ajunge la un acord unanim acceptat.¹⁷

Generarea opțiunilor. Generarea opțiunilor pentru ajungerea la înțelegere, este rezultatul muncii mediatorului, care până la acest moment a construit un climat de încredere și cooperare, a facilitat schimbul de informații și a identificat interesele și nevoile imediate și pe termen lung ale părților.

¹⁷A se vedea **Alina Gorghiu și alții**, *Medierea – oxigen pentru afaceri*, Universul Juridic 2011, p. 85.

Pentru a reuși acest lucru mediatorul trebuie să scadă implicarea părților la nivel de poziții, făcându-le să conștientizeze că nu este în interesul lor să mențină această situație și că singura atitudine constructivă este cea de cooperare. Acesta trebuie să evalueze cauza pentru care una dintre părți își menține poziția intransigentă și să găsească strategiile potrivite pentru a-i convinge să adopte o altă poziție decât cea declarată. Prezentarea unui proces logic sau acceptabil de rezolvare altfel a problemelor poate determina un participant la mediere să preia alta poziție decât cea inițială. Mediatorul va trebui să recurgă la mecanismele sau metodele de influență pentru a schimba o parte intransigentă de la o poziție inflexibilă¹⁸.

El poate folosi tactici motivaționale. Astfel, atunci când consideră că este utilă ieșirii din impas a negocierii va putea propune sesiunile separate, în cazul cărora comunicarea este restricționată intenționat.

Sesiunile separate considerate o nișă a procesului de mediere de către unele școli, pot deveni în unele cazuri alegerea primordială a mediatorului, care consideră necesar să așeze părțile față în față doar după epuizarea unor sesiuni separate.

Motivele determinante pentru alegerea acestei strategii ar fi dorința de a permite părților o pauză când presiunea este foarte ridicată și există o comunicare neproductivă. Aceasta poate fi și un mijloc de control al veridicității propunerilor făcute de o parte sau de a schița propuneri sau oferte prezentate și dezvoltate în următoarea sesiune comună. Nu este neglijabilă și posibilitatea descoperirii unor informații confidențiale folosite ulterior și dezvoltarea unor alternative la acord, dând posibilitatea părții să evalueze situația și ofertele.

O problemă larg dezbătută este lipsa de etică a mediatorilor ce folosesc sesiunea separată ca pe oportunitatea de a manipula părțile. În această fază este necesară conștientizarea părților că dispun de opțiuni multiple, extrem de variate, și că au posibilitatea să aleagă în concordanță cu interesele și nevoile lor. Generarea opțiunilor prin negocieri trebuie să aibă la bază interesele părților aflate în conflict.

Generarea de opțiuni, este un proces decizional controlat de către părți, sprijinite de mediator. El nu poate decide în numele său sau al părților dacă

opțiunile generate le reprezintă sau nu interesele.

Negocierea. Mediatorul, deschide negocierile dintre părți prin evaluarea opțiunilor pentru ajungerea la înțelegere trecând în revistă interesele lor. Acesta ajută părțile să își aprecieze interesele proprii sau comune și să identifice opțiunile care pot fi generate.

Mediatorul face aprecieri asupra costurilor și beneficiilor opțiunilor disponibile, enumerând avantajele sau dezavantajele, cu privire la opțiunile declarate ale părților. Folosind tehnici de negociere adecvate și adaptate situației, mediatorul conduce părțile spre negocierea finală prin mișcarea consecventă a pozițiilor părților spre înțelegere¹⁹.

Încheierea acordului. Procedura de mediere se încheie prin: încheierea unei înțelegeri între părțile aflate în conflict, în urma soluționării acestuia; prin constatarea eșuării medierii; prin denunțarea unilaterală a contractului de mediere de către una dintre părți.²⁰

Există posibilitatea ca părțile să soluționeze parțial conflictul întrucât părțile converg doar în anumite chestiuni conflictuale, fie nu toate elementele conflictului se pot soluționa prin intermediul medierii, fiind reglementat de norme speciale care impun calea procesuală în cadrul instanțelor judecătorești.

Dacă ne aflăm în situația denunțării unilaterale, făcută de oricare dintre părți și în orice fază a procesului, mediatorul ia act de denunțarea unilaterală întocmind un proces-verbal de închidere unilaterală a procedurii în termen de 48 de ore de la comunicarea denunțării. Din interpretarea normei juridice care prevede acest termen, fără a preciza vreo sancțiune, rezultă că normele sunt dispozitive, iar termenul este unul de recomandare.

Dacă după faza negocierii părțile au ajuns la un rezultat unanim acceptat și care să le satisfacă interesele, mediatorul poate trece la încheierea acordului de mediere. El trebuie să identifice pașii necesari încheierii acordului de mediere în sensul că trebuie să se asigure că soluția corespunde atât opțiunilor cât și intereselor părților. În această fază mediatorul verifică în mod amănunțit fiecare detaliu al acordului de mediere cu privire la care părțile trebuie să-și dea consimțământul punctual.

După exprimarea acordului părților că înțelegerea la care s-a ajuns corespunde întru totul

¹⁹A se vedea **Claudiu Ignat, Zeno Sustac, Cristi Danileț, Ghid de mediere**, Ed. Universitară, 2009, București, p. 30.

²⁰A se vedea **Dumitru A. P. Florescu, Adrian Bordea, op. cit.**, Ed Universul Juridic, București, 2010, p. 139.

¹⁸A se vedea **Christopher W. Moore, op. cit.**, 2003, p. 254.

voinței lor liber exprimate, se trece la încheierea în scris a înțelegerii și la stabilirea metodelor de autentificare a acesteia.

Forma scrisă a actului, este modul de exteriorizare a voinței părților, cerută „ad probationem”, lipsa întocmirii sale ducând nu la nulitatea sa ci la imposibilitatea dovedirii acestuia. Acordul părților privind soluționarea amiabilă a conflictului capătă un caracter executoriu în urma autentificării sale de un notar public sau în cazurile venite din instanță, acordul ia forma tranzacției cuprinse în hotărârea judecătorească de expedient, care are valoare tot de act autentic. Instanța va face totuși verificarea legalității acordului, și în cazul în care constată încălcarea normelor juridice imperative, a bunelor moravuri sau dacă are scop ilicit, va respinge cererea.

Monitorizarea implementării acordului.

Părțile, de comun acord cu mediatorul, pot stabili o procedură de evaluare și monitorizare a acordului de mediere. Această monitorizare are drept unic scop respectarea acordului de mediere de către fiecare parte semnatară a acestuia.

Mediatorul trebuie să ia în considerare opt factori importanți pentru succesul implementării acordului:

- o înțelegere consensuală asupra criteriului folosit să măsoare conformitatea acordului realizat cu succes;
- pașii generali și specifici ceruți pentru implementarea deciziei;
- identificarea oamenilor ce au puterea să efectueze schimbările necesare;
- găsirea unei structuri organizatorice care să implementeze înțelegerea,
- prevederi în termenii acordului care se vor adapta schimbărilor viitoare în eventualele dispute și comportamentul părților;
- prevederi pentru a controla problemele apărute neintenționat după înțelegere sau în timpul implementării;
- metode de monitorizare a conformității implementării cu acordul și identificarea celui ce face monitorizarea;
- determinarea rolului monitorului.

Închiderea procedurii de mediere. Procedura medierii are ca scop căutarea unor soluții de comun acord pentru stingerea conflictului dedus medierii de către părțile implicate în el.

Odată ce părțile au ajuns la o înțelegere reciproc

avantajoasă se încheie un acord. Acest acord este modalitatea prin care se finalizează procedura de mediere.

Procedura medierii se încheie în unul din următoarele cazuri:

- a) prin încheierea unei înțelegeri între părți în urma soluționării conflictului;
- b) prin constatarea de către mediator a eșuării medierii;
- c) prin denunțarea contractului de mediere de către una dintre părți;
- d) când părțile au încheiat numai o înțelegere parțială.

Dacă medierea a eșuat, părțile au denunțat contractul de mediere sau medierea s-a finalizat numai cu o înțelegere parțială, nimic nu împiedică părțile să apeleze la o altă formă de rezolvare a conflictelor prin orice metodă prevăzută de ADR²¹.

În toate cazurile prevăzute mai sus, mediatorul va întocmi un proces-verbal în care va fi trecută manifestarea de voință a părților cu privire la rezultatul medierii. Procesul-verbal va fi semnat de toate părțile implicate în mediere, inclusiv de mediator și se va întocmi în cel puțin atâtea exemplare originale câte părți semnatare sunt. De menționat este faptul că în mediere primează nevoile și interesele părților și nu drepturile lor legale.

Particularitățile medierii în raporturile dintre persoana privată și administrație

Reglementare europeană. Recomandarea Rec(2001)9 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind căile alternative de soluționare a litigiilor dintre autoritățile administrative și persoanele private²², plecând de la premisa găsirii unor mijloace eficiente de facilitare a accesului la justiție și realitatea unui grad mare de încărcare a instanțelor judecătorești, recomandă aplicarea în legislație și în practică a unor principii.

Printre metodele alternative, alături de recursul administrativ intern, conciliere, tranzacție și arbitraj, este prevăzută în mod expres și medierea care „poate fi declarată obligatorie prin lege”, fapt lăsat la latitudinea statelor membre.

Domeniul de aplicare la care face referire Recomandarea, deși destul de general, precizează „litigiile îndeosebi cele referitoare la

²¹ Alternative Dispute Resolution.

²² Adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 5 septembrie 2001. A se vedea <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=220409&Site=COE>.

acte administrative individuale, contracte obligații civile(...) litigii care au ca obiect pretenții bănești”.

Primul pas pe care statele, ce doresc să se conformeze recomandării primite de la forul European, îl au de făcut constă în reglementarea în dreptul intern propriu a căilor alternative de soluționare a conflictului fie prin instituționalizarea acestora - deci obligativitatea lor prin norme juridice imperative fie, prin norme dispozitive, care să lase caracterul voluntar al acestor căi, adoptarea lor fiind luată prin decizia părților.

Dacă au existat numeroase probleme cu încălcarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în ceea ce privește durata procesului la care are dreptul orice cetățean, Recomandarea Consiliului de Miniștri stipulează că viitoarele reglementări interne „trebuie” să prevadă soluționarea conflictului prin procedura alternativă, într-un timp rezonabil, prin introducerea unor termene limită.

Se prevede posibilitatea ca recurgerea la asemenea căi alternative să confere un efect suspensiv asupra executării, oferind același avantaj pe care apelul ca și cale de atac o conferă justițiabililor care aleg calea unui proces. Și în opinia Consiliului de Miniștri utilizarea unei asemenea căi alternative ar reprezenta o posibilă cauză de întrerupere ori suspendare a prescripției prevăzute pentru introducerea acțiunilor în instanță.

Nici codul de procedură civilă dar nici o altă normă juridică româna nu a mers până la a legifera aceste ultime recomandări., care sporesc avantajele medierii, prin obținerea unor beneficii de care se bucură doar acțiunea în instanță.

Medierea în conflictele colective de muncă în care este implicat statul. Oficiul de Mediere și Arbitraj dispoziții generale. Dispozițiile speciale ale Legii nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă²³, fac referire la instituția mediatorului și la medierea conflictelor de muncă. Procedura medierii în dreptul muncii are specificul său, reguli proprii, fiind făcută de mediatorii numiți pe mandate de un an de către Ministrul muncii și solidarității sociale, cu acordul Consiliului Economic și Social.

Legea nr. 168/1999 prevedea medierea ca modalitate de stingere a conflictelor de interese, rupând rigiditatea relațiilor dintre sindicate și

patronate prin posibilitatea unei soluționări alternative a unor astfel de conflicte²⁴.

Mediatorii erau aleși prin acordul părților dintre mediatorii numiți de Ministrul Muncii, durata procedurii nu putea depăși 30 de zile de la data desemnării mediatorului, iar medierea directă era stabilită prin contractele colective de muncă, mediatorul putând convoca părțile și având dreptul de a cere acestora relații scrise cu argumentele pe care își întemeiau revendicările. Potrivit art. 30 din Legea nr. 168/1999, la încheierea misiunii sale mediatorul avea obligația să întocmească un raport cu privire la situația conflictului de interese, să își precizeze părerea cu privire la eventualele revendicări rămase nesoluționate, raport transmis fiecărei părți, precum și Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Mai mult, procedura medierii și cea a arbitrajului aveau un efect suspensiv asupra posibilelor greve care, astfel, nu mai puteau fi declanșate până la încheierea procedurii alternative de soluționare a conflictului, căci odată prevăzută în dispozițiile contractului colectiv ea devine obligatorie, ca o consecință firească a principiului forței obligatorii a contractului „pacta sunt servanda”.

Potrivit dispozițiilor Legii nr. 62/2011²⁵, art. 180, „medierea sau arbitrajul conflictului colectiv de muncă este obligatorie/obligatoriu dacă părțile, de comun acord, au decis acest lucru înainte de declanșarea grevei ori pe parcursul acesteia” și aceeași normă definește conflictul colectiv de muncă „acel conflict de muncă ce intervine între angajați și angajatori și care are ca obiect începerea, desfășurarea sau încheierea negocierilor privind contractele ori acordurile colective de muncă”²⁶.

Odată cu intrarea în vigoare a acestei legi s-a

²⁴ Legea nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă.

art. 11 (1) în cazul conflictelor de interese la nivel de grup de unități, de ramură sau la nivel național, salariații sunt reprezentați de organizațiile sindicale reprezentative care participă la negocierile colective.

(2) Conflictelor de interese la nivel de grup de unități, de ramură și la nivel național pot avea loc numai după înregistrarea prealabilă a acestora la unitățile componente ale structurilor respective, potrivit legii. Negocierea, medierea și arbitrajul acestor conflicte de interese se vor face între organizațiile sindicale și patronale reprezentative la nivel de grup de unități, de ramură și la nivel național, după caz.

²⁵ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 322 din 10 mai 2011.

²⁶ Legea dialogului social nr. 62/2011 care conține în Titlul VIII, capitolele I-IV, art. 154-216.

²³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 582 din 29 noiembrie 1999.

impus înființarea unui nou organism însărcinat cu soluționarea amiabilă și cu celeritate a conflictelor colective de muncă și anume Oficiul de Mediere și Arbitraj al Conflictelor Colective de muncă, independent de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale pe lângă care este doar afiliat. Oficiul este constituit din două secțiuni corpul mediatorilor și cel al arbitrilor.

Art. 178 din Legea 62/2011 stabilește că părțile de comun acord după eșuarea concilierii pot alege să încerce medierea chiar dacă nu au prevăzut-o în contractual colectiv de muncă.

S-au menținut din legea 168/1999 atât prevederile referitoare la efectul de blocare sau suspendare pe care procedurile medierii sau arbitrajului îl au asupra grevelor, dar și caracterul obligatoriu pe care îl dobândesc în cazul prevederii lor în contractul colectiv ca modalități de soluționare și stingere a conflictelor generate.

Deși până la acest moment Hotărârea de guvern care să aprobe înființarea Oficiului de Mediere și Arbitraj al Conflictelor Colective de muncă, nu a fost adoptată, în proiectul întocmit este definit ca o „*instituție permanentă de mediere și arbitraj, neguvernamentală, fără personalitate juridică, independentă în exercitarea atribuțiilor ce îi revin, cu competență de a media și arbitra conflictele colective de muncă la nivelul grupurilor de unități și sectoarelor de activitate, cu sediul la Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale.*” Scopul acestei noi instituții este acela de a promova medierea și arbitrajul în conflictele colective de muncă, și de a organiza funcționarea Oficiilor Teritoriale, precum și modalitățile alternative de soluționare a conflictelor colective de muncă.

Deși denumit „mediere” procesul special desfășurat de Oficiului de Mediere și Arbitraj în conflictele colective de muncă nu reprezintă o mediere propriu-zisă, nefiind aplicabile dispozițiile din Legea nr. 192/2006 cu modificările ulterioare.

Medierea ca modalitate de soluționare a conflictelor în interiorul aparatului administrativ. Deși legea medierii a fost modificată prin Legea nr. 115/2012²⁷, art. 43 care prevede obligativitatea informării prealabile menționează doar litigiile civile și comerciale, nefăcând nici o precizare cu privire la cazurile de conflicte grefate pe dreptul muncii însă art. 178 din Legea nr. 62/2011, vine să acopere acest domeniu

din punct de vedere al aplicabilității medierii.

Această normă prevede în mod expres aplicarea dispozițiilor de drept comun ale medierii prevăzute în art. 73 Legea nr. 192/2006 pentru conflictele individuale de muncă, care exced practic procedurii speciale dedicate conflictelor colective de muncă.

Arbitrajul și medierea fac parte din procedurile legate de conflictele grefate pe raporturile de muncă.

Una dintre modalitățile alternative de rezolvare a conflictului adesea aplicată în conflictele de muncă este arbitrajul, iar arbitrii sunt cei care iau decizia finală în conflictul de muncă dintre părți.

Arbitrajul în dreptul englez este considerat cea mai veche formă de rezolvare a conflictelor. Regele Solomon a fost arbitru și arbitrajul a fost folosit în rezolvarea diferendelor din perioada greco-romană.

George Washington a fost un înfocat susținător al arbitrajului cât timp a condus țara, folosindu-se de această procedură. Arbitrajul conflictelor de muncă a devenit o practică comună în secolul al 19-lea, resimțind o amplă dezvoltare după cel de-al doilea război mondial ca o soluție de compromis pe fondul unor greve tot mai numeroase.

În timpul primului război Mondial, în 1918, sub conducerea președintelui american Woodrow Wilson, se înființează o agenție federală numită National War Labor Board, formată din 12 reprezentanți ai oamenilor de afaceri și ai salariaților, chemată să arbitreze diferendele dintre muncitori și angajatori în timpul războiului, în așa fel încât să minimalizeze încetarea producției în această perioadă dificilă. Cât timp a funcționat comisia a arbitrat peste 20000 de cauze de conflicte de muncă. Ulterior la Conferința națională a muncii și managementului din 1945, s-a recomandat folosirea procedurii arbitrajului pentru stingerea unor conflicte de muncă.

În negocierile colective, arbitrajul este prevăzut ca fiind unul dintre stadiile finale ale soluționării. Uniunea muncitorilor și managerilor a promovat un rezultat al negocierii colective care să țină seama de drepturile muncitorilor, de răspunderile managerilor, dar și de relația dintre aceștia.

Aproape 96 la sută din acordurile negocierilor colective prevăd arbitrajul ca și ultim pas în soluționarea disputei. Însăși Curte Supremă a stabilit că arbitrajul este metoda preferată pentru obținerea unor soluții eficiente la problema de

²⁷ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 462 din 9 iulie 2012.

muncă, iar unul din avantajele sale majore este costul mic comparativ cu procesul clasic.²⁸

Medierea, prin faptul că implică participarea unei terțe persoane ce are rolul de a facilita și a genera soluțiile posibile, fără a decide discreționar în rezolvarea conflictului dintre părți, poate reprezenta un atu important ce trebuie folosit în avantajul medierii.

Spre deosebire de arbitraj, medierea este, așa cum arătam, procesul prin care părțile însele trebuie să-și rezolve conflictul, să găsească soluții la problemele lor. În mediere nevoile diferite ale părților implicate, dorințele și problemele lor trebuie identificate, ideile și conceptele se schimbă până se găsește o soluție viabilă, unanim acceptată. Scopul este de a încuraja comunicarea și schimbul de idei, creând premisele obținerii unei înțelegeri.

La fel ca și arbitrajul, medierea este adânc înrădăcinată în istorie, iar în America istoria acesteia se identifică cu însăși istoria medierii conflictului. În acest sens Congresul American a creat Serviciul Federal de Mediere și Conciliere, în 1947, din dorința de a domoli tensiunile în conflictele de muncă și a diminua frecvența grevelor. În ultimii 15 ani succesul medierii ca și metodă alternativă de soluționare a conflictelor de muncă a crescut foarte mult extinzându-se și la alte tipuri de conflicte. În 1980 statul California a adoptat medierea în conflictele legate de încredințarea copiilor și dreptul de vizită. În 1983 prin mediere s-a rezolvat o neînțelegere legată de producerea unei inundații controlate în statul Washington, iar în 1985 peste 160 de dispute grefate pe dreptul mediului înconjurător s-au putut stinge prin mediere. Succesul neașteptat al conceptului de mediere a născut speranța eliminării violențelor rasiale și diminuării criminalității motiv pentru care mulți agenți de poliție americani lucrează ca mediatori în cadrul departamentelor de poliție în vederea soluționării disputelor survenite deși se recunoaște medierii un potențial nelimitat pe fondul tensiunilor și litigiilor tot mai numeroase, au existat și critici aduse acestei proceduri.

În conflictele de muncă din SUA, medierea termenilor contractuali și medierea preventivă sunt folosite adesea. Medierea neînțelegerilor născute din contracte apare ca o încercare de înlăturare a arbitrajului, având ca obiectiv promovarea unui dialog constructiv.

²⁸A se vedea **Elkouri, Frank, Edna Asper**, *How Arbitration Works*, 5th ed., Washington, BNA Books, 1997.

Medierea preventivă a fost menționată în 1947 în Taft-Hartley Act și reprezintă un program al Federal Mediation and Conciliation Service inițiat în scopul de a înlătura crearea unor rupturi ireconciliabile între muncitori și patronate asupra unor probleme de muncă. În amendamentele actului lui Taft atât sindicatele cât și patronatele erau obligate să notifice cu minim 80 de zile intervenția lor celeilalte părți și să încerce medierea înainte de a declanșa greva sau de a lua măsuri economice, pentru a găsi o înțelegere stabilă în negocierile colective. Aceasta presupune așa numita „asistenta tehnică” materializată prin traininguri, educare, consultare și analiză a conflictelor syndicate-patronate.²⁹

Mediatorii FMCS mediază conflicte născute la locul de muncă și plângeri de discriminare pentru numeroase agenții federale precum Departamentul pentru Sănătate și Servicii Umane, Interne, Agricultură, Comisia pentru Egalitatea Oportunităților de Angajare, Oficiul pentru Managementul Personalului, Biroul Federal de Investigații și Corpul Păcii.

În 1990 a fost adoptat Administrative Dispute Resolution Act (ADRA), prin care i se cere fiecărei agenții federale americane să adopte politica de utilizare a modalităților ADR. Ulterior, în 1996 s-a redenumit ca ADR Act, iar în 2000 Comisia pentru egalitatea Oportunităților de Angajare (EEOC) a solicitat tuturor agențiilor federale să –și stabilească sau să permită accesarea unui program ADR în timpul stadiilor anterioare înaintării unei plângeri în instanță și, în plus, regulamentul Comisiei cerea agențiilor să facă eforturi pentru stabilirea unei înțelegeri voluntare în cazurile de plângeri de discriminare și toate procesele administrative.

În cadrul Departamentului American pentru Sănătate și Servicii Umane, s-a înființat divizia de promovare a modalităților alternative de soluționare a conflictelor.

Medierea este cea mai solicitată metoda alternativă, urmată de serviciile de ombudsman și de evaluarea neutră. Activitatea specialiștilor în rezolvarea conflictelor constă în asigurarea medierii și facilitarea serviciilor făcute de

²⁹A se vedea **Kagel, Sam, Kathy Kelly**, *The Anatomy of Mediation: What Makes It Work*, Bureau of National Affairs, 1989, **McDermott, E. Patrick**, *Alternative Dispute Resolution in the Workplace: Concepts and Techniques for Human Resource Executives and Their Counsel*, Westport, CT, Quorum Books, 1996.

departamentul special al agenției federale EEO, precum și altor programe de soluționare a conflictelor generate la locul de muncă prin training, consiliere și ghidare în dezvoltarea și structurarea sistemului ADR, prin participarea la activități ADR între agenții sau în comitetele Federal Inter-Agency ADR Steering și Federal Sharing Neutrals Program.

În 1998 printr-un memorandum prezidențial se înființează, Interagency ADR Working Group, gândită să „faciliteze, să încurajeze și să dezvolte coordonarea” pentru agențiile federale. În acest Memorandum președintele însărcina grupul de lucru să asiste agențiile în a învăța „cum să folosească mijloacele alternative de soluționare a conflictului”. Acesta a proiectat și îmbunătățit trei documente menite să servească acestui scop și anume: ghidul confidențialității, un ghid pentru mediatorii federali angajați și un ghid pentru angajații federali ai ombudsmanului. Cele trei studii se aplică doar managementului intern al organismelor federale civile, nefiind norme juridice de drept substanțial sau procedural.

Primul document numit „Protecția confidențialității procedurilor de rezolvare a conflictelor: Ghid pentru administratorii programului federal de soluționare alternativă a conflictului la locul de muncă”, descrie în termeni nejuridici, pragmatic natura și limitele confidențialității în procedurile ADR. Fiecare capitol include descrierea și analiza legală a problemelor, întrebări și răspunsuri legate de confidențialitate. Este tratată problema menținerii acestui concept în diferitele stadii ale procesului de mediere de la neparticiparea altor terțe persoane, păstrarea înregistrărilor, evaluarea programului și până la confidențialitatea acordului încheiat.

Cel de-al doilea document intitulat „Ghid pentru mediatorii federali angajați”. Reprezintă o formă de promovare a unor reguli practice de etică întocmite și aprobate de trei mari organizații americane: American Arbitration Association, American Bar Association, și Association for Conflict Resolution. Ghidul stabilește patru modele standard pentru acei mediatorii în medieri preluate pentru guvernul federal. Notele de ghidare includ imparțialitatea, conflictul de interese, confidențialitatea, calitatea procesului, publicitatea, cererile, taxele de orice fel.

„Ghid pentru angajații federali ai Ombudsmanului” cel de-al treilea document s-a

dorit a stabili standardele pentru organizarea și operațiunile birourilor, referindu-se la independență, imparțialitate și confidențialitate, limitele autorității ombudsmanului, puterile executive ale acestuia.

În lunga și tumultuoasă istorie a conflictelor de muncă din America, arbitrajul și medierea au fost folosite de foarte multe ori pentru rezolvarea conflictului dintre sindicatele și companiile americane, acestea apelând adesea la aceste metode alternative din dorința de a evita pronunțarea unei hotărâri judecătorești în acest diferend, devenind azi proceduri comune mediului de afaceri³⁰.

Arbitrajul și medierea considerate modalități alternative de rezolvare a conflictului încearcă să rezolve eficient plângerile și să evite litigiile, eficiența lor fiind apreciată și de instanțele de judecată.

Medierea în conflictele dintre instituțiile sistemului sanitar și persoanele private. Strategia soluționării cazurilor complexe de malpraxis presupune un constant și elaborat efort din momentul primei analize, a primului contact telefonic cu un client, continuând până la începutul procesului.

Mediatorii specializați în acest domeniu au încercat să găsească cele mai potrivite tehnici și strategii, capcanele pe care le poate întâlni mediatorul, metodele de maximizare a șanselor de obținere pentru părți a unei înțelegeri stabile. Strategiile rezolvării unui caz de malpraxis încep să se contureze în clipa în care mediatorului i se prezintă datele cazului.

Trebuie avut în vedere necesitatea unor explicații medicale suplimentare în cazuri cu problematici dificile, dar și legătura de cauzalitate între încălcarea regulilor standard privind serviciile medicale și problema invocată de reclamant.

La fel de importante sunt și consecințele materiale sau umane. Din punct de vedere juridic inexistența unor pagube materiale face dificilă pentru avocat susținerea și câștigarea procesului.

O alternativă la procesul clasic de malpraxis este medierea în care pentru a se obține un rezultat bun este necesară evaluarea cazului și consultarea unor specialiști notorii, fapt ce se transformă într-un avantaj pe parcursul medierii căci aceste informații din domeniul medicinei permit

³⁰ A se vedea **Dunlop, John T.**, *Mediation and Arbitration of Employment Disputes*, San Francisco, Jossey-Bass, 1997.

câștigarea de timp dar și cresc încrederea și respectul părților. O condiție importantă este calitatea informațiilor medicale care trebuie să provină de la o persoană recunoscută cu putere de expertiză în aceeași ramură medicală dar, totodată, obiectivă, neimplicată în conflict. S-a dovedit că un expert necalificat sau susceptibil de a fi atacat de părți reprezintă cel mai simplu motiv de a lipsi întreaga strategie de rezolvare a cazului de eficacitate.

Mediatorul este obligat să anticipeze toate variabilele posibile ce ar putea apărea în timpul cazului. De regulă reclamanții încearcă să respingă orice alternativă posibilă sau factor intervenit făcând dificilă găsirea unui expert a cărui autoritate să fie recunoscută de toate părțile. Însă, odată găsit acest expert mediatorii americani oferă acestuia înregistrări, documente, care să permită expertului întocmirea unui raport chiar înainte de începerea sesiunilor de mediere.

Unii practicieni consideră ca există cazuri în care după imediată prezentare a raportului expertului părțile își manifestă dorința de a discuta termenii înțelegerii. De aceea raportul trebuie să acopere toate problemele cazului și să fie apt de a exprima opinii de specialitate. Este important ca raportul să acopere toate elementele cerute, să fie apt să determine opinii clare. Companiile de asigurări doresc să discute înțelegerea imediat după primirea raportului dacă acesta este suficient de impresionant.

Pentru a pregăti medierea este necesară o evaluare a informațiilor pe care cealaltă parte le deține. Totodată, în rezolvarea cu succes a cazului este esențială experiența mediatorului în cazuri de malpraxis sau cu privire la tipurile de persoane implicate în caz. De aceea, el trebuie să fie suficient de puternic să se impună personalităților implicate.

De regulă medicii și alți reprezentanți ai serviciilor medicale în general acceptă greu ca cineva să le spună sau să le judece actul medical, existând o reticență apriorică față de mediator.

Dacă acesta nu va domina ședința de mediere, sunt șanse slabe de stabilire a unei înțelegeri. Mediatorul are posibilitatea de a se familiariza cu problemele ridicate în speță putând primi înainte de mediere copii ale documentelor întocmite pentru

compania de asigurări, și alte documente, care să-i permită să-și contureze o idee despre caz și să-și pregătească minuțios medierea.

Mediatorul va trebui să identifice singur sau cu ajutorul părților punctele sensibile ce reprezintă un impediment pentru stabilirea unei înțelegeri.

Medierea are loc de obicei între mai multe persoane fizice sau juridice, astfel încât dinamica interpersonală devine mai complexă. Mediatorul va analiza și va evalua dinamica grupurilor de interes, realele interese ale acestora, modul de interacțiune a membrilor dintr-un grup. Deși grupurile ar trebui să se prezinte în negocieri unite și inflexibile față de încercarea de schimbare a poziției cu care au intrat în mediere, natura umană a fiecărui individ din grup determină scindări de interese între grup și membrii săi.

Luarea deciziei ierarhic are loc când unul sau mai mulți membri ai echipei au luat o decizie acceptată, sprijinită sau anulată de ceilalți membri din echipă pe baza autorității legitime a decidentului. Interesele echipei sunt în pericol dacă nu există coeziune și loialitate a membrilor grupului, sub presiunea sesiunilor comune.

Totuși există situații în care decizia în unanimitate este de fapt decizia luată de unul dintre membrii grupului, cu putere de comandă grație funcției de autoritate.

Modul în care un grup de interese poate ajunge la un acord acceptat de toți este consensul, care implică sintaxa ideilor și intereselor tuturor membrilor. Dacă acest consens este obținut prin intermediul votului, există pericolul apariției unor divizări care să împiedice colaborarea în echipă, colaborarea cu cealaltă parte și la eșuarea medierii.

Când grupurile trimit un reprezentant oficial există avantajul că se poate negocia mai ușor doar cu o persoană în loc de un grup de individualități diferite, însă există pericolul ca acesta să poată avea lacune privind unele aspecte ale problemelor, mandatul limitat și lipsa de încredere a celeilalte părți în capacitatea sa de a negocia direct.

Mediatorul are rolul de a sprijini comunicarea coordonată și soluționarea problemei prin negocieri directe. El poate ajuta astfel părțile să își atingă scopurile propunând și implementând formule adecvate situației pentru încheierea cu succes a negocierilor.

II. ROMANIAN INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS ANNUAL REPORT - 2012

Established under Law No. 9/1991 as an independent body with juridical personality, the Romanian Institute for Human Rights (RIHR) has made proof of the decisive role it has been playing to make the public bodies, the non-governmental organizations and the citizens become better acquainted with human rights issues, the way they are guaranteed and observed, both in our country and abroad, as well as to systematically inform international bodies and the public in other countries about the actual way human rights are applied and observed in Romania. The Romanian Institute for Human Rights performed its activities in order to fulfill the powers conferred by the law, as a national independent human rights institution, acting like an interface, like a solid bridge between the State's institutions and the civil society. While fastening its preoccupations on the actual realities of each period of time, each stage, the Institute has always been interested in organizing an adequate framework and adequate means for the implementation and actual observance of human rights, for better acquaintance with and increased awareness about them, both by the public authorities and by the citizens who are the beneficiaries of these rights and who are guaranteed full enjoyment thereof.

Bearing all these in mind, the Institute laid particular emphasis on the organization of programmes and partnerships capable to better meet the international and national requirements related to the promotion of the fundamental freedoms and human rights and the training of those categories of persons having responsibilities in the field of their protection.

Of particular importance for the Institute were the experience accumulated in time and the collaboration with the governmental and non-governmental bodies taking interest in the field of human rights with the purpose of accomplishing the tasks conferred by their constitutive laws. Starting from the particular importance of knowing human rights, in the year 2012, as always, the Romanian Institute for Human Rights performed such activities as training, dissemination of information, documentation, research and consultancy, its activity as a whole making a contribution to the training of persons working in

the public structures and institutions with powers in the promotion and protection of human rights, to the systematic information of the citizens about their rights guaranteed under the law or laid down in the international documents where Romania is a party. In this respect, in 2012 the Institute organized numerous scientific events, conferences, symposia, seminars or roundtables, debates, training courses, contests, exchanges of experience, etc. The Institute did researches, published and disseminated works in the field, and reports meant to provide better knowledge of the international standards, of the instruments and the mechanisms for the protection and the promotion of human rights adopted at international and regional level to which Romania is a party or adhered, with the purpose of making easier their rapid and correct implementation at domestic level, also in conformity with the provisions of art. 20 in the Constitution. In the elaboration of its Plan of Activities for the year 2012, the Romanian Institute for Human Rights continued to take into account the Paris Principles on Establishment of National Human Rights Institutions and Realization of Fundamental Rights and Freedoms, the Declaration of Durban, the Programme of Action adopted by the World Conference on Human Rights of Vienna, the Action Plan adopted by Council of Europe Steering Committee for Human Rights, Resolution 59/113 on United Nations World Programme for Human Rights Education for the period 2005-2014 and the second phase thereof, the United Nations Millennium Objectives, the United Nations Objectives for the year 2015, Resolution 21/14 on the World Programme for Human Rights Education adopted by the United Nations Human Rights Council, Recommendations R(79) 16 and R(97) 14 and Resolution (97) 11 by the Council of Europe Committee of Ministers, the Annual Programme of the European Union Agency for Fundamental Rights, as well as the main objectives established by the European Commission to be attained by the year 2020 through the "Europe 2020" Strategy, which have also become national objectives for every member country of the European Union (*employment, research and development/innovation, climate change and energy sustainability, education, and fighting*

poverty and social exclusion), the European strategy for equality between women and men (2010-2015), and the European Strategy for the rights of persons with disabilities (2010-2020).

In 2012, the Romanian Institute for Human Rights was designated as an independent body to promote, protect and monitor the implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (art. 33 paragraph 2) in Romania, which is proof of the Institute's objectiveness as well as the importance the RIHR attaches to the promotion and the protection of the rights of persons with disabilities.

On accomplishing its legal tasks of promoting and disseminating the regulations on human rights, the Institute entered new partnerships with a large variety of governmental institutions and bodies, non-governmental organizations, both domestically and internationally. Synthetically, the activities performed by the Romanian Institute for Human Rights in the year 2012 may be grouped into the following categories:

- Provision of better knowledge about human rights issues and the way these rights are guaranteed in the member countries of the United Nations Organization, the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), the Council of Europe and the European Union;
- Information of the international institutions about the actual way human rights are promoted and guarantee in Romania;
- Research on important issues related to the promotion and the observance of human rights in our country and at international level;
- Organization and achievement of training and education programmes in the field of human rights in accordance with the latest methodologies;
- Publishing activities;
- Translation and publication of the international regulations, universal and regional, as well as the significant national ones, recent documents, studies and research in the field of human rights;
- Consultancy;
- Improvement of the activity of RIHR's Center of documentation.

I. RESEARCHES ON THE PROMOTION AND OBSERVANCE OF HUMAN RIGHTS IN ROMANIA AND AT INTERNATIONAL LEVEL

Researches on the various aspects related to the promotion and observance of human rights is one key element of the activity performed by the Romanian Institute for Human Rights. Dealing with this type of activity, provided by the law, the Institute had in view the Paris Principles¹ on Establishment of National Human Rights Institutions and Realization of Fundamental Rights and Freedoms, the Programme of Action adopted by the World Conference on Human Rights of Vienna (1993), the United Nations Millennium Objectives, the United Nations Objectives for the year 2015, the Declaration of Durban (2001), the Action Plan adopted by Council of Europe Steering Committee for Human Rights, Resolution 59/113

by the United Nations, the Annual Programme of the European Union Agency for Fundamental Rights, European Commission's "Europe 2020" Strategy, and also Recommendations R(79) 16 and R(97) 14 and Resolution (97) 11 by the Council of Europe Committee of Ministers, which points out that the research on and learning of human rights are adequate means for respecting human dignity and providing increased respect for human rights by knowing them better.

The topics dealt with in the studies, the researches and the articles achieved in the year 2012 included both general issues related to the history and the evolution of human rights at international and domestic levels and specialized fields related to the various generations of human rights. Thus, the researches dealt with both the rights of the first generation (the civil and political rights) and the second generation (the economic, social and cultural rights). There were also included topics dealing with the third generation of human rights, such as the right to peace, the right

¹ The fundamental principles established on the first international meeting of the National Institutions for the Promotion and the Protection of Human Rights, which took place in Paris on 7-9 October 1991, known as the "Paris Principles". They were adopted by the United Nations General Assembly under its Resolution 48/134 on 20 December 1993.

to sustainable development or the right to a healthy environment.

Experience accumulated so far and the continuous professional training of the Institute's full time researchers and of its honorary collaborators – researchers, personalities of the academic life, young researchers – allowed for an approach to the latest issues in the field, by means of ample works, spanning over more than one year and achieved by teams of the Institute's researchers in partnership with honorary associate researchers in an effort to deepen the study, given the vastness and the importance of the topics. At the same time, there were researches devoted to specialized fields, usually accomplished by one single author. The results of these studies were either published in RIHR's quarterly “Drepturile Omului” or in the Institute's monthly publication “Info IRDO”, or in volumes, or in reports presented in the framework of scientific events organized by the Romanian Institute for Human Rights and/or various national and international bodies with which the Institute was collaborating. It is in this category that the great majority of the studies and researches achieved by or with the participation of the Romanian Institute for Human Rights fall.

The researches achieved in the year 2012 were based on the national legislation in the field of human rights and the international and the regional documents that had become an integral part of the domestic law as a result of their ratification by Romania. In this respect, the following documents referred to by the Institute's studies and researches should be mentioned: the Universal Declaration of Human Rights (Romania signed it in 1955, when it became a Member State of the United Nations Organization); the International Covenant on Civil and Political Rights (ratified by Romania in 1974); the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights ratified by Romania in 1974); the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ratified by Romania in 1993); the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ratified by Romania in 1970); the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (ratified by Romania in 1990); the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (ratified by Romania in 1981); the Convention on the Rights of the Child (ratified by Romania in 1990); the Convention on the Rights of

Persons with Disabilities (ratified by Romania in 2011); the European Convention on Human Rights (ratified by Romania in 1994); the European Social Charter revised (ratified by Romania in 1999); the Council of Europe Convention on action against trafficking in human beings (ratified by Romania in 2006); the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (ratified by Romania in 1994); the Framework Convention for the Protection of National Minorities (ratified by Romania in 1995), and others as well.

In terms of the topic dealt with, one may distinguish:

- a) researches dealing with a general thematic;
- b) researches devoted to the instruments and mechanisms for the protection and promotion of human rights and their development in time;
- c) researches on the protection and promotion of human rights;
- d) researches dealing with fundamental freedoms and human rights of the three generations: civil and political rights; economic, social and cultural rights; the right to peace, the right to sustainable development and the right to a healthy environment.

An illustrative presentation of each category of researches will prove the diversity of the topics dealt with.

a) Researches dealing with a general thematic:

- Historical evolution of human rights;
- Science of human rights;
- The basic principles: universality and inalienability, interdependence, indivisibility, equality and non-discrimination;
- The principle of non-discrimination: equal opportunities for men and women;
- Exercise of the right to non-discrimination and equal opportunities in contemporary society;
- The conceptual relationship between the fundamental human rights and the citizen's rights;
- The parliamentary regime;
- The Constitutional Court as guarantor of the democratic functioning of society;
- the relationship between the right to good government, good governance and good administration;
- Issues related to the evolution of human rights and the public office in Romania and at the level of

the European Union;

- The role of jurisprudence in the unitary application of the law;
- Human rights and the efficiency of justice.

b) Researches devoted to the instruments and mechanisms for the protection and promotion of human rights and their development in time:

- The European Court of Human Rights. Prospects;
- Issues related to the jurisprudence of the European Court of Human Rights with regard to free access to justice;
- The international Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the role of the national human rights institutions;
- The control mechanism for the execution of the decisions pronounced by the European Court of Human Rights;
- The right to private property in the Romanian constitutional system and in the new Civil Code;
- Mechanisms for the protection of asylum seekers in Romania;
- Reflection of the fundamental international regulations in the field of human rights to be found in the new Civil Code;
- Admissibility limits of urgency ordinances;
- Protection of human rights through contentious and non-contentious means;
- Application of arts. 2 and 3 in the European Convention on Human Rights and the special situations issue;
- Equal opportunities for women and men: reference points and European legislative prospects;
- The role of European institutions in the promotion and protection of human rights;
- Reference points and juridical prospects in the regulation of cyber criminality;

c) researches on the protection and promotion of human rights:

- The new Civil Code and human rights;

- Promotion of human rights in the penitentiary system;
- Prospects of the international protection of human rights: a plan of action regarding the business and human rights;
- Evolution of the protection and promotion of human rights in light of the recent legislation in Romania;
- Evolution of the protection and promotion of human rights in light of the recent legislation in the European Union;
- Standards of religious freedom in the international documents and the Constitutions of European countries.

d) researches dealing with fundamental freedoms and human rights of the three generations: civil and political rights; economic, social and cultural rights; the right to peace, the right to sustainable development and the right to a healthy environment:

- Social rights in the European Union;
- International regulations in the field of mental health and the protection of persons with mental diseases;
- The right to education of persons with disabilities;
- The right to sustainable development;
- The right to security – the main objective of defence and public order policies;
- Defining the social and the juridical conflict;
- The electoral rights;
- The beginnings of the modern electoral system in Romania;
- Observance of the economic, social and cultural rights in the new decade;
- Religious freedom;
- The relationship between the lay administration and the religious administration as reflected in the religious norms and in the public law;
- A theoretical substantiation of the right to happiness as a constitutional right – a constitutive element of the right to development.

II. TRAINING PROGRAMMES AND EDUCATIONAL ACTIVITIES IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS

The activities performed in the field of education and training-for-trainers (see **Appendix A**) was consonant with one of the main objectives laid down in the constitutive law of the Romanian Institute for Human Rights: *organization of training programs, particularly addressing those categories of persons having special responsibilities for the protection of human rights or to ensure awareness of human rights issues amongst large categories of the population.*

Bearing in mind UN Resolution 59/113 of 10 December 2004, which instituted the **World Programme for Human Rights Education** for the period 2005-2015, the Romanian Institute for Human Rights acted in compliance with the provisions of this Resolution paying particular attention in 2012 to an intensification and diversification of the activities conceived to further develop education. The purpose was to shape those attitudes and behaviours that are characteristic of the citizens in a democratic society while enhancing the interest and competencies of as many citizens as possible, from all socio-professional categories, both young and old, to participate in the public life.

With the intention to continuously adapt its activities to the newest requirements, the RIHR decided that its Programme of activities was to include and have in view, among other things, the following:

- promotion of human rights education;
- to make human rights education a national, regional and international priority;
- to train educators: members of the teaching staff in the university and the pre-university system;
- training-for-trainers in the field of human rights;
- training of those professional categories that are directly involved and have responsibilities with the promotion and defence of human rights and the rights of the child;
- to consolidate partnerships and cooperation with the institutions belonging to the Romanian educational system, as well as other institutions, and/or non-governmental organizations in various fields of activity;
- to monitor and assist the existing educational programmes in the field of human rights, so as to

highlight good practices and stimulate measures meant to continue, to improve and to further develop such programmes.

The development and organization of activities devoted to training-for-trainers and human rights education were based on the feedback received from representatives of Teachers Training Centres and also from teachers in various schools and high schools.

The target groups of the activities performed by the Training Compartment of the RIHR included persons working in such fields as education, research, public administration, the administration of justice, healthcare, as well as categories of persons with specific problems: women, children, pensioners, persons belonging to ethnic, linguistic, religious, and sexual minorities, persons with disabilities, etc.

RIHR's training activities were developed and performed on initiative by the RIHR, in collaboration with the Institute's partners, on request by central and local authorities or by various socio-professional groups. These activities consisted of:

- long-term training courses, accredited by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports (MERYS);
- short-term training courses, so-called "contact" type training courses;
- activities meant to awaken certain social groups or categories of persons to the need to know and observe human rights;
- symposia, conferences, seminars, roundtables, debates, etc.;
- dissemination activities;
- presentation of volumes, scientific reviews, scientific works, information, popularization, published under the care of the Institute.

A number of important activities in the year 2012 were achieved together with partners from among non-governmental organizations taking particular interest in the field of human rights education, State institutions, as well as higher education institutions, religious cults, professional associations, etc.

The first educational and training activities to be mentioned are those scientific events characterized by continuity, which belong to the Institute's long-term programmes and have enjoyed widespread

echo, both nationally and internationally:

- *coordination of the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance* by the RIHR and the North University of Baia Mare, **a permanent activity that also includes the Master Degree courses, the only ones of the kind in Romania** (a new class of Masters graduated the courses in 2012);

- debates, training courses, roundtables, seminars, conferences, book releases, etc., organized in collaboration with other institutions and non-governmental organizations (see **Appendix A**);

- the 18th edition of the *International University of Human Rights* courses, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations, and “Victor Dan Zlătescu” Club of Cheia. This year's logo, “Dignity and Justice for All of Us” included topics devoted to the international, regional and also national developments in the field of human rights, the legislative changes in Romania and the observance of human rights, strengthening of the authority and the credibility of justice. A reunion on “The role of national human rights institutions and their relationship with the international and the regional organizations” was also organized under the aegis of the International University of Human Rights. During the debates, the participants analyzed the need for national plans in the field of human rights and their harmonization with the agendas of the international and the regional institutions, as well as the importance of management programmes within national human rights institutions.

- the 19th edition of student national contests “*Olympics of civic education and civic culture*” and “*Democracy and tolerance*”;

- debates, symposia, colloquia devoted to the promotion of human rights in various fields (see **Appendix A**), etc.

1. Educating the younger generation in the spirit of respect for human rights and fundamental freedoms, dignity, tolerance, and free exchange of opinions is an objective that for more than a decade has been the basis of a partnership between the Romanian Institute for Human Rights and the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, which gave birth to a

number of by now traditional activities: the national school contests “*Civic education and civic culture Olympics*” and “*Democracy and tolerance*”, continuous training courses for teachers and primary school teachers; colloquia, symposia and debates (see **Appendix A**) devoted to topics related to various aspects of the activity of human rights education and, last but not least, the *Didactic creativeness contest in the field of auxiliary materials to be used with human rights education* and a *National contest of literary creation and plastic creation for pupils in primary schools*.

2. National school contests

Following an initiative by the Romanian Institute for Human Rights, the Ministry of Education, Research, Youth and Sports included, beginning with the year 1994, disciplines *civic education* (grades III-IV) and *civic culture* (grades VII-VIII) respectively among those disciplines for which annual contests with phases up the national level are organized.

These contests, organized by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, also known as “Olympics”, are the result of the need for education meant to train and develop competencies of participation in the public life, social criticism and tolerance capacity.

a) The national Olympics of socio-humanistic sciences

The concept of fundamental freedoms and human rights comes from people's need and wish for a life where each individual's dignity and value should be respected and protected. It is in this spirit that the final phase of the Olympics of socio-humanist sciences was organized at Suceava by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, in April 2012. This is a contest of excellence for skilled students in the field of socio-humanist sciences, initiated as a result of the need for education in order to reach the status of citizens of a democratic society and develop competencies for participation in the public life, as well as social criticism and tolerance capacity.

As with the previous editions, in this year's edition the best papers achieved by the participating crews were awarded prizes by the Romanian

Institute for Human Rights.

b) 13th edition of the final phase of the national contest on “Democracy and Tolerance”

The contest, initiated by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, is a complex form of civic education involving students in primary and secondary schools. There were three dimensions: theoretical, practical-applicative and artistic, the participants being organized into three-member teams, of which one member from the primary education system. Experience accumulated during the contest shows constant improvement of the quality of the papers presented, in all its three dimensions, as well as constantly increased interest in the thematic involved.

The contest, organized in Zalău, aimed at developing cooperation competencies at group level, while stimulating the preoccupation to become familiar with such concepts as: democracy, tolerance, human rights, rights of the child and the relationship between these, familiarization with the main national and international regulations in the field and last but not least practising democratic, tolerant attitudes and behaviours, the civic spirit and developing skills of getting involved in the life of the educational and the local communities to which the students belonged.

The Romanian Institute for Human Rights awarded the winner teams of the three tests “Human Rights” special prizes and honourable mentions.

c) 6th edition of the National contest of didactic creativeness in the field of auxiliary materials devoted to human rights education, democracy and a culture of peace in the pre-university educational system

This contest is organized every two years by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports and Teachers Training Centres from all over the country, and enjoys particular interest amongst teachers throughout Romania. It is also worth mentioning the increasing interest of certain Teachers Training Centres to become organizers of future editions of the contest.

The Institute's partners in the organization of the 6th edition of the contest were the Ministry of Education, Research, Youth and Sports and the

Teachers Training Centre in Cluj. The exhibition organized in the frame of the contest included works from several counties, auxiliary materials meant to be used in various activities with the students, printed works, reviews, CDs, etc.

The organizers appreciated the presence of works belonging to teachers from such counties as Arad, Cluj, Botoşani, Caraş-Severin, Bacău, Dâmboviţa, Iaşi, Ilfov, Dolj, Satu Mare, Mureş, etc., as beneficial and constructive, in the spirit of human rights, democracy and a culture of peace, evident signs of a permanent preoccupation for the free expression of human rights.

Human rights education has a key role in any educational process. The role of teachers in this process is obvious. By their efforts and passion they assist their students to become responsible and active citizens, ready at any time to contribute to the creation of a harmonious environment in the society they live in. Moreover, the educational process is based on the active participation of the children, who learn about human rights and understand the issues involved by this phenomenon, acquire abilities and develop attitudes of respect for human dignity.

The winners were handed diplomas on behalf of the Romanian Institute for Human Rights and the Ministry of Education, Research, Youth and Sports as well as the catalogue of the works presented in the framework of the contest.

3. In the field of the continuous training of teachers who achieve human rights education. In 2012, the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Teachers Training Centre in Bucharest, initiated a new training programme accredited by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports (MERYS) entitled “Education for human rights and the rights of the child”. The project had been approved by the MERYS and the Bucharest School Inspectorate, while its target public were members of the teaching staff and the auxiliary teaching staff in the pre-university educational system.

The new programme was created on the numerous requests by the teachers.

The teachers' training will help them in the future assist the students in the process of becoming aware of and coming to know human rights and the rights of the child, as well as the national and the international legislation in the field. At the same time, the participants in the

programme analyzed the regulations in the field existing at national level and made interesting proposals for the improvement of the national legislation in consonance with the European standards.

4. Activities devoted to the administration of justice

Based on the partnership agreements concluded with the Superior Council of Magistracy, the National Institute of Magistracy, the High Court of Cassation and Justice, and the Prosecutor's Office attached to the High Court of Cassation and Justice, the Institute organized activities having as participants representatives of the courts of law, the prosecutor's offices and the bar associations in an effort to make human rights better known and to assist the citizens. Better knowledge of human rights is an essential condition for defending and exercising all citizens' rights. The Constitution and the domestic legislation consecrates such principles as: free access to justice, equality before the law, the right to a fair trial and to a reasonable period of time for having one's case solved, the right to defence, etc.

These rights can only be exercised if justice is impartial, effective, transparent and credible. Citizens should know and exercise these consecrated rights, which should be clear, accurate rules to be abided by. To this end the RIHR, which in 2006 released the Citizens' Rights Charter, continues disseminating it.

At the same time, it is worth reminding that the Institute organized activities devoted to the administration of justice, on which occasion it made available to all those interested specialized works coordinated by the RIHR, such as: *Proces echitabil. Jurisprudența comentată a Curții Europene a Drepturilor*²; *Eficiența și echitatea justiției. Standarde europene*³.

5. Other specific forms of training and education in the field of human rights:

a) Elaboration of special programmes devoted to important events and appreciated as such by the United Nations Organization, the Council of Europe, the Organization for Security and Cooperation in Europe, etc., having relevance for the protection and the promotion of human

rights, such as:

- UN Decade of Education for Sustainable Development (2005-2015);

- The right to happiness – a constitutive element of the right to sustainable development according to Resolution 65/309 by the UN General Assembly;

- 62 years since the adoption of the European Convention on the Defence of Human Rights and Fundamental Freedoms;

- 47 years since the entry into force of the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights;

- 67 years since the creation of the UNO;

- 57 years since Romania's access to the UNO;

- 37 years since the establishment of the OSCE;

- 2012 – The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations. (Conferences, debates and lectures periodically organized at the Institute's headquarters on such topics as: solidarity between generations, transdisciplinarity and human rights, human rights – an evolving system)

b) Coordination of the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance.

The Chair functions based on an agreement between the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization – Paris and the Romanian Institute for Human Rights alongside the North University of Baia Mare. It is a pilot centre of research, debate and training at post-university level. In 2012, a new series of students obtained the Master Degree in human rights, democracy, peace and tolerance; this form of training assimilates the results of the national and the international research, keeping pace with the progresses and the developments in its specific field. It is worth mentioning that the Institute is the first and, to the best of our knowledge, so far the only national institution that coordinates a Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance in the partnership system of UNESCO programmes.

c) Participation in debates devoted to various aspects related to the observance and the promotion of human rights in the framework of scientific events, symposia, colloquia, roundtables, etc., or in the media (see **Appendix B**)

On accomplishing its mandate, the Institute took efforts to attract public institutions and non-governmental organizations by means of

² Fair trial. Commented jurisprudence of the European Court of Human Rights.

³ Effectiveness and fairness of justice. European standards.

programmes achieved in the framework of partnerships in the field of human rights. Such partnerships were concluded or renewed in 2012 as well, with significant results of the activities. It is worth reminding:

- International Symposium on “The spiritual dimension of human rights. Education for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Metropolitan Church of Moldova and Bucovina, the Roman-Catholic Diocese of Iași, University “Alexandru Ioan Cuza” of Iași – Institute for Continuing Education, the Faculty of Psychology and Education Sciences, the Faculty of Orthodox Theology and the Faculty of Catholic Theology, which reached its 15th edition. The participants in this important event made proposals for the improvement of the legislation related to education and the status of the cults in the present millennium, as well as religious freedoms.

- Symposium on “The State's legislation and the Canonical legislation in several European countries”, organized by the Romanian Institute for Human Rights, University “Ovidius” of Constanța – Centre of Religious and Juridical-Canonical Studies and Researches of the Three Monotheistic Religions functioning within the Faculty of Theology, and the Institute of Religious, Cultural and Juridical-Canonical Studies of the Archdiocese of Tomis. The participants in the debates made proposals for the modification of the national legislation related to religious freedom and the status of the religious cults in our country in consonance with the regulations existing in some of the Members States of the European Union.

- International Conference on “Efficiency of the legal norms”, organized in the framework of the collaboration between the Romanian Institute for Human Rights, Christian University “Dimitrie Cantemir” of Cluj-Napoca, the Faculty of Law, the Socio-Humanist Research Department of Institute of History “George Barițiu” of the Romanian Academy, Cluj-Napoca, the Scientific Association of Intellectual Property Law, the Romanian Society of Authors and Publishers of Scientific Works, the Romanian Association of Criminal Sciences, and the Institute of Administrative Sciences of the Republic of Moldova.

- Conference on “Non-Discrimination – Autonomy – Inclusion”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Ministry of Labour, Family

and Social Protection, Protection of Persons Directorate;

- International conference devoted to non-discrimination and equality of opportunities – NEDES 2012 on “Exercise of the right to non-discrimination and equality of opportunities in contemporary society”, organized in the framework of the research-development project on “Methods of promoting the principles of non-discrimination and equality of opportunities in present society” by the RIHR in collaboration with the National Council for Combating Discrimination and Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest;

- International conference on “NATO and the global structure of security: the future of bilateral partnerships”, organized by the National School of Political and Administrative Studies (NSPAS) with the participation of the Romanian Institute for Human Rights and in collaboration with the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of National Defence, and the Foreign Affairs Commission of the Senate of Romania on occasion of the 10th anniversary of Romania's invitation to the North Atlantic Treaty and the debut of NSPAS programme “NATO Senior Executive Master”, devoted to the training of specialists in the Black Sea Extended Region for cooperation with NATO;

- Symposium on “The creative sacrifice myth”, organized in the framework of Project “Myth and legend in the Romanian area” by the Association for Intercultural Dialogue in partnership with National College “Octav Enicescu” of Bucharest, national College “Vlaicu Vodă” of Curtea de Argeș, the Romanian Institute for Human Rights and the Romanian National Commission for UNESCO;

- Symposium on “The right of vulnerable youngsters to equality of opportunities”, organized by Association “Adolescența” in partnership with Enlightened Vision Association, Switzerland, the Romanian Institute for Human Rights, the Prahova County School Inspectorate, the Prahova Teachers Training Centre, the Prahova Child Protection Directorate and the County Centre for Psycho-Pedagogic Assistance;

- International conference on “Education and creativeness for society based on knowledge”, 6th edition, organized by University “Titu Maiorescu” of Bucharest under the high scientific patronage of the Romanian Academy of Scientists;

- Debate on “Prevention and punishment of hate

motivated crimes”, organized by Association “ACCEPT” in partnership with the Dutch Ministry of Foreign Affairs on occasion of Human Rights Day;

- Workshop on “Stereotypes and prejudices”, organized in the framework of Project “Youth in Action” financed by the European Commission through a collaboration between the Romanian Institute for Human Rights, the Association for Intercultural Dialogue and the National School of Political and Administrative Studies;

- Closing of the first edition of the contest on “Nature has a soul” in the framework of educational partnership “Forest Day – Involving

Students with the Conservation of Nature”, a project achieved in collaboration by the Romanian Institute for Human Rights, Schools Nos. 117 and 176 of Bucharest, the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, the Bucharest School Inspectorate and Hypermarket CORA;

- Debate devoted to the World Water Day and inauguration of the “European Club” of School No. 190 “Marcela Peneş” of Bucharest, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with School No. 190, Sector 4 School Inspectorate and the Romanian National Commission for UNESCO.

III. ORGANIZATION OF SPECIFIC ACTIVITIES DEVOTED TO HUMAN RIGHTS

The activity of organization of seminars, symposia or roundtables, alongside the Institute's other activities of research, education and information, make up a harmonious whole that approaches human rights issues while also pointing out the importance of their promotion and protection.

The reports and the studies made public on occasion of such events were the result of the research activity performed by the Romanian Institute for Human Rights. Whether by activities organized in partnership or exchanges of experience, the opinions and the conclusions led to new topics of research, new methods to approach training and education in a spirit of respect for human rights.

The fact that organizations and bodies taking interest in the field of human rights invited the Institute to participate with studies, lectures, reports, etc., in some of the events they organized (see **Appendix B**) illustrates the appreciation enjoyed by the Institute both at national and international levels, a prestige gained through the rigour and the consistency the Institute has proved in its protection and promotion of human rights.

It is worth mentioning that quite often the Institute attracted as participants in the events and determined involvement in the organization of the events of numerous actors having tasks or taking interest in the field of human rights including representatives of Parliament, the Government, governmental and non-governmental bodies or international and regional organizations. Involving

these actors, with their contribution consisting of works, self-created materials, lectures, dissertations, or expertise and reports on behalf the institutions or the organizations they represented, the Institute tried to achieve better communication and closer collaboration in order to find and implement more efficient solutions of improving the status of human rights in Romania.

The Romanian Institute for Human Rights organized a large number of meetings and debates devoted to the assertion, the promotion and the protection of human rights (see **Appendix A**) attended by national and foreign personalities taking interest in the field of human rights.

Equality of opportunities

Taking into account the provisions of the international and also the regional instruments, particularly those adopted by the European Union in relation to equality of opportunities, the year 2012 was characterized by an increased emphasis on the modification of the national legislation such as to comply with the commitments assumed by the Romanian State. In this respect, the Institute organized a series of events with the purpose of analyzing the draft of law on amending Law No. 202/2002 on equality of opportunities and treatment between men and women, while also comparing the national legislation to that of other Member States of the European Union.

Regarding the Government's policies in the field, the Institute organized meetings and roundtables debating the project on “Strategy for

the promotion of equality of opportunities and non-discrimination on the labour market for vulnerable groups”, released for public debate by the Ministry of Labour, Family and Social Protection. The participants pointed out the solutions offered by the strategy for the elaboration of new public policies in the field, improvement of the existing ones related to promotion of equality of opportunities and non-discrimination on the labour market for disadvantaged groups. The participants in these events included representatives of the governmental institutions having tasks in the field, of non-governmental organizations such as the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for Women’s Rights and the Romanian Association for Economic, Social and Cultural Rights.

It is also worth reminding the roundtable on “Equality of opportunities”, organized on occasion of the Anti-Discrimination Day in Romania by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and Association Clubul de la Cheia.

Mention should be made as well of the symposium on “The right of vulnerable youngsters to equality of opportunities”, organized by Association Adolescența in partnership with Enlightened Vision Association, Switzerland, the Romanian Institute for Human Rights, the Prahova School Inspectorate, the Prahova Teachers Training Centre, the Prahova Child Protection Directorate and the County Centre for Psycho-Pedagogical Assistance.

The Romanian Institute for Human Rights was also very interested in promoting and popularizing amongst public institutions and natural persons the provisions of Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. At the same time, through the events, the debates and the meetings organized together with representatives of the civil society, the Institute advocated for this document to be signed and ratified by our country. The discussions emphasized the importance of the regional document, the novelties and the amendments to be operated in the national legislation as a result of the ratification of the Convention, as well as the role of the national human rights institutions. Last but not least, the National Strategy for preventing and combating the phenomenon of domestic violence

for the period 2013-2017⁴ was analyzed for compliance with the provisions of the Convention.

Non-Discrimination

Under such circumstances as the present economic difficulties to be felt at national but also regional level, with strong negative effects upon certain categories of the population, the Romanian Institute for Human Rights has always pointed out the need for actual measures to combat discrimination, racism and xenophobia. In this respect, in the year 2012, the RIHR maintained a permanent dialogue between governmental institutions and non-governmental organizations and particularly certain categories of persons, emphasizing the importance of strong institutions applying the anti-discrimination legislation.

The events, debates and roundtables organized by the Institute pointed out the important role of education in combating discrimination. In this respect, there were such events as the symposium on “Education for combating racism, racial discrimination, xenophobia and intolerance”, devoted to the objectives of the final phase of the Programme of the Human Rights Education Decade (2005-2014), achieved in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations and Association Clubul de la Cheia.

On occasion of the International Day for Tolerance, the Institute organized a debate on “Education – a decisive element with the promotion of tolerance”. The event was achieved in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity. At the same time, on occasion of the International Day for the Elimination of All Forms of Racial Discrimination and the European Week of Action against Racism, the RIHR organized a roundtable on “Racism, xenophobia and intolerance – a big problem of mankind”, the participants including representatives of the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young and the Romanian Association for Women’s Rights.

An international conference on “Exercising the right to non-discrimination and equality of

⁴ Approved under Government Decision No. 1156/27 November 2012, published in the Official Gazette of Romania No. 819 of 6 December 2012.

opportunities in contemporary society” was organized in the framework of the research-development project “Methods of promoting the principles of non-discrimination and equality of opportunities in the present-day society”. The event was organized by the Institute in collaboration with the National Council for Combating Discrimination and Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest. The debates included such topics as prohibition of discrimination in work relationships, discriminatory criteria in contemporary society, the principle of non-discrimination and the right to fair justice, etc.

The Romanian Institute for Human Rights, in partnership with the Romanian Association for the United Nations, Association Clubul de la Cheia, the Romanian Independent League for the Human Rights to Culture and Health and Association “Family Forum” for the Promotion of Family Rights, organized a debate on “Social tolerance for persons infected with HIV” to mark the World AIDS Day.

Rights of the child

An important item on the Institute's agenda is the protection and the promotion of the rights of the child, considering the provisions of the International Convention on the Rights of the Child and also the regional instruments on child adoption, on fighting trafficking in human beings, etc. In the year 2012, the Institute's activity in this respect referred to improvement of the legislation in the field, children's right to education, non-discrimination in relation to certain categories of children, etc.

The Romanian Institute for Human Rights organized a number of debates and roundtables including a debate on “The rights of the child in the Romanian legislation”, organized in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and Association “Family Forum”, and a roundtable on “Education on the rights of the child and the sanctioning of all forms of discrimination against children”, organized in partnership with Association Clubul de la Cheia.

At the same time, the events related to the promotion and the protection of the rights of the child were organized in partnership with Teachers Training Centres, pre-university educational institutions and higher education institutions from all over the country. In this respect, it is worth

mentioning a symposium on “Education on human rights and the rights of the child in the pre-university educational system”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and the Romanian Association for the United Nations. The Romanian Institute for Human Rights, in collaboration with the Teachers Training Centre of Vaslui, the Vaslui County Library and the Library of Commune Albești, also organized events devoted to the International Children's Day.

The 22nd anniversary of the International Convention on the Rights of the Child and of its ratification by Romania was an important moment marked by the RIHR through a number of reunions where the participants included representatives of the specialized parliamentary commissions, of the civil society and the governmental institutions with powers in the field as well as representatives of the academic world and experts.

The need to protect the rights of the child as well as identification of the problems faced by children with disabilities, child adoption and the protection of the rights of children in special institutions in the framework of the Foster programmes were topics debated in a seminar organized by the Council of Europe. The purpose of these meetings was to create a platform for work and dialogue between the representatives of public institutions and non-governmental organizations.

Access to justice

This year, the Institute's analyses and activities also included such topics as observation of the provisions of arts. 5 and 6 in the European Convention on Human Rights, reformation of the European Court of Human Rights by means of Protocol drafts Nos. 15 and 16, observation and implementation by the national institutions of the decisions pronounced by the Court of Strasbourg, improvement of the national legislation and the evolution of the Romanian jurisprudence in conformity with arts. 5 and 6 in the Convention, as well as observation of human rights in light of the new Codes – the Civil Code and the Civil Procedure Code, alongside other major topics.

Among the important events organized by the Institute it is worth reminding the Conference on “Codification and the evolution of human rights”, organized with the participation of several members of the International Institute of Law of

French Expression and Inspiration, the Romanian Society of Comparative Law and the Ecological University of Bucharest.

Roundtable on “Socio-Juridical implications of the abolishment of death penalty”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations on the 21st anniversary of Romania's ratification of the second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights.

International Conference on “The efficiency of juridical norms”, organized in collaboration with Christian University “Dimitrie Cantemir” of Cluj-Napoca, Faculty of Law, the Socio-Humanist Research Department of Institute of History “George Barițiu” of the Romanian Academy, Cluj-Napoca, the Scientific Association of Intellectual Property Law, etc. The essays presented in the framework of this scientific event dealt with public law and private law topics. The referred to the new Civil Code, the new Civil Procedure Code, the new Criminal Code, the new Criminal Procedure Code, the constitutional provisions in the field, comparative law, so that the idea of civilization, culture and efficiency through juridical norms become clearer. Human rights issues were analyzed in the context of the imperious character of public law norms and observance of the application of the decisions pronounced by the European Court of Human Rights.

International Conference on “European culture and human rights. The law and respect for the law in a state governed by the rule of law”, organized in collaboration with Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest and the International Institute for Human Rights. The debates pointed out that human dignity represented the value foundation of all human rights, while it is consecrated as a principle of the rule of law both by the constitutional provisions and the other legal provisions. Respect for the law involves respect for one's fellow beings' dignity. In this context, the right to life, individual liberty, the right to privacy, to family and private life, access to culture as well as the social rights, etc., should develop within their natural parameters. In the framework of sections, the scientific dissertations started from the topicality of the new Civil Code and the new Civil Procedure Code, while analyzing various branches of law and their specific institutions. The topics included: issues related to the management

of the economic and the social fields; the majority-opposition relationship in a state based on the rule of law; the law as a fundamental guarantee of the effective and actual rights vs. the theoretic and illusory ones; natural persons' right to identity from theory to practice; acknowledgement of human values as the foundation of the promotion of human rights; defending human dignity; the fundamental human rights between personal interests and the general social interest; the respect of human dignity through respect for the law; the rule of law and the limitation of the subjective rights, etc.

The 18th edition of the International University of Human Rights on “Dignity and justice for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations, the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and Association Clubul de la Cheia, with the participation of the International Institute of Law of French Expression and Inspiration. The reports and the studies presented during the sessions referred to the international and the regional regulations in the field as compared to the national ones. The debated particularly emphasized the role of the national human rights institutions.

At the same time, the promotion and the protection of human rights both by contentious and by non-contentious means was dealt with in studies, analyses and debates organized by the RIHR in collaboration with the National School of Political and Administrative Studies.

Also, the Institute participated in several conferences, roundtables and debates in the field. It is worth reminding in this respect the debate on “Mediation in criminal matters”, organized under the logo “Mediation – a viable alternative to the court of law” by the Christian University “Dimitrie Cantemir”, and the debate on “The complex praeterintentional crime”, organized by the High Court of Cassation and Justice and the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” of the Romanian Academy.

Conference devoted to the fundamental rights on “Justice in austerity: challenges and opportunities regarding access to justice”, organized under the high patronage of the President of European Parliament in collaboration with the European Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs, the Legal Affairs Committee, the Presidency of the Council of the

European Union (held by Cyprus) and the European Union Agency for Fundamental Rights.

The Romanian Institute for Human Rights is member of the juridical working group of the European Group of National Human Rights Institutions. In this respect, it took active part in both the discussion topics devoted to the reform of the European Court of Human Rights and the elaboration and presentation at national and regional level of the Group's proposals regarding draft Protocols Nos. 15 and 16 on interventions as third parties in the cases pending before the Court of Strasbourg.

Fighting trafficking in human beings

Starting from the Convention's provisions on repressing trafficking in human beings and the exploitation of the prostitution of fellow human beings as well as those on the European Convention on Action against Trafficking in Human Beings, the RIHR made several analyses and researches, and organized debates with representatives of the specialized governmental institutions and representatives of the legislative as well.

During the events organized by the Institute, Council of Europe Report on the implementation in Romania of the European Convention on Action against Trafficking in Human Beings as well as the need for a national strategy in the field were also debated upon. The RIHR met with representatives of non-governmental organizations from Romania and from abroad on the promotion of the rights of the victims of trafficking in human beings by means of the national legislation. There were also debates on several proposals related to the activity of monitoring the institutions with powers in combating trafficking in human beings.

Freedom of expression

Taking into account the provisions of art. 10 in the European Convention on Human Rights, as well as the national regulations in the field, in 2012 the Institute organized several debates meant to analyze the way the right to freedom of expression was observed in Romania. Thus, the following are worth reminding: roundtable on "Freedom of the media supports the transformation of society", organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Romanian Association for the United Nations.

"The relationship between journalism and

human rights: identity, evolution and challenges in the 21st century" was the topic of the debates organized by the Institute with the participation of the Romanian Association for the United Nations and "Vasile Goldiș" West University, Branch Marghita. It is also worth reminding the debate on "Inclusion and the right to have one's voice heard in public", the logo proposed by the United Nations Organization for the celebration of Human Rights Day, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance. The topics debated upon during these reunions referred to freedom of expression and how this right was regulated at national level with reference to the jurisprudence in the field of the Court of Strasbourg.

At the same time, the Institute organized a series of training courses on "The media and the development of respect for the human being", achieved in collaboration with "Expert Activ Grup" from Onești on occasion of the World Press Freedom Day.

Electoral rights

Starting from art. 36 in the Constitution of Romania, which guarantees the right to vote, while the observance and the promotion of the electoral rights are essential for the rule of law, the Romanian Institute for Human Rights released once more its project "My first voting". Thus, the RIHR together with its collaborators organized several information and promotion campaigns in pre-university educational units from all over the country.

Times with both local and national elections, as was the year 2012, marked by intensive political debates, require increased interest in the promotion and the observance of the electoral rights. In this respect, the participants in the debates, conferences and events organized by the RIHR analyzed the way these rights were observed, the provisions of the national legislation in the field, observance of the right to vote for certain categories of persons in comparison with the international regulations ratified by Romania, for instance, the conditions created for persons with disabilities to exercise this right.

It is worth mentioning that the Institute participated in several debates organized by the civil society. To illustrate, we should mention the conference on "The reform of the electoral system

and the development of an electoral culture”, organized by the Centre for Academic Excellence in partnership with the Union of Jurists of Romania and the Association for the Implementation of Democracy.

Right to health

The Romanian Institute for Human Rights organized a large number of activities devoted to right to health issues. In this respect, it is worth reminding the symposium on “Good health prolongs life”, organized on World Health Day by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for the Human Rights to a Healthy Environment, and the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young.

Symposium on “The right to a healthy environment”, organized to celebrate 25 years since adoption of the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer, by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Society of Comparative Law, the International Institute of Law of French Expression and Inspiration and the Romanian Association for the United Nations.

Also the RIHR, in collaboration with the Association for the Blind, Bistrița Office, and the Bistrița Social Assistance Directorate, organized activities meant to inform, raise awareness and identify solutions for healthy ageing.

Religious freedom

As provided in art. 9 of the European Convention on Human Rights, “everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom...”. Achieving these rights, maintaining a dialogue among the acknowledged cults in Romania, a dialogue based on tolerance, solidarity and the values they share in common, as well as combating discourses instigating to religious hatred and discrimination, all are included in the agenda of the Romanian Institute for Human Rights. In this respect, the RIHR organized numerous activities in the year 2012 of which the following are worth reminding: debate on “Conflicts between religious attitudes or beliefs and equality of gender”, organized at Piatra Neamț by the Romanian Institute for Human Rights, with the participation of the Romanian

Association for Economic, Social and Cultural Rights and the Romanian Independent League for Human Rights.

Symposium on “The State's legislation and the canonical legislation in some European countries”, organized by the Institute in collaboration with “Ovidius” University of Constanța – Centre of Religious and Juridical-Canonical Studies and Researches of the Three Monotheistic Religions functioning within the Faculty of Theology, and the Institute of Religious, Cultural and Juridical-Canonical Studies of the Archdiocese of Tomis. The participants in this event discussed comparatively aspects related to the juridical and the canonical fields in Romania, Georgia and the Republic of Moldova, so that the event contributed to the re-assertion of the Romanian and the European juridical and canonical culture.

International symposium on “The spiritual dimension of human rights. Education for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Metropolitan Church of Moldova and Bucovina, the Roman-Catholic Diocese of Iași, University “Alexandru Ioan Cuza” of Iași – Institute for Continuing Education, the Faculty of Psychology and Education Sciences, the Faculty of Orthodox Theology and the Faculty of Catholic Theology. The 15th edition of the symposium was structured into three working sessions: *A culture of democracy and human rights*, *Religious concepts and human rights* and *The human rights to education, tolerance and religious freedom*. The participants were presented studies and reports dealing with topics of real interest to the present Romanian society, of which the following should be mentioned: the right to religion as viewed by the European Court of Human Rights, the human condition of persons deprived of liberty and the prevention of torture as viewed by the Church, the right to education and the issue of school abandonment, the importance of education in combating domestic violence, the place of religion and science in the man–health relationship, etc.

The Institute participated in a number of debates and meetings with experts in the field, organized under the patronage of the High Commissioner for Human Rights. The participants in the debates

analyzed the various aspects related to the prohibition of incitement to national, racial and religious hatred.

Rights of persons with disabilities

Ever since it was created, the Romanian Institute for Human Rights, paid particular attention to the promotion and the protection of the rights of persons with disabilities in its programmes, conferences and publications. Once Romania ratified the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities⁵, the Institute intensified its activity, maintaining a permanent dialogue with the civil society and the governmental institutions having powers in the field.

In the year 2012, the Romanian Institute for Human Rights was designated as independent mechanism for promoting, protecting and monitoring the implementation of the Convention, in consonance with art. 33 paragraph 2 of the document. At the same time, the Institute concluded a partnership with the Directorate for the Protection of Persons with Disabilities of the Ministry of Labour, Family and Social Protection (MLFSP), which provides for cooperation between the two institutions in the activity of promoting, protecting and monitoring the implementation of the Convention.

In the year 2012, the Institute had a number of meetings with members of the civil society, particularly representatives of the organizations for the rights of persons with disabilities, representatives of the National Council for Combating Discrimination, the MLFSP, as well as university professors, in an effort to conceive indicators for measuring the implementation of the Convention in Romania. During the debates, both the Institute and the representatives of the civil society emphasized on the need to adopt a governmental plan of action for the implementation of the Convention in Romania.

Conference on “Non-Discrimination, Autonomy, Inclusion”, organized by the Institute in collaboration with the Ministry of Labour, Family and Social Protection through its Directorate for the Protection of Persons with Disabilities, on 23 October 2012. The event was part of the programme “Non-Discrimination, Autonomy, Inclusion – Mechanisms for the Implementation of

the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities”, a continuation of a project initiated by the RIHR more than 10 years ago. The objective of the Conference was to raise awareness about the role and the importance of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, the importance of art. 33 of the Convention and to elaborate the indicators. The participants in the debates pointed out the balance the Institute had been able and was required to further maintain in its relationship with the governmental institutions and the non-governmental organizations for the rights of persons with disabilities. Also, the Minister of Labour, Family and Social Protection pointed out that particular attention had to be paid to identifying the barriers that prevented persons with disabilities to participate in the community's life.

The participants in the Conference included representatives of the human rights and minorities commissions of the two Chambers of Parliament, as well as representatives of such institutions as the Advocate of the People, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, the Ministry of Justice, the National Council for Combating Discrimination, the Federation of the National Organization of Disabled People in Romania, the Romanian Association for the Blind, the Romanian National Council on Disability, the Legal Resources Centre, etc.

The activity of promoting and protecting the rights of persons with disabilities was also achieved through the publication of specialized volumes. Of these, it is worth mentioning the volume *Nediscriminare, Autonomie, Incluziune. Instrumente privind drepturile persoanelor cu handicap și jurisprudență în materie*⁶, whose purpose was to promote both the international and the regional instruments and the cases referring to Romania brought before the ECtHR.

The Institute is member of the Group for the implementation of the Convention in the framework of the European Group of National Human Rights Institutions in the United Nations system while, at the same time, it is the only institution in our country designated to participate in the working Forums organized annually by the European Commission on the implementation of art. 33 in the United Nations Convention.

⁵ Law No. 221/2010 for ratification of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, published in the Official Gazette of Romania No.

⁶ Non-Discrimination, Autonomy, Inclusion. Instruments for the rights of persons with disabilities and related jurisprudence.

Rights of aged persons

The society we are living in has to adapt itself to the needs of an aged population, while at the same time to fight the difficulties faced by other age groups in a permanent effort to ensure mutual support between generations. The Romanian Institute for Human Rights takes particular interest in the promotion and the observance of the rights of aged persons, while the activities organized in this respect in 2012 also took into account the fact that the European Union designated the year 2012 as the “European Year of Active Ageing and Solidarity between Generations”. In order for these rights to be achieved, there is need for close cooperation, both at European and national levels, between the directly involved institutions and the civil society.

The RIHR's activities dealt with such topics as social rights, promotion of active ageing through work, promotion of solidarity between generations and dignity of all people by fighting poverty and social exclusion. In this context, the efficiency of present legislative regulations in the field was analyzed.

On occasion of celebrating the International Day of Older Persons and also the “European Year of Active Ageing and Solidarity between Generations”, the Romanian Institute for Human Rights organized several events in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance – North University of Baia Mare, the Romanian Association for the Rights of Older Persons and the Romanian Association for the United Nations. In their lectures, the participants referred to the evolution of the domestic legislation in comparison with the international standards in the field of human rights, and the continuous interest in the improvement of the protection mechanism for aged persons. In their contributions, the guests also dealt with such topics as independent life, active ageing on the labour market and participation of older persons in the social life.

The participants in the debates following the lectures delivered to them, while also referring to the present economic context, particularly emphasized on the need for stronger involvement of governmental institutions and NGOs with finding solutions to the actual problems of specific

social assistance that had to be offered to this category of persons, as well as certain economic measures so that old age be no longer felt as a handicap both because of the material and the social deprivation and the tendency to exclude aged persons from the community's life.

Also, the Institute organized debates with the purpose of analyzing the project on “National strategy for the prevention and combating of the domestic violence phenomenon”, launched by the Ministry of Labour, Family and Social Protection. The participants in these events were representatives of the MLFSP, the specialized parliamentary commissions, the academic world, as well as experts in the field and representatives of non-governmental organizations promoting the rights of aged persons.

The international mechanism of universal periodic review (UPR)

In its capacity as national human rights institution, the Institute participated in a number of working meetings together with representatives of the governmental institution designated to elaborate the country report, the various public institutions having powers in the field of human rights as well as representatives of non-governmental organizations, in order to conceive the report on the status of human rights in our country. This report belongs to the 2nd cycle of international mechanism of universal periodic review (UPR).

At the same time, the role of the Institute as national human rights institution was also pointed out in the Report achieved by the Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR). The document evaluates the implementation of the provisions in such UN instruments as: the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination; the International Convention on the Rights of the Child; the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights; the International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women; the International Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment; and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

IV. PUBLICATION OF REGULATIONS, DOCUMENTS, STUDIES AND RESEARCHES IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS

The Romanian Institute for Human Rights promotes training and information in the field of human rights of public bodies, non-governmental organizations and natural persons in terms of the observance, the protection and the guaranteeing of human rights by means of the domestic and the international legislation, institutions and mechanisms, practices and consuetude. It has the role to inform those who are interested about the latest research in the field of human rights, the international commitments assumed by Romania and the way they are fulfilled. The Institute provides the translation and the publication of those international documents which, by their topicality, have to be known by the governmental and the non-governmental institutions promoting and protecting human rights.

Periodic publications

A) Quarterly “Drepturile Omului” publishes reports, studies, research works, and articles. It is also concerned with texts of international or national regulations of major significance in the field of human rights, jurisprudence of the European Court of Human Rights and/or the national courts, notes, comments or book reviews.

The thematic approached includes a scientific and diversified analysis of the fundamental human rights, with emphasis on the interdependence and interaction among them and the values, the principles, the norms and the standards referred to by both the institutions and the mechanisms and the terms, the concepts and the methodological and technological trends. In addition, there are reports on various events in the field of human rights, book reviews in the field of human rights, new publications of the Institute's and brief presentations of the activities organized by the Romanian Institute for Human Rights or in which it participated.

B) Info IRDO, a monthly information bulletin for the public at large, including briefly presented topical news about events related to human rights organized at domestic and international level, studies and scientific researches. It also presents various cases brought before the European Court of Human Rights and also before the Court of Justice of the European Union, in an attempt to meet the

present demands of the civil society, of institutions or students, etc. At the same time, it is worth mentioning the columns devoted to recently adopted international documents.

Researches and works published in 2012

New compilations of documents and research works were published under the aegis of the Romanian Institute for Human Rights.

• **Nediscriminarea, Autonomie, Incluziune. Instrumente privind drepturile persoanelor cu handicap și jurisprudență în materie.**⁷

The volume is conceived as a continuation of the work “Egalitate de șanse pentru persoane cu handicap, Instrumente internaționale și jurisprudență”⁸ (2004). It is meant to deal with the issue of disabilities in terms of human rights, social solidarity and social inclusion, in an effort to call public attention on the fact that persons with disabilities, with special needs, are entitled to be guaranteed the right to take full advantage of the universality, indivisibility, interdependence and interrelation of all human rights and fundamental freedoms, without any discrimination.

The work explains that originally the notion of handicap involved a social disadvantage. In time, the medical perspective came to prevail and thus it was defined as deficiency, invalidity, infirmity, difficulty, incapacity, disability, special need, malady, etc. In the view of the international literature, the medical interpretation of the notion of handicap does not involve human rights as well. In this respect, the work details the special protection of persons with disabilities – through the mechanisms of the United Nations, the Council of Europe, the European Union or the Romanian legislation – against social disadvantages and the social or professional limitations of the individual.

• **Administrarea justiției și dreptul la o justiție echitabilă.**⁹

The study consists in a complex analysis that refers to both the administration of justice and the

⁷ *Idem.*

⁸ Equal opportunities for persons with disabilities.

International instruments and jurisprudence.

⁹ Administration of justice and the right to fair justice.

right to fair justice in terms of the Romanian law, the comparative law, and also the administrative science. It shows the malfunctions of the present judicial system in our country, the way a magistrate's career is administered by the Superior Council of Magistracy as well as the non-uniform approach of the career of the members of the specialized auxiliary personnel.

The right to a fair trial is approached as a sum of substantial and procedural rights, a right that is guaranteed by the conventional and the Community legal order and that governs the activity of the national and the European judges, while also being a constitutive element of the right to fair justice. In this respect, the study comes with interesting and useful proposals for *lege ferenda* meant to guarantee the right to fair justice at legislative level.

• **Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Administrația laică și administrația religioasă în relația dintre administrație și cetățean.**¹⁰

The researches try to identify the standards of religious freedom in Romania, after the moment the latter gained the status of full Member State of the European Union in comparison with the situation existing in other Member States of the European Union.

The essays make an important contribution to the development of the doctrine in the field, taking into account the continuous evolution of the social-political realities and the process of economic and cultural globalization. Based on the idea that the level of religious freedom in a society depends on the determination of the public administration to apply and organize the application of the law on the religious communities and the religious freedoms of citizens of different religions and religious denominations, the authors make a substantial analysis of all factors representing this process.

• **Promovarea și protecția drepturilor omului prin mijloace contencioase.**¹¹

The study presents the institutions of the electoral and the administrative contentious matters as compared to those in various other countries as

¹⁰ Spiritual dimension of human rights. The lay and the religious administration in the administration-citizen relationship.

¹¹ Promotion and protection of human rights by contentious means.

well as their role in the promotion and the protection of human rights. The innovating element of the work lies in the unitary and coherent, self-standing approach.

The instruments and the mechanisms for the protection of human rights are of a particular theoretical interest, but a practical one as well, for it is fulfilment of the rights and the duties of the authorities and of the public administration institutions that the optimal functioning of public administration and ultimately of the State as a whole depends on.

• **Evoluția instituției azilului în România în raport cu practica europeană în domeniul azilului.**¹²

The research deals with the evolution of asylum starting from the definition of the concept of asylum which, as shown in the work, is not directly defined by an international instrument. Observance of the right to asylum is also a guarantee for the observance of the other human rights and fundamental freedoms. In this respect, it is worth noticing that the right to asylum concept is correlated to that of protection of human rights, as well as the fact that the most important institutions taking interest in the field are analyzed.

The study points out the role of the public administration authorities for the integration of asylum seekers, while emphasizing on the need to strengthen the participation of non-governmental organizations in this process and also showing that presently their contribution is focused on cultural accommodation activities.

The analysis also includes the rights and the duties acknowledged to the asylum seekers who obtained a form of protection in our country. The study makes a complex analysis and depicts both the evolution of the asylum institution as well as the accommodation conditions in our country, in comparison to those provided by several Member States of the European Union, by making use of comparative law as well as administrative science working instruments.

• **Mijloace necontencioase de promovare și protejare a drepturilor omului – Ombudsmanul European.**¹³

Creation, development and optimization of

¹² Evolution of the asylum institution in Romania as compared to the European practice in the field of asylum.

¹³ Non-Contentious means for the promotion and the protection of human rights – The European Ombudsman.

some institutions for the protection and the promotion of human rights by non-contentious means is a guarantee for the democratic development of society and, obviously, the consolidation of the rule of law.

The research advocates the need to develop new powers for the institutions of Ombudsman type, such as to formulate the reversal on appeal or powers related the petition of unconstitutionality. The new elements introduced by the research refer to: specialized ombudsmen, approaching the Ombudsman institution by means of the teleological method, the specific nature of the acts issued by the Ombudsman institution, the role of the European Ombudsman in promoting and protecting human rights.

• **S'cool Agenda 2012-2013 (Romanian language version)**

The publication, elaborated in the Romanian language, with examples from Romania as well, and achieved as a result of the collaboration between the Romanian Institute for Human Rights, the European Union Agency for Fundamental Rights and the Representation of the European Commission in Romania, is addressed to students of age group 12-18 with the purpose of raising their awareness about the fundamental rights.

The Agenda, created in an attractive and easy-to-use format, familiarize the students throughout a school year with such concepts and values as non-discrimination, the right to a healthy environment, equality between women and men, the European citizenship, while pointing out the key international

days in the fundamental rights calendar, with interesting data and information.

In addition, S'cool Agenda contains useful information on the fundamental rights such as: their definition, stories about the fundamental rights of some persons in the EU, advice on the promotion and the protection of human rights, a test to check the "temperature" of the observance of human rights in every student's school, suggestions on how to contribute to the fight against discrimination, questions that students may consider and discuss with their friends, links to programmes for the young that children and youngsters get involved with, useful information about the activity of the EU and of international organizations, international days commemorating various events related to human rights and much more.

Reports

- Annual Report of the Romanian Institute for Human Rights for the year 2012 (Romanian and English versions);

- The RIHR's Report on the evolution of the human rights legislation in Romania and in the European Union in the year 2012 (Romanian and English versions);

- Report on women's rights and the national human rights institutions (contribution to the OSCE Report);

- Participation in the elaboration of the country report on human rights, in the framework of the international mechanism of universal periodic review (UPR), second cycle.

V. THE DOCUMENTATION CENTRE

One of the tasks of the Romanian Institute for Human Rights (created under Law No. 9/1991) is to maintain and operate an information centre / library, which should make available to users documentation in the field of law, human rights, the texts of international conventions and covenants, legal documents, studies, publications and bibliographic references.

The library book inventory is structured into more than 250 thematic fields. The Romanian Institute for Human Rights received a large number of publications in the form of donations from

international organizations, higher education units, NGOs as well as similar institutions and in the field. The Documentation Centre of the RIHR paid particular attention to its partnership and collaboration with libraries and specialized institutions from abroad. The studies, the researches and the works elaborated by the Institute can be accessed in five international languages, in over 38 libraries and specialized institutions in Europe as well as other parts of the world. In this respect, the RIHR's collaborators include: the Library of Congress of Washington

D.C. (USA), the Supreme Court of the United States, the Council of Europe, the European Court of Human Rights, "Alexandrina Library" of Alexandria – Egypt, Library of the Swiss Institute of Comparative Law, Library of the Norwegian Centre for Human Rights, Library of Moldova University of European Studies, as well as a number of libraries from member countries of the European Union, such as: the Law Department of the European University Institute of Florence, Library of the University of Leicester, Library of the International Institute of French Expression and Inspiration, Library of the International Academy of Comparative Law, Library of the French Society of Comparative Law, Library of the Faculty of Law of the University of Strasbourg, Library of the Catholic University of Louvain, Library of the University of Potsdam, Library of the University of Padua, Library of the University of Luxemburg, National Library of Prague, National Library of Madrid, National Library of Vienna.

While a permanent preoccupation was to inform and document about the scientific activities performed by the Institute, the Documentation Centre sent free of charge the publications issued in the year 2012 under the patronage of the Romanian Institute for Human Rights to all those interested in the country: the University Central Library, the National Library of Romania, the Romanian Academy, the Senate of Romania, the Chamber of Deputies, the Constitutional Court, the Superior Council of Magistracy, the High Court of Cassation and Justice, the Legislative Council, the Government of Romania, the Romanian Academy's Institute of Juridical Research, the National Institute of Magistracy, the National School of Clerks, the National Institute for Lawyers' Training, the University of Bucharest, "Alexandru Ion Cuza" University of Iași, "Ovidius" University of Constanța, "Lucian Blaga" University of Sibiu, the West University of Timișoara, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca, the North University of Baia Mare, "Nicolae Titulescu" University of Bucharest, "Titu Maiorescu" University, Christian University "Dimitrie Cantemir", the Ecological University, "Hyperion" University, the Romanian-American University, "Spiru Haret" University, "Simion Bărnuțiu" University, county libraries, etc.

The RIHR's publications were also requested by School Inspectorates, Teachers Training Centres, Mayor's Offices, Prefect's Offices, courts of law,

tribunals, the General Prosecutor's Office. The Documentation Centre promptly responded to all these requests. There also were international organizations and institutions that were interested in and received free of charge the publications issued in 2012 under the aegis of the RIHR: UNDP, UNESCO, UNICEF, UNHCR, the Council of Europe, the European Court of Human Rights, the European Social Charter Secretariat, the European Court of Justice, the Office of the High Commissioner for Human Rights in Geneva, the International Academy of Comparative Law, the Center for International and European Studies.

Throughout the year 2012, the RIHR Documentation Centre was visited by over 1500 readers including scientific researchers, representatives of the teaching staff, magistrates, lawyers, candidates for a doctoral degree, students, representatives of the civil society in Romania and from abroad, all interested in the scientific literature in the field of human rights or related fields. The book inventory was enriched through the acquisition of publications and by means of donations that support the comparative study of several disciplines in terms of human rights.

The RIHR's webpage, www.irdo.ro, hosts a virtual library including most publications issues under the Institute's aegis. The webpage, which has so far been accessed by over three million users, offers information on the Institute's publications, the activities performed by the RIHR as well as Romanian cases brought before the European Court of Human Rights.

The public relations activity

By its entire activity, the Romanian Institute for Human Rights gets involved with professionalism and responsibility with the promotion and the observance of human rights. As a result of its information and dissemination work regarding the activities it performs in the field of human rights, the RIHR was contacted in the year 2012 by various categories of persons who addressed the Institute with problems, requests and petitions, reporting violations of their human rights, and asked for advisory opinions on the procedures to be followed for redress.

Throughout the year 2012, the RIHR took action to clarify and advise for the correct solutions to the requests for specialized advisory opinions,

the memorials, the intimations and the telephone calls it received.

The complaints referred to such aspects as: implementation of court decisions and the resolution of the cases brought before courts of law within a reasonable and predictable period of time, observance of the right to property, putting in the possession of certain pieces of land, complaints related to the pollution of the environment or violation of the norms related to the right to a healthy environment, and also aspects related to violations of the labour legislation and the social rights. There were also petitions or complaints referring to the execution of custodial sentences, petitions related to the infringement of equality of opportunities, violation of the rights of persons belonging to national minorities or religious cults; complaints about the competent authorities' partial or total failure to ensure the exercise of certain pecuniary rights derived from the social protection legislation (the income support for various disadvantaged categories or persons, the recalculation of pensions, etc.).

Both the persons who came themselves to the headquarters of the RIHR and those who contacted us by phone or e-mail were offered advisory opinions, guidance and documentary materials. In approximately 70% of the cases of registered written petitions, the RIHR assisted the persons who had asked for its involvement by analyzing the case and guiding the petitioner towards a competent body or making a recommendation to the authorized institution.

As far as forwarding the petitions to the competent authorities, 61% of the above mentioned petitions were forwarded to the institutions and bodies authorized to solve the respective problem or petition.

*
* *

Commitment to human rights issues, responsibility and professionalism contributed to the continuously increasing prestige of the RIHR among beneficiaries and the domestic and foreign profile institutions.

As a result, a large number of domestic and international bodies invited the Romanian Institute for Human Rights or its representatives to join their working structures or their steering bodies. Here are a few examples: the RIHR is member of the Romanian National Bioethics Committee; member of the National Coordinating Committee of the UN Decade of Education for Sustainable Development. In the year 2012, the RIHR functioned as independent mechanism monitoring the implementation of the United Nations Convention on Persons with Disabilities, collaborating with the Ministry of Labour, Family and Social Protection and the NGOs in the field.

At the same time, the Romanian Institute for Human Rights continued its activity in the framework of various international structures. As international recognition of the efforts taken by the RIHR with the promotion and the protection of human rights, the Institute or its representatives were elected in various structures of international bodies, such as: member of the International Union of Family Organizations; member of the European Network of National Human Rights Institutions: in the framework of the United Nations, the Council of Europe, and the European Union Agency for Fundamental Rights; member of the Steering Committee of the International Institute of Law of French Expression and Inspiration (IDEF); member of the European working groups for justice, implementation of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, for migration and education, which belong to the International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions. The RIHR's researchers are members of the working groups of the European Union Agency for Fundamental Rights and some of them were designated as experts of UNESCO, the OSCE, the Council of Europe, and the European Union, participating in this capacity as rapporteurs or moderators of sections at scientific events devoted to human rights. As far as the activity of human rights education performed by the Romanian Institute for Human Rights, an international recognition is also the fact that the Institute was granted several international awards.

SELF-ORGANIZED ACTIVITIES OR COLLABORATIONS

Roundtable devoted to the European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations on “Human rights at old age and active ageing”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the Promotion of the Economic, Social and Cultural Rights and the Romanian Association for the United Nations (4 January 2012)

Debate on “Codification and the evolution of human rights”, organized with the participation of several members of the International Institute of Law of French Expression and Inspiration, the Romanian Society of Comparative Law and the Ecological University of Bucharest (10 January 2012)

Symposium on “The 5th anniversary of Romania’s accession to the European Union”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations (12 January 2012)

Roundtable on “Human rights in Romania”, organized by the Romanian Institute for Human Rights, with the participation of members of the teaching staff in universities, candidates for a doctoral degree in law and administrative sciences, scientific researchers, representatives of human rights NGOs (17 January 2012)

Roundtable organized on occasion of the inauguration of the European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the West University of Timișoara, Faculty of Law and Administrative Sciences (18-20 January 2012)

Conference on “The rights of persons with disabilities one year after ratification of the United Nations Convention by the European Union, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and the Romanian Association for the United Nations (19 January 2012)

Roundtable devoted to solidarity between generations, organized by the Romanian Institute

for Human Rights with the assistance of the Faculty of Law of the Ecological University of Bucharest and with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest, the National School of Political and Administrative Studies and “Nicolae Titulescu” University (24 January 2012)

Roundtable on “Socio-Juridical implications of the abolishment of death penalty”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations on the 21st anniversary of Romania’s ratification of the second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (25 January 2012)

Symposium on “The Holocaust – a lesson of genocide”, organized on occasion of the International Holocaust Remembrance Day by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations and the Romanian Association for the Rights of Older Persons (27 January 2012)

Debate on “Violence – a social scourge threatening the education and the development of young generations”, organized by the International Federation of Educative Communities – Bucharest together with its Offices in the counties of Teleorman and Vaslui and in partnership with the School Inspectorate of Bucharest, the Institute for Education Sciences, the Romanian Institute for Human Rights, DGASPC Bucharest, Sectors 3, 4 and 5, the Research Institute for Quality of Life, the University of Bucharest – Faculty of Psychology and Education Sciences, University “Titu Maiorescu” – Faculty of Social and Political Sciences, Association “Acces Europa”, the National Pedagogic Library “I. C. Petrescu” and the national review “Tribuna Învățământului” (2 February 2012)

Meetings with young voters from several high schools in Bucharest, organized by the Romanian Institute for Human Rights on occasion of the Global Election Day (1-3 February 2012)

Symposium on “Education for combating racism, racial discrimination, xenophobia and intolerance”, devoted to the objectives of the final phase of the Programme of the Human Rights Education Decade (2005-2014), organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations, Association Clubul de la Cheia and the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” (3 February 2012)

Roundtable on “The right to peace and contemporary developments”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with teachers from the Faculty of Law and Administration of the Ecological University of Bucharest, with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest and the National School of Political and Administrative Studies (10 February 2012)

Publicity campaign against discrimination on “My language is humanity”, launched on occasion of the International Mother Language Day and organized by the Association for Intercultural Dialogue in partnership with the Romanian National Commission for UNESCO and the Romanian Institute for Human Rights (19 February 2012)

Roundtable on “The history of human rights”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and the Romanian Association for the United Nations (28 February 2012)

“Tolerance March Trinket”, an event organized by the Association for Intercultural Dialogue in collaboration with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, the National Council for Combating Discrimination, the Romanian Institute for Human Rights and the Romanian National Commission for UNESCO, in the framework of the awareness raising campaign against discrimination (1 March 2012)

Debate on “The science of human rights”, organized by the Romanian Institute for Human Rights together with the Faculty of Law and Administration of the Ecological University, University “Nicolae Titulescu”, University “Titu Maiorescu”, with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian

University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest and the National School of Political and Administrative Studies (6 March 2012)

Roundtable on “Contentious and non-contentious means for the promotion and the protection of human rights”, organized by the Romanian Institute for Human Rights together with the Faculty of Law and Administration of the Ecological University, University “Titu Maiorescu”, University “Spiru Haret”, University “Nicolae Titulescu” and with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian University “Dimitrie Cantemir” and the National School of Political and Administrative Studies (13 March 2012)

Debate on “Human rights in the United Nations system”, organized by the Romanian Institute for Human Rights together with Faculty of Law and Administration of the Ecological University and with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian University “Dimitrie Cantemir” and the National School of Political and Administrative Studies (20 March 2012)

Roundtable on “Racism, xenophobia and intolerance – a big problem of humanity”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations and the “Clubul de la Cheia” Association on occasion of the International Day for the Elimination of All Forms of Racial Discrimination and the European Week of Action against Racism (21 March 2012)

Events devoted to the World Water Day and inauguration of the “European Club” of School No. 190 “Marcela Peneș” of Bucharest, organized by School No. 190 in partnership with Sector 4 School Inspectorate, the Romanian Institute for Human Rights and the Romanian National Commission for UNESCO (22 March 2012)

International Conference on “Efficiency of the legal norms”, organized by Christian University “Dimitrie Cantemir” of Cluj-Napoca, the Faculty of Law, in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, the Socio-Humanist Research Department of Institute of History “George Barițiu” of the Romanian Academy, Cluj-Napoca, the Scientific Association of Intellectual Property Law, the Romanian Society of Authors and Publishers of Scientific Works, the Romanian

Association of Criminal Sciences, and the Institute of Administrative Sciences of the Republic of Moldova (22-24 March 2012)

Roundtable on “The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for the Rights of Older Persons and with the participation of members of the International Institute of Law of French Expression and Inspiration (24 March 2012)

Roundtable on “Human rights in the framework of the Council of Europe”, organized by the Romanian Institute for Human Rights together with the Faculty of Law and Administration of the Ecological University, with the participation of teachers and candidates for a doctoral degree from Christian University “Dimitrie Cantemir”, the National School of Political and Administrative Studies, University “Nicolae Titulescu” and University “Titu Maiorescu” (27 March 2012)

Final phase of the Olympics of socio-humanist sciences, organized at Gura Humorului, Suceava County, by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports in partnership with the Romanian Institute for Human Rights (4-6 April 2012)

International Conference on “European culture of human rights. The law and respect for the law in a state governed by the rule of law”, organized by Christian University “Dimitrie Cantemir”, Faculty of Legal and Administrative Sciences, in partnership with the Romanian Institute for Human Rights and the International Institute for Human Rights (5 April 2012)

Debate on “United Nations study for the year 2012 on the world’s population ageing and actions to be taken for a healthy and active ageing”, organized on occasion of World Health Day by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance of North university, Baia Mare, and the Romanian Association for the Rights of Older Persons (6 April 2012)

Symposium on “Good health prolongs life”, organized on World Health Day by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for the Human Rights to a Healthy Environment, the Romanian Association for the Rights of Older Persons, Association

“Family Forum”, and the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young (6 April 2012)

Documentation and information exhibition on “Human rights and health – the right to healthy ageing”, organized on occasion of World Health Day by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, Association “Clubul de la Cheia”, with the participation of the Natural Sciences Museum of Mâneciu, Prahova County (7 April 2012)

Activities meant to inform, raise awareness and identify solutions related to healthy ageing, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Association for the Blind, Bistrița Office, the Bistrița Social Assistance Directorate, and the Romanian Association for the Rights of Older Persons (9 April 2012)

Closing of the first edition of the contest on “Nature has a soul” in the framework of educational partnership “Forest Day – Involving Students with the Conservation of Nature”, a project achieved in collaboration by the Romanian Institute for Human Rights and Schools Nos. 117 and 176 of Bucharest, in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, the Bucharest School Inspectorate and Hypermarket CORA (15 April 2012)

Roundtable on “Human dignity and social inclusion in Romania”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Faculty of Juridical Sciences at “Vasile Goldiș” West University of Arad (18-20 April 2012)

Colloquium on “Role of newly established European Authorities – actual topics for European financial-banking legislation”, organized by the European Association for Banking and Financial Law – Romania with the participation of the Romanian Institute for Human Rights (20-21 April 2012)

Roundtable devoted to the 44th anniversary of the United Nations International Conference on Human Rights of Teheran, organized in Piatra Neamț by the Romanian Institute for Human Rights together with the Romanian Association for Economic, Social and Cultural Rights and the Romanian Independent League for Human Rights (21-22 April 2012)

Debate on “Conflicts between attitudes based on religion or beliefs and gender equality”, organized in Piatra Neamț by the Romanian Institute for

Human Rights together with the Romanian Association for Economic, Social and Cultural Rights and the Romanian Independent League for Human Rights (23 April 2012)

Debate on “Priorities with human rights education”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with “Petre Popescu” General School of Vânători, Mureș County (26-28 April 2012)

Roundtable on “Promoting the concepts of non-discrimination and equality of opportunities in the academic world”, organized by the West University of Timișoara, Faculty of Law and Administrative Sciences in partnership with the Romanian Institute for Human Rights (27 April 2012)

Roundtable on “Freedom of the media supports the transformation of society”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Romanian Association for the United Nations (3 May 2012)

Training course on “The media and the development of respect for the human being”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with “Expert Activ Grup” from Onești on occasion of the World Press Freedom Day (3-5 May 2012)

Closure of the first edition of the educational partnership project on “Travelling across Europe – the free circulation of citizens within the European area”, a project achieved by Schools Nos. 117 and 164 in Bucharest in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, the Ministry of Education, Research, Youth and Sports and the Bucharest School Inspectorate (9 May 2012)

Roundtable on “The family in contemporary society”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Faculty of Law and Administrative Sciences of the West University of Timișoara (9-11 May)

Inauguration of the human rights documentation centre and events devoted to the Romanian Family Day and the International Day of Families, organized by “Iolanda Balaș Soter” Sports High School of Buzău in partnership with the Romanian Institute for Human Rights (15 May 2012)

Roundtable on “Values create the family, the family creates values”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations and Association “Clubul de la Cheia” on occasion of the celebration of the International Day of Families

and the Romanian Family Day (15 May 2012)

Roundtable on “Rights of the family and the balance between work and private life”, organized by the Romanian Institute for Human Rights, the Romanian Association for the United Nations and the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” (15 May 2012)

Meeting for information, book dissemination and book exhibitions on “Every family has the right to work and to happiness”, organized on occasion of the International Day of Families in Cluj, Neamț and Craiova by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum”, the Romanian Association for the United Nations and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity (15 May 2012)

Press conference organized on occasion of the closure of the project on “Empowerment Against Discrimination” in the framework of Programme “Youth in Action” by the Association for Intercultural Dialogue in partnership with the Romanian Institute for Human Rights and “George Topârceanu” Centre of Culture and Arts in Curtea de Argeș (25 May 2012)

Symposium on “The State’s legislation and the Canonical legislation in several European countries”, organized by University “Ovidius” of Constanța – Centre of Religious and Juridical-Canonical Studies and Researches of the Three Monotheistic Religions functioning within the Faculty of Theology, in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, and the Institute of Religious, Cultural and Juridical-Canonical Studies of the Archdiocese of Tomis (24-27 May 2012)

Debate on “The rights of the child in the Romanian legislation”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young and Association “Family Forum” (29-31 May 2012)

Debate on “A healthy life without smoking”, organized on occasion of the World No Tobacco Day by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for the Human Rights to a Healthy Environment and Association “Family Forum” (30 May 2012)

Roundtable on “Religious freedom and freedom

of conscience in relation to the teaching of religion in public schools”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in Piatra Neamț in partnership with the Romanian Association for the United Nations and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity (30 May – 1 June 2012)

Roundtable on “Education on the rights of the child and the sanctioning of all forms of discrimination against children”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Association Clubul de la Cheia and the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young (31 May 2012)

Activities devoted to the promotion and the protection of the rights of the child, organized on occasion of the International Children’s Day by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Teachers Training Centre of Vaslui, the Vaslui County Library and the Library of Commune Albești (31 May - 1 June 2012)

Symposium on “The young of today, the family of tomorrow”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Mayor’s Office of Geoagiu (31 May – 4 June 2012)

Symposium on “The green economy”, organized on occasion of 40 years since the United Nations established the World Environment Day by the Faculty of Juridical Sciences of “Vasile Goldiș” West University of Arad in partnership with the Romanian Institute for Human Rights (2-5 June 2012)

Actions meant to raise awareness about the importance of a healthy environment organized on occasion of the World Environment Day by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Mayor’s Office of Geoagiu (5 June 2012)

Debate on “The green economy: it includes you as well”, organized on occasion of the World Environment Day by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and University “Al. I. Cuza” of Iași (5 June 2012)

Campaign on “Let’s travel together for a green planet”, organized by the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Institute for Human Rights, the Romanian Association for the Human Rights to a Healthy Environment and Association “Clubul de la Cheia” (19 June 2012)

Roundtable on “The national protection of

human rights and fundamental freedoms through non-jurisdictional means”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with Christian University “Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca and the Romanian Association for the United Nations (22-24 June)

Roundtable on “Educational resources in the context of the continuous training of the person”, organized by the Romanian Institute for Human Rights with the participation of “Vasile Goldiș” West University of Arad, Office of Baia Mare, and the North University of Baia Mare, the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance (23-26 June)

Debate with representatives of the local authorities of Vaslui County on “Implementation of the European and the international human rights standards by the local public administration”, organized by the Romanian Institute for Human Rights (28-29 June 2012)

Debate on “The relationship between journalism and human rights: identity, evolution and challenges in the 21st century”, organized by the Romanian Institute for Human Rights together with the Romanian Association for the United Nations, Association “Clubul de la Cheia” and “Vasile Goldiș” West University, Branch Marghita (30 June – 4 July 2012)

Debate on a project on “Strategy for the promotion of equality of opportunities and non-discrimination on the labour market for vulnerable groups”, released for public debate by the Ministry of Labour, Family and Social Protection on 18 June 2012, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and Association “Clubul de la Cheia” (2 July 2012)

Roundtable on the draft of law amending Law No. 202/2002 on equality of opportunities and treatment between men and women, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations Association “Clubul de la Cheia” and the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” (6 July 2012)

Debate on “The world’s population – prospects and challenges”, organized on occasion of the World Population Day by the Romanian Association for the United Nations in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, the

Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” and Association “Clubul de la Cheia” (11 July 2012)

Meeting with Mr. David Ekwueme, member of the Board of UNA Sweden (17 July 2012)

The national phase of the contest on “Democracy and tolerance”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, the Sălaj County School Inspectorate, with the participation of the Mayor’s Office of the Municipality of Zalău (23-26 July 2012)

Roundtable on “Building a Better World: Partnering with Youth”, the logo proposed by the United Nations Organization for the celebration of the International Youth Day in 2012, organized by the Romanian Institute for Human Rights, the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young and Association “Clubul de la Cheia” (13 August 2012)

Consultation meeting on implementing in Romania and monitoring the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Labour, Family and Social Protection – Directorate for the Protection of Persons with Disabilities, the Institute for Public Policies, and the General Directorate of Social Assistance and Child Protection, Sector 1 (20 August 2012)

Debates and meetings devoted to the 22nd anniversary of the International Convention on the Rights of the Child and of its ratification by Romania, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, North University of Baia Mare, the Romanian Association for the United Nations and Association “Family Forum” (27 August – 2 September 2012)

Roundtable on “Equality of opportunities”, organized on occasion of Non-Discrimination Day in Romania by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations and Association “Clubul de la Cheia” (31 August 2012)

Debate on “Literacy – a solution for poverty eradication and equality of opportunities”, organized on occasion of the International Literacy Day and ending of the UN Literacy Decade by the Romanian Institute for Human Rights in

partnership with the Romanian Association for the United Nations and the Romanian Association for Women’s Rights (6 September 2012)

Roundtable on “Democracy and human rights”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations to celebrate fifteen years since the adoption of the Universal Declaration on Democracy and five years since the United Nations General Assembly decided the International Day of Democracy to be celebrated every year on 15 September (13 September 2012)

Symposium on “The right to a healthy environment”, organized to celebrate 25 years since adoption of the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer, by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the Human Rights to a Healthy Environment and Romanian Association for the United Nations (17 September 2012)

Working meeting on the monitoring indicators for the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and preparation of the Conference on “Non-Discrimination – Autonomy – Inclusion”, organized by the National Organization of Disabled People in Romania in partnership with the Ministry of Labour, Family and Social Protection – Directorate for the Protection of Persons with Disabilities, the Romanian Institute for Human Rights, the Institute for Public Policies, and the General Directorate of Social Assistance and Child Protection, Sector 1 (19 September 2012)

Debate on the project on “National Strategy for preventing and combating the phenomenon of domestic violence”, launched by the Ministry of Labour, Family and Social Protection for public debate, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity (24 September 2012)

Roundtable on “Multilingualism and intercultural understanding in the European Union”, organized on occasion of the European Day of Languages by the Romanian Association for the United Nations in partnership with the Romanian Institute for Human Rights and Association “Clubul de la Cheia” (27 September 2012)

Conference on “The right to know and to be informed”, organized on occasion of the International Right to Know Day by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity and the Romanian Association for Women’s Rights (28 September 2012)

Debate on “Active ageing”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, the Romanian Association for Women’s Rights and the Romanian Association for the Rights of Older Persons (28 September 2012)

National exhibition of didactic creativeness “EXPO 2012 – Cluj” of the 6th edition of the national contest of didactic creativeness in the field of auxiliary materials devoted to human rights education, democracy and a culture of peace in the pre-university educational system, organized by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports, Directorate General ‘Management, human resources and school network’ and Directorate General ‘Education and lifelong learning’ in partnership with the Romanian Institute for Human Rights and the Cluj Teachers Training Centre (4-6 October 2012)

Working meeting on the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and elaboration of the country report on the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, organized by the National Organization of Disabled People in Romania in partnership with the Ministry of Labour, Family and Social Protection – Directorate for the Protection of Persons with Disabilities, the Romanian Institute for Human Rights, the Institute for Public Policies, and the General Directorate of Social Assistance and Child Protection, Sector 1 (5 October 2012)

Symposium on “Education as a human right and an important factor in shaping the young generation”, organized by the Romanian Institute for Human Rights on occasion of the World Teachers’ Day (5 October 2012)

Debate on “Decent work – an objective of the national and the European development strategy”, organized on occasion of the World Day for Decent Work by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations and Association “Clubul de la Cheia” (8 December 2012)

Roundtable on “Depression – a global crisis”,

organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations, Association “Clubul de la Cheia”, the Romanian Independent League for the Human Rights to Culture and Health and the Romanian Independent League for the Rights of the Child and the Young, on occasion of the 20th celebration of the World Mental Health Day (11 October 2012)

Symposium on “Eradication of poverty: a global priority”, organized by the Romanian Institute for Human Rights on occasion of the International Day for the Eradication of Poverty (17 October 2012)

Conference on “Non-Discrimination – Autonomy – Inclusion”, organized by the Ministry of Labour, Family and Social Protection, Protection of Persons Directorate in partnership with the Romanian Institute for Human Rights (23 October 2012)

Appraising the works exhibited at the national exhibition on didactic creativeness “EXPO 2012 – Cluj”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Ministry of Education, Research, Youth and Sports and the Cluj Teachers Training Centre (23 October 2012)

Roundtable on “My voice counts” the theme proposed by the United Nations Organization on occasion of Human Rights Day, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations and “Association Clubul de la Cheia” (24 October 2012)

Events promoting human rights education and presentation of “S’cool Agenda”, a publication at its 5th edition released by the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), the European Commission Representation in Romania and the Romanian Institute for Human Rights, organized by the Vaslui Teachers Training Centre and “Margareta Sterian” Arts High School of Buzău (26-28 October 2012)

Workshop on “Stereotypes and prejudices”, organized in the framework of Project “Youth in Action” organized by the Association for Intercultural Dialogue in collaboration with the Romanian Institute for Human Rights, and the National School of Political and Administrative Studies (30 October 2012)

International Symposium on “The spiritual dimension of human rights. Education for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Metropolitan Church

of Moldova and Bucovina, the Roman-Catholic Diocese of Iași, University “Alexandru Ioan Cuza” of Iași – Institute for Continuing Education, the Faculty of Psychology and Education Sciences, the Faculty of Orthodox Theology and the Faculty of Catholic Theology (4-6 November 2012)

Roundtable on “62 years since the adoption of the European Convention on the Defence of Human Rights and Fundamental Freedoms”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations and “Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca (8-10 November 2012)

Debate on “Non-discrimination and social inclusion”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations, the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum”, the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance of the North University of Baia Mare, IDEF and Association Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu”, on occasion of the International Day Against Fascism and Antisemitism in the framework of the international campaign commemorating the victims of the “Crystal Night – 9 November 1938”, the day that marked the beginning of the Pogrom (9 November 2012)

Symposium on “The creative sacrifice myth”, organized in the framework of Project “Myth and legend in the Romanian area” by the Association for Intercultural Dialogue in partnership with National College “Octav Enicescu” of Bucharest, national College “Vlaicu Vodă” of Curtea de Argeș, the Romanian Institute for Human Rights and the Romanian National Commission for UNESCO (10 November 2012)

Roundtable on “Education – a decisive element with the promotion of tolerance”, organized on occasion of the International Day for Tolerance by the Romanian Association for the United Nations in partnership with the Romanian Institute for Human Rights, Association “Clubul de la Cheia” and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity (16 November 2012)

Symposium on “Education on human rights and the rights of the child in the pre-university educational system”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and the Romanian

Association for the United Nations on occasion of the Universal Children's Day, which is also the day when the Declaration of the Rights of the Child and the UN Convention on the Rights of the Child were adopted (20 November 2012)

International conference devoted to non-discrimination and equality of opportunities – NEDES 2012 on “Exercise of the right to non-discrimination and equality of opportunities in contemporary society”, organized in the framework of the research-development project on “Methods of promoting the principles of non-discrimination and equality of opportunities in present society” by the National Council for Combating Discrimination and Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest in collaboration with the Romanian Institute for Human Rights (21-23 November 2012)

Conference on “Transcendentalism and human rights”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the National School of Political and Administrative Studies and the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance (25 November 2012)

Debate on “Social tolerance for persons infected with HIV”, organized by the Romanian Institute for Human Rights, in partnership with the Romanian Association for the United Nations, Association “Clubul de la Cheia”, the Romanian Independent League for the Human Rights to Culture and Health, the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity and the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum”, a to mark the World AIDS Day (29 November 2012)

Inauguration of the events devoted to the International Day of Persons with Disabilities with “Doors Open Day” and release of the volume entitled “Non-Discrimination. Autonomy. Inclusion”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations (3 December 2012)

Roundtable on “Together for a better world for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Metropolitan Church of Moldova and Bucovina, the Romanian Association for the Rights of Older Persons, and the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” in the framework of the events devoted to the International Day of

Persons with Disabilities (3-4 December 2012)

Roundtable on “Eliminating the barriers to create an inclusive society accessible to all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations in the framework of the events devoted to the International Day of Persons with Disabilities (4 December 2012)

Roundtable on “Strategy for creating by the year 2020 a Europe without barriers for persons with disabilities”, organized in the framework of the events devoted to the International Day of Persons with Disabilities by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, the Romanian Association for the United Nations, Association “Clubul de la Cheia”, the Association for the Promotion of Family Rights – “Family Forum” and the Romanian Association for Personal Freedom and Human Dignity (4 December 2012)

Debate on “Inclusion and the right to participate in public life”, the logo proposed by the United Nations Organization for the celebration of Human Rights Day, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with the Romanian Association for the United Nations and the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance (10 December 2012)

Inauguration of the exhibition entitled “Say NO to violence” exhibiting works by the Romanian cartoonists Sorin Postolache and Mihail Pînzaru-Pim, organized in Melbourne on occasion of the 64th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights by the Embassy of Romania in Canberra in collaboration with Association Kingston for Human Rights with the assistance of the Romanian Institute for Human Rights (10 December 2012)

Debate on “Promotion and protection of human rights from a universal and a European point of view”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with University “Alexandru Ioan Cuza” of Iași, the Romanian Association for the United Nations and Association “Clubul de la Cheia” (11-13 December 2012)

The 18th edition of the International University

of Human Rights on “Dignity and justice for all”, organized by the Romanian Institute for Human Rights in collaboration with the Romanian Association for the United Nations, the UNESCO Chair for Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance and Association Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu”, with the participation of IDEF (11-16 December 2012)

Symposium on “The right of vulnerable youngsters to equality of opportunities”, organized by Association “Adolescența” in partnership with Enlightened Vision Association, Switzerland, the Romanian Institute for Human Rights, the Prahova County School Inspectorate, the Prahova Teachers Training Centre, the Prahova Child Protection Directorate and the County Centre for Psycho-Pedagogic Assistance (13 December 2012)

International conference on “The European culture of human rights. The right to happiness”, 3rd edition, organized by Christian University “Dimitrie Cantemir” of Bucharest in partnership with the Romanian Academy, the Romanian Institute for Human Rights, the International Institute for Human Rights and the Research Institute for Quality of Life (13-15 December)

Training course for members of the auxiliary teaching staff on “Education for human rights and the rights of the child”, accredited by the Ministry of Education, Research, Youth and Sports and organized in partnership with the Romanian Institute for Human Rights and the Teachers Training Centre of Bucharest (14-15 December 2012)

Educational activities disseminating information on human rights issues in general and on the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in particular, emphasizing on the need to elaborate a plan for its implementation, organized by the Romanian Institute for Human Rights and the Teachers Training Centre of Vaslui (17-19 December 2012)

Debate on the educational programmes supporting human dignity and promoting the European standards related to freedom of religion and their implementation in the domestic legislation, organized by the Romanian Institute for Human Rights in partnership with University “Al. Ioan Cuza” of Iași (17-19 December 2012)

PARTICIPATION IN OTHER EVENTS

Symposium on “Drug consumption and drug addiction. Anthropological, legal and medical-social considerations”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” in partnership with “Francisc Rainier” Institute of Anthropology (25 January 2012)

Debate on “The future of post-Mubarak Egypt”, organized by the Advanced Study Group in International Relations at the Centre for the Study of Political Ideas and the National School of Political and Administrative Studies (28 January 2012)

Debate on “Subsidiarity in the European Union: sources, amendments under the Treaty of Lisbon and prospects”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” – European Law Study Centre in partnership with “The Romanian Judges Forum” professional association (1 February 2012)

Debate on “Europenization – prospects and present research trends in social sciences”, organized by the Department of International Relations and European Integration, National School of Political and Administrative Studies (9 February 2012)

Conference on “Accountability of magistrates in the light of the latest developments at European and national level”, organized as part of the series “The culture of European law” by the European Law Study Centre of the Institute of Juridical Research at the Romanian Academy, “The Romanian Judges Forum” professional association, the European Magistrates’ Association on Human Rights and Editura Universitară¹⁴ (16 February 2012)

Release of the volume entitled “Țările române între Imperiul Otoman și Europa creștină”¹⁵ by Bogdan Murgescu, organized by Editura Polirom¹⁶ in partnership with Cărturești Verona Bookstore (22 February 2012)

Debate on “The Ombudsman institution: alternative justice?”, organized as part of the series “The culture of European law” by the Institute of

Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” – European Law Study Centre in partnership with “The Romanian Judges Forum” professional association (27 February 2012)

Conference on “Parental authority as regulated by the Civil Code of Quebec and the Romanian Civil Code. The jurisprudence of Quebec”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” (1 March 2012)

Release of the volume “Zid de pace, turnuri de frație. Deceniul deschiderii: 1962-1972”¹⁷ by Mircea Malița and Dinu C. Giurescu, organized by European Foundation “Titulescu”, the Black Sea European Foundation, and the Association for International Law and International Relations (2 March 2012)

Second edition of the conference on “First steps for managing a successful career. Principles and impact strategies”, organized by the Faculty of Management, National School of Political and Administrative Studies (7 March 2012)

Conference on “The philosophy of law and the practical status of the jurist”, organized by the Academic Centre of Excellence in partnership with the Union of Jurists of Romania (7 March 2012)

Debate on “Mediation in criminal cases”, organized under the logo “Mediation – a viable alternative to the court of law” by Christian University “Dimitrie Cantemir”, Integration and European Affairs Master Degree together with the Mediation Master Degree (13 March 2012)

Final conference of project POSDRU on “Academic innovation and success on the labour market” substantiated by means of project “Digital school”, organized by the National School of Political and Administrative Studies (14 March 2012)

Release of the volume “Managementul comunicării în situații de criză” by Ion Chicidean and George David, organized by the Centre for Research in Communication and Editura comunicare.ro¹⁸ (15 March 2012)

International conference on “Big-time criminality in the context of globalization”,

¹⁴ University Publishing House.

¹⁵ The Romanian Principalities between the Othman Empire and Christian Europe”.

¹⁶ Polirom Publishing House.

¹⁷ Peace wall, brotherhood towers. The détente decade: 1962-1972.

¹⁸ comunicare.ro Publishing House.

organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” in partnership with the Romanian Society of Forensic Sciences and Criminology (16 March 2012)

Release of the volume “Spațiul public. Gestionare și comunicare”¹⁹ by Prof. Dr Vasile Stănescu”, organized by the Romanian Academy (20 March 2012)

Scientific session on “Science and codification in Romania (1864-2009)”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” (30 March 2012)

Debate on “Mediation in school”, organized by Christian University “Dimitrie Cantemir” – Integration and European Affairs Master Degree together with the Mediation Master Degree, the Romanian Professional Association of Mediators – Bucharest Office, and the Bucharest School Inspectorate (3 April 2012)

Debate on “Finances, the crisis and democracy”, organized by Friedrich Ebert Stiftung Foundation, the Centre for the Study of Political Ideas and the National School of Political and Administrative Studies (6 April 2012)

The annual meeting of Vienna devoted to cooperation and coordination of the activities of the European Union Agency for Fundamental Rights with those of national human rights institutions (18-20 April 2012)

Events organized in Brussels by the United Nations Regional Information Centre for Western Europe on “The relations between the United Nations and the European Union and promotion of human rights” (23-24 April 2012)

Release of the volume “Democrația constituțională – utopie și/sau realitate”²⁰ by Ioan Alexandru, organized at “Mihai Eminescu” Bookstor by Universul Juridic Publishing House (24 April 2012)

Seminar on the protection of the rights of the child in general and identification of the problems faced by children with disabilities, organized in Istanbul by the Council of Europe (25-27 April 2012)

Roundtable on “Le droit à la santé mentale dans le cadre des conflits armés, organized by the University of Strasbourg, Doctoral School of Law, Political Sciences and History, with the participation of the Romanian Institute for Human Rights and University Ca’Foscari of Venice, Italy

(28 April 2012)

Conference on “The reform of the electoral system and development of an electoral culture”, organized by the Academic Centre of Excellence in partnership with the Union of Jurists of Romania and the Association for Implementing Democracy (3 May 2012)

National Forum on “Practising the implementation of the in-house managerial control”, organized by SC Expert Aktiv Group SRL in collaboration with the Ministry of Public Finance and the Ministry of Health (4 May 2012)

National conference of mediators, organized by the Mediation Council in collaboration with the Professional Association of Mediators “Uzamint”, the Association Craiova Mediation Centre and the Association Buzău Mediation Centre, on occasion of the National Mediator Day, an event that took place in the framework of the Romanian National Promotion Programme for Mediation (4 May 2013)

Debate on “Europe’s future. Integration o disintegration of the legal order of the European Union”, organized by the European Law Study Centre of the Institute of Juridical Research of the Romanian Academy (9 May 2012)

Debate on “The complex praeterintentional crime”, organized by the High Court of Cassation and Justice and the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” of the Romanian Academy, Department of criminal law and criminal procedures “Vintilă Dongoroz” (28 May 2012)

Roundtable organized by the European Union Agency for Fundamental Rights on occasion of the release of the Agency’s Five-Year Report (18 June 2012)

Debate on “The refugee dilemmas”, the logo of the online campaign launched by the United Nations Refugee Agency, organized by the Romanian Association for the United Nations on occasion of the World Refugee Day, an invitation to reflection on the problems refugees have to face (20 June 2012)

National symposium on “Legislative stability and predictability of the legal system”, devoted to the International Justice Day, organized by the Union of Jurists of Romania (28 June 2012)

Debate on “Crime in the new Criminal Code”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” (18 July 2012)

Release of the volume “Politica între proporționalism și majoritarism. Alegeri și sistem

¹⁹ The public area. Administration and communication.

²⁰ Constitutional democracy – fantasy and/or reality.

electoral în România postcomunistă”²¹ by Prof. Dr Alexandru Radu, organized by Cărturești Bookstore (27 July 2012)

The documentary film festival devoted to democracy and human rights on “Why democracy?”, organized at the Museum of the Romanian Peasant by British Council and Association “Pro Democrația” (3-8 August 2012)

Lecture on “The Arab Spring” delivered by Dr Abdul Salam Majali, member of Jordan’s Senate, organized by European Foundation “Titulescu” (22 August 2012)

The European Group of National Human Rights Institutions’ regional workshop on “Business and human rights”, organized by the German Institute for Human Rights (5-8 September 2012)

Lecture on “The social-political and diplomatic dimension of the activity of the great inventor Traian Vuia”, delivered by Ambassador Dr Radu Homescu on occasion of the 140th birth anniversary of the inventor, organized by the Association for International Law and International Relations and European Foundation “Titulescu” (20 September 2012)

Debate on “Juvenility with criminal implications”, organized by Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” of the Romanian Academy, Department of criminal law and criminal procedures “Vintilă Dongoroz” (21 September 2012)

Workshop on “Public space. Public policies”, organized by the Centre for Research in Communication and the Faculty of Communication and Public Relations of the National School of Political and Administrative Studies, organized in the framework of the conference on “The diaspora in the scientific research and the higher education system in Romania” (26-27 September 2012)

Roundtable on “Involvement of NATO in peacekeeping operations. Institutional issues”, organized by University “Nicolae Titulescu” (27 September 2012)

Roundtable on “Relevance of the historical and political foresight of Mihail Kogălniceanu for the long-term development of Romania”, organized by European Foundation “Titulescu” on occasion of the 195th birth anniversary of the illustrious Romanian statesman and diplomat (27 September 2012)

Roundtable on “Promotion and protection of human rights through contentious means”, organized by the National School of Political and Administrative Studies (28 September 2012)

Release of the volume entitled “Ideologii politice actuale. Semnificații, evoluții și impact”²², coordinated by Prof. Dr Mihaela Miroiu (2 October 2012)

Release of the volumes entitled “România care contează”²³ by Nicolae Badiu, and “Viitorul de ieri”²⁴ by Iulia Maria Badiu (3 October 2012)

The fourth Congress of the Francophone Association of National Human Rights Commissions devoted to the topic of “Human rights in places of detention” (4-6 October 2012)

Human rights experts’ conference on “The prohibition of incitement to national, racial and religious hatred”, organized by the United Nations High Commissioner for Human Rights (4-5 October 2012)

Interactive dramatic play entitled “Houses on fire”, a project financed by the European Commission that promotes volunteerism and tolerance for discriminated minority groups, organized by the Association for Intercultural Dialogue (11 October 2012)

Debate on “Urgent measures for increasing the employment of persons with disabilities in light of the next Report under the Convention”, organized by the Institute for Public Policies and the Ministry of Labour, Family and Social Protection, Directorate for the Protection of Persons with Disabilities (19 October 2012)

Meeting devoted to the United Nations Day, organized by the Ministry of Foreign Affairs (24 October 2012)

Working forum on the implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, organized by the European Commission (24-26 October 2012)

Release of the volume entitled “Noul Cod Civil. Studii și comentarii”²⁵, first volume, Book I and Book II (arts. 1-534), coordinated by Marilena Uliescu, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu”, Private Law Department “Traian Ionașcu” (25 October 2012)

Fifth meeting of the Working Group for the implementation of the United Nations Convention

²¹ Politics between proportionalism and majoritarianism. Elections and the electoral system in post-communist Romania.

²² Present political ideologies. Significance, developments and impact.

²³ The Romania that really matters”.

²⁴ Yesterday’s future.

²⁵ The new Civil Code. Studies and comments.

on the Rights of Persons with Disabilities, organized by the European Network of National Human Rights Institutions, an event hosted by the Belgian Centre for Equal Opportunities and Opposition to Racism (25-26 October 2012)

Fifth annual conference on “The administration and the political power. Trends and developments in the European public area”, organized by the National School of Political and Administrative Studies (26 October 2012)

Ceremony for awarding Mr. Martin Schulz, President of the European Parliament, the title of Doctor Honoris Causa, organized by the National School of Political and Administrative Studies and the Central University Library “Carol I” (31 October 2012)

Opening of a series of lectures on “Globalization, super-stateness – their impact on modern constitutionalism”, delivered by Prof. Dr Florin Bucur, organized by the National School of Political and Administrative Studies, Faculty of Public Administration (1 November 2012)

Debate on “Romania’s image in the European Union. Learned lessons?”, organized by the National School of Political and Administrative Studies (7 November 2012)

International conference on “NATO and the global security structure: the future of bilateral partnerships”, organized by the National School of Political and Administrative Studies in collaboration with the Ministry of Foreign Affairs, Ministry of National Defence and the Foreign Affairs Commission of the Senate on occasion of 10 years since Romania was invited to adhere to NATO and the debut of NSPAS programme “NATO Senior Executive master”, devoted to the training of specialists from the Extended Black Sea Region for cooperation with NATO (8-10 November 2012)

Conference on “The Superior Council of Magistracy – good practices and learned lessons”, organized by the National Union of Romanian Judges and “Friedrich Ebert” Foundation, in partnership with Association “Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés” (9-10 November 2012)

Seminar on “Building peace by means of human rights education”, organized by “Ius Primi Viri” and the European Parliament Information Office in Italy (11-13 November 2012)

Conference on “Wake up Europe: It's Time to Act! Creative approaches to tackle discrimination”,

organized by UNITED for Intercultural Action and United Against Racism, Finland (12-17 November 2012)

Fourth edition of the international conference on “Gerontological Social Work”, organized by the West University of Timișoara, Faculty of Sociology and Psychology, Social Assistance Department (20-24 November 2012)

Interactive course on “La France: un village... une ville. Pratiques culturelles et manières de vivre ensemble”, organized by the National School of Political and Administrative Studies, Faculty of Communication and Public relations (22 November 2012)

International conference on “Education and creativeness for a society based on knowledge”, sixth edition, organized under the high scientific patronage of the Academy of Romanian Scientists by University “Titu Maiorescu” of Bucharest (22-23 November 2012)

Release of the volume entitled “Structuri, mecanisme și instituții administrative în Uniunea Europeană”²⁶ by Mihaela Căraușanu, organized in the framework of the “Gaudeamus” book fair (23 November 2012)

Annual meeting of the Juridical Group of the European Group of National Human Rights Institutions, organized by National Consultative Commission on Human Rights in France (25-27 November 2012)

Conference on “Training adults. Realities and challenges”, organized in the framework of project “Professionals in the system of professional training in Romania”, co-financed from the European Social Fund through the Sectoral Operational Program Human Resources Development 2007-2013 by the Institute for Training, Studies and Research PIMMJM together with Association “COLFASA” (27 November 2012)

Fourth edition of the theatre festival for detainees, organized at the “Nottara” Theatre in Bucharest by the National Administration of Penitentiaries (27-28 November 2012)

Painting and photography exhibitions, poetry, piano and violin recitals, organized on occasion of the International Day of Persons with Disabilities by the Ministry of Labour, Family and Social Protection, Directorate for the Protection of Persons with Disabilities in collaboration with the

²⁶ Administrative structures, mechanisms and institutions in the European Union.

Ministry of Culture and National Patrimony (3 December 2012)

Conference on “Nicolas Mattescu-Matte – founder of aerospace law”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu” (3 December 2012)

Debate on “Space in terms of the criminal law”, organized by the Institute of Juridical Research “Acad. Andrei Rădulescu”, Department public law “Vintilă Dongoroz” (4 December 2012)

Conference devoted to the fundamental rights on “Justice in austerity: challenges and opportunities in terms of access to justice”, organized under the high patronage of the European Parliament in collaboration with the Committee for Civil Liberties, Justice and Home Affairs, and the Committee on Legal Affairs by Cyprus Presidency of the Council of the European Union and the European Union Agency for Fundamental Rights (6-7 December 2012)

Third international conference on “Human

rights education” devoted to the topic “Promotion of changes at times of transition or crisis”, organized by Jagiellonian University of Krakow (6-10 December 2012)

Debate on “Preventing and punishing hatred motivated crimes”, organized by Association ACCEPT in partnership with the Dutch Ministry of Foreign Affairs on occasion of Human Rights Day (10 December 2012)

Debate on “Promotion of human rights in the penitentiary system”, organized by the National Administration of Penitentiaries in collaboration with the Faculty of Sociology and Social Assistance of the University of Bucharest (10 December 2012)

Ceremony for awarding Prof. Dr Nicolae Manolescu, Romania's Ambassador to UNESCO, the title of Doctor Honoris Causa, organized by the National School of Political and Administrative Studies and the Central University Library “Carol I” (11 December 2012)

III. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA PARASCINETI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

MARIUS MOCANU

Art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului statuează expres interzicerea torturii. Astfel, „*Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.*”

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. Domnul Mihai Parascineti, reclamantul, a sesizat Curtea la 16 august 2005 în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³.

2. Reclamantul invocă o încălcare a art. 3 din Convenție. El susține, în special, că a fost internat timp de o săptămână la secția de psihiatrie a spitalului municipal din Sighetu Marmăției în condiții inumane și degradante.

II. În fapt, se va reține că versiunile furnizate de către părțile aflate în conflict judiciar nu au corespuns, astfel:

I. Circumstanțele cauzei

3. Reclamantul s-a născut în 1960 și are domiciliul în Remeți.

4. Potrivit unui certificat din 12 februarie 2003 al comisiei de expertiză medicală de pe lângă Inspectoratul de Stat Teritorial pentru Persoanele cu Handicap Maramureș, reclamantul suferea de deficiență funcțională gravă permanentă.

A. Internarea într-o unitate psihiatrică a reclamantului

5. La 5 iulie 2005, reclamantul a fost spitalizat în cadrul secției de endocrinologie a Spitalului

Județean Baia Mare. Acesta suferea de cefalee, de dureri osoase și de tulburări de vedere, precum și de luxație congenitală de șold, având proteză. Potrivit biletului de ieșire din spital din data de 6 iulie 2005, bolnavul face o psihoză acută în cursul zilei de 5 iulie 2005 și se transferă la psihiatrie.

6. Potrivit biletului de ieșire din secția de psihiatrie din 13 iulie 2005, acesta fusese internat de urgență în stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului moderat de alcool și al unei personalități instabile emoțional.

1. *Versiunea reclamantului*

7. În timp ce era internat în cadrul secției de endocrinologie, reclamantul a refuzat o infirmieră să îi facă o injecție pe motiv că aceasta a refuzat să îi spună de ce natură este injecția. Reclamantul s-a refugiat în toaletă de unde a fost scos de personalul medical cu ajutorul a doi agenți de poliție, chemați de medicul de gardă, care l-au dus cu forța la Spitalul Municipal Sighetu Marmăției, unde a fost internat la secția rezervată bolnavilor mintali cronici. În această privință, un medic a pus diagnosticul de „psihopatie acută” și „dipsomanie”, deși reclamantul susținea că nu consumase alcool. Acesta nu a fost supus vreunui test de alcoolemie.

8. Potrivit reclamantului, condițiile din această secție a spitalului municipal erau proaste, zeci de bolnavi erau ținuti într-o cameră și a fost nevoit chiar să împartă patul cu încă alte două persoane. Mai mulți bolnavi aveau scabie și erau purici peste tot; în plus, toaletele erau amplasate în capătul camerei și degajau un miros insuportabil; în cameră persista un miros de urină și de transpirație. Ca și în cazul celorlalți bolnavi, reclamantul nu avea dreptul să iasă pentru a lua aer sau pentru a se plimba. Accesul la baie era de asemenea limitat, acesta nefiind permis de personal decât într-un singur interval pentru cele 70 până la 100 de persoane internate, care trebuiau să împartă cele două dușuri existente.

9. La 13 iulie 2005, reclamantul a ieșit din

¹ Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Parascineti împotriva României, C 32060/05, din 13 martie 2012.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante. A se vedea textul integral [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{"dmdo_cnumber":\["903613"\],"itemid":\["001-109554"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{)

³ A se vedea Grigoraș Tudor, Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, în Info IRDO nr. 2/2013, București, 2013, p. 4 și urm.

spitalul municipal. Potrivit persoanei în cauză, acesta contractase scabie în spital și avea purici.

2. *Versiunea Guvernului*

10. Reclamantul a fost internat în Spitalul Județean Baia Mare la data de 29 iunie 2005 cu diagnosticul de adenom hipofizar secretant. Potrivit personalului medical, în timpul spitalizării, acesta a părăsit de mai multe ori secția, fără a preciza unde merge. La 5 iulie 2005, reclamantul a părăsit secția la orele 18 și s-a întors la orele 22. Reclamantul era agitat și avea un comportament agresiv față de asistentă și de infirmieră. Observând starea acestuia, în special simptomatologia unei psihoze acute, medicul de gardă a considerat că este necesar să îl interneze de urgență în secția de psihiatrie a Spitalului Municipal Sighetu Marmăției și a solicitat intervenția ambulanței și a poliției.

11. Medicul psihiatru al spitalului din Sighetu Marmăției a constatat că reclamantul se afla într-o stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului de alcool, și, în temeiul art. 44 și 45 din Legea nr. 487 din 11 iulie 2002, a dispus internarea nevoluntară a acestuia în secția de psihiatrie a spitalului.

12. Reclamantul a fost internat în acest spital din 5 iulie până la 13 iulie 2005.

13. Din informațiile primite de la Spitalul Municipal Sighetu Marmăției reiese că instituția nu dispune de documente cu privire la situația reclamantului în spitalul menționat.

14. Cu toate acestea, conducerea spitalului recunoaște, în răspunsul său la solicitarea de informații a agentului guvernamental, că în acea vreme, condițiile de internare în serviciile de psihiatrie din spital nu erau adecvate. Existau saloane cu 20 până la 30 de paturi și uneori doi pacienți împărțeau un pat. Condițiile de igienă erau deficitare, personalul specializat era insuficient și exista posibilitatea de a contracta paraziți care puteau provoca boli precum pediculoza sau scabia. Întrucât nu a fost prezentată nicio precizare cu privire la situația concretă a reclamantului în timpul spitalizării sale în spitalul municipal, nu se poate determina, în opinia Guvernului, dacă acesta a contractat scabia, o altă boală sau paraziți în cursul spitalizării. Astfel, conducerea spitalului nu a putut furniza informații cu privire la aerisirea, iluminarea, întreținerea, igiena, numărul de

persoane internate în cameră cu reclamantul sau dacă acesta avea un pat individual sau îl împărțea cu o altă persoană.

15. Din dosar nu reiese că reclamantul ar fi formulat o plângere în timpul internării sale cu privire la condițiile suportate în spitalul din Sighetu Marmăției.

B. Proceduri inițiate de reclamant cu privire la internarea sa într-o unitate psihiatrică

16. În august 2005, reclamantul a protestat prin greva foamei în fața Ministerului Sănătății. Acesta dorea să fie examinat pentru handicapul de care suferea (proteză la șold în urma unei luxații coxo-femorale și probleme de vedere) și să reclame caracterul abuziv și condițiile materiale ale internării sale din iulie 2005. Aceste pretenții au făcut de asemenea obiectul unei scrisori trimise de persoana în cauză la 20 februarie 2006 către Direcția de Sănătate Publică Maramureș (DSP) pentru ca aceasta „să ia măsurile necesare” și să îi ofere un răspuns cu privire la cererea sa către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reclamantul a prezentat pe scurt condițiile citate mai sus, adăugând că la spitalul municipal existau doar toalete „turcești”, patru dușuri pentru 70 de persoane și o jumătate de oră de apă caldă pe zi.

17. Printr-o scrisoare din 8 martie 2006, DSP i-a amintit că acesta a fost supus unor analize medicale cerute de starea sa de sănătate și i-a trimis documentul furnizat ca răspuns de către spitalul municipal. Era vorba de biletul de ieșire din spital al reclamantului, din 13 iulie 2005, care rezuma fișa de observații nr. 9204/2005, analizele efectuate precum și medicamentele administrate, și preciza diagnosticul de „tulburări organice de personalitate” asociate unei „dipsomanii”. Potrivit acestei fișe, reclamantul fusese adus „de urgență” la spitalul municipal într-o stare de agitație psihomotorie pe fondul consumului moderat de alcool și al unei personalități instabile organic din punct de vedere emoțional. Evoluția reclamantului în perioada internării a fost favorabilă și acesta a plecat din spital într-o stare „ameliorată”.

18. Între timp, la 22 februarie 2006, reclamantul a sesizat Tribunalul Maramureș cu o plângere la contenciosul administrativ în temeiul Legii privind liberul acces la informațiile de interes public, pentru a cere ca diferite autorități (spitalul

municipal, DSP, poliția etc.) să răspundă scrisorilor și cererilor cu privire la condițiile internării sale la psihiatrie în iulie 2005. Prin hotărârea din 31 mai 2006, tribunalul a respins plângerea ca nefondată pe motiv că cererile reclamantului nu sunt reglementate de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, ci trebuie să respecte regimul juridic stabilit pentru petițiile adresate autorităților (adică Ordonanța Guvernului nr. 27/2002). În orice caz, instanța a constatat că autoritățile în cauză răspuseseră cererilor reclamantului. Acea hotărâre a rămas definitivă printr-o hotărâre din 21 septembrie 2006 a Curții de Apel Cluj.

19. La o dată neprecizată din 2005, precum și în aprilie 2006, reclamantul a sesizat Poliția Maramureș și Parchetul de pe lângă Tribunalul Maramureș cu plângeri penale împotriva agenților de poliție care îl aduseseră cu forța la spitalul municipal și împotriva personalului aceluși spital, pentru condițiile și tratamentele suportate. În special, acesta susținea faptul că autoritățile nu îi înapoiaseră lucrurile personale în urma transferului la spitalul municipal.

20. Prin rezoluția din 29 mai 2006, după ce a examinat probele și a audiat un martor, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale privind faptele invocate. Parchetul considera că, în seara zilei de 5 iulie 2005, persoana în cauză a părăsit fără permisiune spitalul județean și a consumat alcool, având un comportament agresiv la reînțoarcerea în spital. În urma refuzului acestuia de a i se administra un sedativ, medicul de gardă a decis să îl transfere, cu ajutorul poliției, la secția de psihiatrie a spitalului din Baia Mare, unde a fost examinat de un medic care a decis internarea acestuia de urgență la spitalul municipal. Transportat cu ambulanța și însoțit de un agent de poliție, reclamantul a fost internat în acel spital. Parchetul a precizat că din dosarul spitalului reieșea că lucrurile personale îi fuseseră înapoiate reclamantului la ieșirea acestuia din spital, la 13 iulie 2005.

21. Din dosar nu reiese că reclamantul ar fi contestat această rezoluție a parchetului, conform dispozițiilor relevante din Codul de procedură penală (C.proc. pen.).

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul

deciziei dispozițiile legale relevante din dreptul intern, dintre care vom reține:

22. Internarea psihiatrică este reglementată de dispozițiile din Legea nr. 487 din 11 iulie 2002 sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice (Legea nr. 487/2002) care face diferența între internarea „voluntară” și cea „nevoluntară”. Această lege prevede, la art. 44 – 53, condițiile în care internarea nevoluntară este autorizată, în urma unei examinări psihiatrice, precum și procedura punerii în aplicare a acesteia (cerere motivată din partea familiei, a poliției sau a medicului curant, printre altele, notificarea pacientului asupra hotărârii luate de medic, a reprezentantului său și a familiei sale, precum și a parchetului și a unei comisii medicale, pentru confirmare). Decizia privind internarea nevoluntară poate fi contestată printr-o cerere la „instanța judecătorească competentă, potrivit legii”, formulată de către pacient sau de reprezentantul său (art. 54). Autoritățile, în special Ministerul Sănătății și Familiei, trebuia să ia măsurile necesare pentru aplicarea legii (art. 63), ceea ce a făcut ministrul în cauză prin Normele de aplicare din 10 aprilie 2006, care, printre altele, prevedeau desemnarea în termen de 30 de zile a unităților autorizate să efectueze aceste internări nevoluntare (art. 27), precum și obligația medicului de a informa pacientul, familia și reprezentantul acestuia asupra dreptului de a contesta decizia de internare și procedura aplicabilă (art. 28), și furnizau formularele-tip pentru notificarea deciziei, după cum prevede Legea nr. 487/2002.

23. Art. 4 din Legea nr. 270/2003 (Legea spitalelor) în vigoare în acea perioadă prevedea că spitalul asigura condițiile de investigare medicală, de tratament, de cazare, de igienă, de alimentație și de prevenire a infecțiilor nozocomiale. Spitalul era responsabil, în condițiile legii, de calitatea actului medical, de respectarea condițiilor de cazare, de igienă, de alimentație și de prevenire a infecțiilor nozocomiale, precum și de repararea prejudiciilor cauzate pacienților.

24. Dispozițiile art. 278 și 278¹ din C. proc. pen. (CPP) cu privire la plângerea contra actelor procurorului, inclusiv a unei rezoluții de neîncepere a urmăririi penale, pe lângă procurorii ierarhic superiori și pe lângă instanțe sunt citate în cauza *Lupașcu împotriva României* (nr. 14526/03,

pct. 22-23, 4 noiembrie 2008).

25. Prin decizia definitivă din 5 decembrie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție, sesizată în temeiul art.278¹ din C. proc. pen. a confirmat rezoluția de neîncepere a urmăririi penale pronunțată de parchet asupra plângerii penale pe care o depusese un particular cu privire la internarea sa într-o unitate psihiatrică, care s-a făcut, conform spuselor acestuia, împotriva voinței sale, la cererea unui ofițer de poliție. Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că reclamantul își exprimase acordul pentru a fi supus unei examinări psihiatrice și că era vorba de o internare voluntară, întrucât acesta nu a demonstrat contrariul.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 din Convenție reclamantul susține că în Spitalul Municipal Sighetu Marmației unde a fost internat la secția psihiatrică din 5 până în 13 iulie 2005 a fost ținut în condiții care i-au încălcat dreptul de a nu fi supus la tratamente inumane ori degradante, așa cum este prevăzut la art. 3 din Convenție.

A. Cu privire la admisibilitate

26. Guvernul invocă neepuizarea căilor de atac, considerând că reclamantul ar fi putut să ceară transferul la un alt spital sau că ar fi putut să conteste măsura de internare, solicitând supravegherea medicală la domiciliu. Acesta susține, de asemenea, că, în timpul internării, reclamantul nu s-a plâns niciodată de condițiile din spital.

27. Guvernul adaugă că reclamantul ar fi putut să introducă o plângere împotriva personalului din spital, precum și o acțiune în răspundere civilă delictuală, în temeiul art. 998-999 C. civ. pentru prejudiciul pe care l-ar fi suferit, coroborat cu art. 4 din Legea nr. 270/2003.

28. În temeiul practicii juridice interne relevante, Guvernul depune șapte scrisori datând din 2010, eliberate de șapte instanțe din România, și anume Tribunalul Maramureș, Judecătoriile Bacău, Câmpina, Calafat, Târgoviște, Oradea și București. Toate aceste scrisori menționează că în perioada 2002–2010 nu a fost înregistrată nicio acțiune având drept obiect despăgubiri pentru condiții precare de spitalizare.

29. Referindu-se la eșecul acțiunilor sale descrise supra la pct.19–24, reclamantul susține că

acele căi de atac indicate de Guvern nu erau eficiente. În această privință, reclamantul susține că spitalul din Sighetu Marmației nu a putut furniza documentele cu privire la internarea sa între 5 iulie – 13 iulie 2005, precum foaia de observație sau foaia de internare, ceea ce, spune el, îl pune în imposibilitatea de a susține o acțiune în justiție pentru a angaja răspunderea spitalului.

30. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa constantă, art. 35 § 1 din Convenție le impune reclamantilor epuizarea căilor de atac disponibile în mod normal și suficiente în ordinea juridică internă pentru a le permite obținerea unei reparații pentru încălcările pretinse. În această privință, trebuie stabilit dacă mijloacele de care dispun justițiabilii în dreptul intern sunt „efective” în sensul că pot împiedica apariția sau continuarea unei încălcări pretinse (*Marcu împotriva României*, nr. 43079/02, pct. 70, 26 octombrie 2010). Totodată, Curtea trebuie să aplice respectiva regulă ținând seama în mod corespunzător de context, cu o anumită flexibilitate și fără un formalism excesiv. Acest lucru demonstrează faptul că, în general, Curtea trebuie să analizeze în mod realist nu doar acțiunile prevăzute în teorie în sistemul juridic al părții contractante implicate, ci și situația personală a reclamantilor (*Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 77, CEDO 1999-V, *mutatis mutandis*, *Storck împotriva Germaniei*, (dec.) nr. 61603/00, 26 octombrie 2004, și *Rupa împotriva României* (nr.2), nr. 37971/02, pct. 36, 19 iulie 2011).

31. Curtea observă că sunt vizate în capătul de cerere al reclamantului condițiile materiale de ședere în cadrul secției de psihiatrie a Spitalului Municipal din Sighetu Marmației. În această privință, Curtea amintește că în ceea ce privește condițiile de detenție din închisorile din România, aceasta a respins excepțiile preliminare asemănătoare ridicate, considerând că Guvernul nu dovedise că există o cale de atac efectivă de epuizat atunci când este vorba de un asemenea capăt de cerere (*Ogică împotriva României*, nr. 24708/03, pct. 33-35, 27 mai 2010, *Coman împotriva României*, nr. 34619/04, pct. 49, 26 octombrie 2010, *Porumb împotriva României*, nr. 19832/04, pct. 65, 7 decembrie 2010, și *Colesnicov împotriva României*, nr. 36479/03, pct. 72, 21

decembrie 2010).

32. În ceea ce privește acțiunea civilă indicată de Guvern, Curtea observă că acesta nu prezintă nicio decizie juridică care să îi permită să verifice eficacitatea. Dimpotrivă, Guvernul a furnizat scrisori eliberate de șapte instanțe din România, indicând că în perioada 2002–2010 nu a fost introdusă nicio acțiune civilă având obiect repararea unui prejudiciu suferit din cauza condițiilor precare de internare. Mai mult, o acțiune exclusiv în despăgubire nu ar putea fi considerată ca suficientă, fiind vorba de plângeri cu privire la condițiile de internare sau de detenție pretins contrare art. 3, în condițiile în care aceasta nu este în măsură să împiedice mai ales continuarea pretensei încălcări (*Marcu*, citată anterior, pct. 70).

33. În aceste condiții, sesizarea autorităților spitalului de către reclamant pentru a obține o îmbunătățire a condițiilor de internare nu ar putea fi considerată un demers care să ofere perspective suficiente de reușită (*Slawomir Musiał împotriva Poloniei*, nr. 28300/06, pct.75, 20 ianuarie 2009). De asemenea, omisiunea din partea Guvernului de a prezenta foaia de observație a reclamantului din perioada internării sale nu permite verificarea informațiilor pe care reclamantul le-a transmis medicilor și personalului auxiliar care l-au îngrijit.

34. Prin urmare, Curtea consideră că este necesar să se respingă excepția de neepuizare invocată de Guvern. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție și, pe de altă parte, evidențiază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

Argumentele părților

35. Reclamantul susține că a fost victima condițiilor inumane de internare, pe care le consideră a fi mai proaste decât cele dintr-o închisoare. În această privință, reclamantul susține că proastele condiții de igienă, în special faptul că a contractat scabie și purici, i-au lăsat sechele care au persistat timp de trei luni. Reclamantul subliniază de asemenea, că inclusiv după externarea sa, încă mai resimțea mirosurile de transpirație și de urină pe care a trebuit să le inhaleze timp de o

săptămână.

36. În sfârșit, acesta face referire la sentimentele de umilință și înjosire sub condiția umană, resimțite în urma faptului că a trebuit să doarmă în același pat cu alți bolnavi internați în aceeași secție, fără nicio considerație față de riscurile de transmitere de boli contagioase.

37. Guvernul admite că persoanele internate la secția de psihiatrie a spitalului din Sighetu Marmăției riscuiau să fie supuse unor condiții inumane sau degradante. Totuși, Guvernul solicită Curții să ia în considerare aceste condiții doar în ceea ce privește aspectele relevate de spital, adică numărul deficitar de paturi dintr-un salon, condițiile precare de igienă sau posibilitatea existenței paraziților. Orice altă generalizare sau comparație cu alte instituții psihiatrice ar fi nefondate, în opinia Guvernului.

38. În ceea ce privește acuzațiile reclamantului, Guvernul susține că acesta nu a prezentat niciun mijloc de probă pentru a-și susține afirmațiile.

39. Acesta susține, de asemenea, că autoritățile nu au avut intenția de a-l umili sau de a-l înjosi pe reclamant, scopul lor fiind doar acela de a-i oferi îngrijiri medicale adecvate.

40. În orice caz, Guvernul subliniază că tratamentul pretins degradant de care se plânge reclamantul a fost pe o perioadă relativ scurtă, adică o săptămână, perioadă în care el a beneficiat de tratament psihiatric adecvat afecțiunii sale. Astfel, potrivit Guvernului, situația concretă a reclamantului nu a atins minimul de gravitate pentru a fi considerată drept tratament contrar dispozițiilor art. 3 din Convenție. În această privință, Guvernul invocă hotărârea *Andrei Gheorghiev împotriva Bulgariei* (nr. 61507/00, pct. 57-62, 26 iulie 2007) în care Curtea a constatat lipsa încălcării art. 3 privind privarea de libertate a reclamantului de 27 de ani, în stare de sănătate bună, timp de 23 de zile într-un loc de detenție situat sub nivelul străzii și care nu avea lumină naturală și instalații sanitare, în care a trebuit să împartă patul pe care avea o pătură infestată cu purici.

C. Motivarea Curții

41. Curtea va examina prezentul capăt de cerere în lumina principiilor consacrate în materia interzicerii relelor tratamente despre care

autoritățile au avut sau ar fi trebuit să aibă cunoștință (a se vedea, printre altele, *Muskadzieva și alții împotriva Belgiei*, nr. 41442/07, pct. 55, 19 ianuarie 2010).

42. Aceasta reamintește că, în conformitate cu jurisprudența Curții, un tratament trebuie să atingă un minim de gravitate pentru a intra în sfera art. 3. Aprecierea acestui minim este relativă în esență; ea depinde de ansamblul de date ale cauzei, în special de durata tratamentului, a efectelor sale fizice sau mentale precum și, uneori, de sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei [*Kudła împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 91, CEDO 2000-XI, și *Peers împotriva Greciei*, nr. 28524/95, pct. 67, CEDO 2001-III]. Cu toate că scopul tratamentului este un element care trebuie luat în considerare, în ceea ce privește stabilirea acestuia, dacă ar viza umilirea sau înjosirea victimei, absența unui asemenea scop nu ar exclude în mod definitiv o constatare a încălcării art. 3 (*Peers*, citată anterior, pct. 74).

43. Statul trebuie să se asigure că orice persoană privată de libertate – inclusiv persoanele internate nevoluntar din rațiuni de sănătate psihică – este ținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a respectivei măsuri nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care să depășească nivelul inevitabil de suferință inerent privării de libertate și că, având în vedere cerințele practice ale internării, sănătatea și confortul bolnavului sunt asigurate în mod corespunzător (*mutatis mutandis*, *Slawomir Musiał*, citată anterior, pct. 86).

44. În mod special, pentru a aprecia compatibilitatea condițiilor oferite unei persoane private de libertate cu exigențele art. 3, trebuie ca, în cazul bolnavilor mintali, să se țină seama de vulnerabilitatea, precum și de incapacitatea acestora, în anumite cazuri, de a se plânge în mod coerent sau doar de a se plânge de efectele acestor condiții asupra persoanei lor (*Herczegfalvy împotriva Austriei*, 24 septembrie 1992, pct. 82, seria A nr. 244, și *Aerts împotriva Belgiei*, 30 iulie 1998, pct. 66, *Culegere* 1998-V).

45. Persoanele afectate de tulburări mintale riscă în mod incontestabil să se simtă des în situație de inferioritate sau de neputință. Din acest motiv, este necesară o vigilență deosebită în verificarea

respectării Convenției. Chiar dacă autoritățile medicale trebuie să decidă – pe baza regulilor recunoscute de știința lor – asupra mijloacelor terapeutice care trebuie utilizate pentru a proteja sănătatea fizică și mentală a bolnavilor incapabili de autodeterminare și de care acestea sunt responsabile, acești bolnavi nu sunt mai puțin protejați de art. 3 (*Slawomir Musiał*, citată anterior, pct. 96).

46. În speță, Curtea observă că reclamantul se plânge mai ales de suprapopulare și de condițiile proaste de igienă cu care s-a confruntat pe durata internării de o săptămână la secția de psihiatrie a Spitalului Municipal Sighetu Marmației.

În această privință, Curtea consideră că observațiile prezentate de Guvern cu privire la situația din secția de psihiatrie al spitalului din Sighetu Marmației din perioada în care reclamantul a fost internat, reprezintă o bază suficientă pentru a susține capătul de cerere. De asemenea, Guvernul nu a fost în măsură să prezinte documente precum foaia de internare sau foaia de observație clinică (a se vedea supra, pct. 35), care ar fi putut furniza indicații cu privire la condițiile de internare ale reclamantului, în special la eventualele afecțiuni pe care le-ar fi putut acuza în timpul internării sale.

În sfârșit, reclamantul a prezentat o descriere detaliată și coerentă a bolilor de care a suferit pe perioada internării sale (a se vedea, *a contrario* *Aerts*, citată anterior, pct. 66).

47. Curtea apreciază că, inadecvate pentru orice persoană privată de libertate (a se vedea *Colesnicov*, citată anterior, pct. 46 și 83), acele condiții erau cu atât mai nepotrivite pentru o persoană ca reclamantul, căruia i se stabilise un diagnostic de tulburări mintale, și care, în consecință, avea nevoie nu doar de un tratament specializat, ci și de asigurarea unor condiții de igienă minime. Curtea recunoaște că însăși natura stării de sănătate a reclamantului îl făcea mai vulnerabil și că internarea sa în condițiile menționate anterior a putut să agraveze într-o oarecare măsură starea sa de suferință și de neliniște, în ciuda duratei limitate a internării sale.

48. Cu privire la lipsa unui pat individual, Curtea observă că reclamantul suferea de o deficiență funcțională gravă în formă permanentă, că era suspectat și de alte boli pentru care a fost spitalizat la secția de endocrinologie a Spitalului

Județean Baia Mare la momentul internării sale. Prin urmare, condițiile proaste de igienă denunțate au fost și mai greu de suportat. La aceasta se adaugă sentimentele de umilință și de înjosire, resimțite de reclamant în urma faptului că a fost nevoit să doarmă în același pat cu alți bolnavi internați la secția de psihiatrie, fără nicio considerație față de riscurile implicate, inclusiv cele de transmitere de boli contagioase, a căror prezență a fost recunoscută chiar de spital.

49. Ținând seama de cele de mai sus, Curtea consideră că în speță a fost încălcat art. 3 din Convenție.

V. Cu privire la cealaltă presupusă încălcare

50. Reclamantul se plânge, în esență, de internarea forțată la secția de psihiatrie, în absența motivelor pertinente în această privință. Curtea consideră că este necesar ca acest capăt de cerere să fie analizat din perspectiva art.5 § 1 lit. e).

51. Curtea reamintește că scopul regulii privind epuizarea căilor de atac interne este de a permite autorităților naționale (în special autorităților judiciare) să analizeze capătul de cerere privind încălcarea unui drept protejat de Convenție și, după caz, să repare încălcarea înaintea sesizării Curții cu privire la acea încălcare [*Kudła împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 152, CEDO 2000-XI]. Din moment ce există la nivel național o acțiune care să permită instanțelor interne să analizeze cel puțin în esență argumentul referitor la încălcarea unui drept protejat de Convenție, acea acțiune trebuie exercitată mai întâi (*Azinas împotriva Ciprului* (MC), nr. 56679/00, pct. 38, CEDO 2004-III). Acțiunea amintită trebuie să existe cu un grad suficient de certitudine, în practică și în teorie, fără de care îi lipsesc eficacitatea și accesibilitatea dorite. De altfel, Curtea subliniază, de asemenea, că dubiile privind eficiența unei acțiuni nu sunt suficiente pentru a justifica neexercitarea sa. Din contră, există interesul de a sesiza instanța competentă, într-un asemenea caz, pentru a-i permite să dezvolte drepturile existente, folosind puterea sa de interpretare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Iambor împotriva României (nr. 1)*, nr. 64536/01, pct. 221, 24 iunie 2008).

52. Curtea observă că reclamantul a sesizat parchetul cu o plângere penală împotriva agenților de poliție care îl aduseseră cu forța la spitalul

municipal și împotriva personalului acelui spital pentru condițiile internării sale și pentru tratamentul suferit, însă parchetul a decis neînceperea urmăririi penale în acest caz. Or, de vreme ce există exemple în jurisprudență care arată examinarea pe fond, în cazul unei plângeri penale, a capetelor de cerere asemănătoare celui invocat în speță, (supra pct. 13), Curtea subliniază că reclamantul nu a contestat, conform art. 278¹ C. proc. pen., neînceperea urmăririi penale, menționate anterior, în fața instanțelor interne, pentru a le da ocazia de a examina capătul de cerere înainte de a sesiza Curtea [*Neață împotriva României* (dec.), nr. 17857/03, pct. 40-41, 18 noiembrie 2008, și *Coscodar împotriva României* (dec.), nr. 36020/06, 9 martie 2010].

53. Reiese că acest capăt de cerere trebuie respins ca inadmisibil pentru neepuizarea căilor de atac interne, în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție.

D. Prejudiciu

54. Reclamantul solicită cu titlu de prejudiciu material suma de 2 000 EUR, adică valoarea bunurilor personale adăugată sumei pe care o avea asupra sa la momentul internării sale, la care a fost nevoit să renunțe fără a o mai recupera, potrivit acestuia, la care se adaugă cheltuielile de deplasare la spital pentru îngrijirea sechelelor în urma internării sale.

55. Conform Guvernului, nu există nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul invocat și obiectul cererii.

56. Reclamantul solicită de asemenea suma de 50 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit din cauza condițiilor de internare suportate, referindu-se la efectele asupra persoanei sale, greu de suportat și cu atât mai greu de cuantificat. În acest sens el declară că, inclusiv după externarea sa, încă mai resimțea mirosurile de transpirație și de urină pe care a trebuit să le inhaleze timp de o săptămână.

57. În ceea ce privește suma solicitată cu titlu de prejudiciu moral, Guvernul consideră că este excesivă, având în vedere că reclamantul a fost internat doar șapte zile.

58. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 3 din Convenție, ca urmare a condițiilor precare îndurate de reclamant în spital în timpul

internării sale forțate. Prin urmare, nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge această cerere. În schimb, aceasta consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral, din cauza încălcării în cauză, care trebuie reparat. În aceste împrejurări, ținând seama de circumstanțele cauzei și pronunțându-se în echitate, astfel cum prevede art. 41 din Convenție, Curtea consideră că trebuie să îi acorde reclamantului 6 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

.....
În unanimitate,
CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 3 din Convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 3 din Convenție;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:

i) 6 000 EUR (șase mii euro), plus orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;

ii) 300 EUR (trei sute de euro), plus orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit de reclamant, pentru cheltuieli de judecată.

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 13 martie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din regulament.

Josep Casadevall
Președinte
Santiago Quesada
Grefier

Comentariu

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat, prin jurisprudența sa, faptul că aria de aplicare a art. 3 din Convenție se extinde și asupra relexorilor tratamente, numai dacă acestea ating un minim de gravitate. În acest sens, aprecierea pragului minim este relativă și trebuie să depindă de un ansamblu de date, precum durata tratamentului, efectele sale fizice sau mentale și, nu în ultimul rând, de starea de sănătate a victimei.

În cauza Parascineti împotriva României, starea de sănătate a pacientului, diagnosticat cu o boală mintală, presupunea nu doar un tratament specializat ci și asigurarea unor condiții de igienă minime. În acest sens, Curtea a subliniat faptul că persoanele care suferă de boli mintale se află, uneori, în incapacitatea de a se plânge în mod coerent sau doar de a se plânge de efectele acestor condiții asupra persoanei lor. Starea lor de sănătate îi face mai vulnerabili în comparație cu alte persoane.

Totodată, dacă ne referim la drepturile persoanelor cu dizabilități din perspectiva aplicării Convenției trebuie să amintim faptul că într-o altă cauză aflată⁴ pe rolul Curții Europene Drepturilor Omului, în cererea de intervenție⁵ adresată de Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului European, acesta a subliniat că prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului cu privire la persoanele cu dizabilități ar trebui interpretate și din perspectiva Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități⁶ (CDPD) și a principalului său obiectiv și scop: realizarea de drepturi egale pentru persoanele cu dizabilități. Astfel, CDPD prevede la art. 5 faptul că nimeni nu poate fi supus torturii și niciunui fel de tratament crud, inuman sau degradant.

⁴ Cauza Valentin Câmpeanu împotriva României, nr. 47848/08.

⁵ Cererea de intervenție ca terță parte a Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului European, potrivit art. 36 paragraf 3. din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, CommDH (2011)37, din 14 octombrie 2011.

⁶ Convenția a fost adoptată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția nr. 61/106 la 13 decembrie 2006, intrând în vigoare la 3 mai 2008. Ea a fost ratificată de România prin Legea nr. 221/2010, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 792 din 26 noiembrie 2010.

IV. SEMNAL

BIOETICA ȘI PROTECȚIA DEMNITĂȚII UMANE

În cadrul preocupărilor Institutului Român pentru Drepturile Omului privind problematica complexă a științei și tehnologiei biomedicale, Institutul a organizat în data de 18 ianuarie cu concursul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociației Family Forum și Asociației Române pentru Libertate Personală și Demnitate Umană un simpozion având ca tematică „Bioetica și protecția demnității umane”.

În comunicările prezentate s-a subliniat că bioetica este un domeniu relativ nou și care a demonstrat că evoluția tehnologică în medicină și în special în genetică a neglijat personalitatea bolnavului, accentuându-se că acesta are și suflet

nu numai țesuturi. Totodată, s-au reliefat eforturile realizate de specialiștii în medicină, drept, etică și alte domenii pentru dezvoltarea controlată a tehnologiei genetice fără a leza criteriile morale și normele legale.

De asemenea, în cadrul lucrărilor desfășurate vorbitoarii, universitari, magistrați, cercetători, medici, experți, doctoranzi, masteranzi și reprezentanți ai unor organisme și organizații guvernamentale, au evidențiat posibile soluții morale și juridice, necesare pentru noile provocări ridicate de științele și tehnologiile viitorului fără efecte negative asupra viitorului speciei umane.

Mihaela Scarlat

CONCEPTUL DE CETĂȚENIE EUROPEANĂ ȘI CONSTITUIREA SA

Marti 5 februarie, a avut loc dezbateră cu tema „Conceptul de cetățenie europeană și constituirea sa”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, cu concursul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative și al reprezentanților Institutul Internațional de Drept de Expresie Franceză. Evenimentul face parte din suita de manifestări organizate de Institut cu prilejul „Anului european al cetățenilor 2013”.

Participanții la dezbateri, universitari, cercetători, juriști și studenți au analizat istoricul conceptului de cetățenie europeană. Astfel, s-a subliniat faptul că ideea cetățeniei europene este mai veche, lansată încă din 1974, cu prilejul întâlnirii la vârf de la Paris. Și a căpătat o primă concretizare în 1979, când Parlamentul European a fost ales prin vot direct și universal. Ea a fost reluată în urma constatării unei anumite pasivități a populației din statele europene la prezentarea la vot pentru alegerile parlamentare, pasivitate provenită și din necunoașterea sau incompleta informare în ceea ce privește procesul de construcție comunitară. În fața unei asemenea situații, Consiliul European, întrunit la Fontainebleau în iunie 1984, a instituit un Comitet ad-hoc în vederea identificării domeniilor capabile să accentueze dimensiunea umană a procesului de integrare europeană; cu alte

cuvinte, acest proces să fie mai aproape de cetățeni.

S-a amintit, de asemenea, că în noiembrie 1985, Comisia Europeană a adoptat un Program de lucru pentru realizarea „Europei Cetățenilor”. Programul avea în vedere următoarele acțiuni: adoptarea de măsuri care să faciliteze libera circulație a persoanelor prin suprimarea formalităților fiscale referitoare la transportul călătorilor și al mașinilor, prin introducerea dreptului de vot pentru alegerile locale pentru orice cetățean al Comunității, prin crearea unui spațiu comunitar audio-vizual, prin adoptarea unor formalități de restituire a cheltuielilor cu îngrijirea sănătății, prin consolidarea luptei împotriva drogurilor și a toxicomaniei, prin inițiative în scopul învățării de limbi străine, prin consolidarea cooperării universitare, prin introducerea unei dimensiuni europene în învățământ, prin consolidarea imaginii și identității Comunității.

Totodată, s-a evidențiat faptul că Tratatul de la Maastricht a instituit pe plan juridic cetățenia Uniunii, acordată tuturor persoanelor care au cetățenia unuia din statele membre. Aceasta nu se substituie cetățeniei diferitelor state din Uniune, ci se adaugă celei naționale.

Carmen Năstase

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A FEMEII

Cu ocazia Zilei de 8 martie Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Femeii, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia a organizat o masă rotundă cu tema „Rolul femeii în societatea modernă”, eveniment la care au fost invitați specialiști din domeniul drepturilor omului și al drepturilor femeii, pentru un dialog amplu și complex. Întâlnirea a avut ca obiectiv principal identificarea unor acțiuni concrete pentru asigurarea respectării și promovării drepturilor femeii în toate sectoarele societății.

În cadrul lucrărilor prof. univ. dr. Mona-Lisa Belu Magdo, cercet. st. Mihaela Scarlat și cercet. st. Carmen Năstase au evidențiat însemnătatea acestei zile, fiind subliniat faptul că la 16 decembrie 1977, Adunarea Generală a invitat statele membre să proclame, în conformitate cu tradițiile și obiceiurile istorice naționale, o zi din an ca Zi ONU pentru drepturile femeii și pacea internațională. Statele au fost invitate să contribuie la crearea de condiții pentru eliminarea discriminărilor și pentru participarea, deplină și egală, a femeilor la dezvoltarea socială (Rezoluția 32/142). Această acțiune a urmat Anului internațional al femeii (1975) și Deceniului ONU pentru femei (1976 - 1985), ambele proclamate de către Adunare.

De asemenea, în decembrie 1979, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare a femeilor, care a reprezentat un pas important în vederea recunoașterii drepturilor femeii ca drepturi ale omului.

Totodată, în cadrul Conferinței Mondiale a Drepturilor Omului de la Viena (1993), ca rezultat al campaniei întinse pe mai mulți ani ("Drepturile femeii sunt drepturi ale omului"), mișcarea pentru drepturile femeii a reușit să aducă subiectul violență printre problemele importante de pe ordinea de zi. Astfel, Declarația finală de la Viena a condamnat pentru prima oară în istoria Națiunilor Unite în mod clar violența asupra femeilor ca încălcare a drepturilor omului. În decembrie 1993, Adunarea Generală a ONU a introdus afirmațiile documentului final de la Viena într-un act propriu

intitulat „Declarația pentru eliminarea tuturor formelor de violență asupra femeilor”, enumerând formele de violență asupra femeilor din domeniul public și privat care reprezintă încălcări ale drepturilor omului.

Modul de reglementare a drepturilor femeilor în documentele internaționale a constituit, de asemenea, una din temele abordate în cadrul reuniunii. Doamna prof dr. Rodica Șerbănescu, președinte onorific al Asociației Române pentru Apărarea Drepturilor Femeii, a subliniat faptul că în prezent drepturile femeilor sunt exprimate într-o gamă largă de tratate internaționale, de declarații și angajamente politice la nivel internațional, regional și național. În acest sens, documentul cel mai nou îl reprezintă Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Acest instrument încearcă să schimbe mentalitatea și sentimentele indivizilor, fiind o chemare adresată societății. Este, în opinia specialiștilor din domeniu, primul tratat internațional care conține o definiție a genului, astfel se recunoaște faptul că femeile și bărbații nu sunt doar diferiți din punct de vedere biologic ci există și o categorie a genului, definită social, care le conferă femeilor și bărbaților roluri și comportamente specifice. Totodată, ratificarea documentului presupune introducerea în dreptul intern al statelor membre a unor infracțiuni noi, precum mutilarea genitală, căsătoria forțată, avortul forțat sau sterilizarea forțată.

Nu în ultimul, doamna Daniela Albu, cercet. st., a subliniat rolul Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului (INDO) în promovarea și protecția drepturilor femeilor și fetelor, cu referire la Conferința cu aceeași temă ce a avut loc la Amman și care a avut ca finalitate adoptarea Declarației și Programului de acțiune de la Amman. Prin cele două documente instituțiile naționale și-au luat angajamentul ca promovarea acestor drepturi să devină o prioritate în activitatea lor, fiind pus accentul pe educație, activitatea de monitorizare a modului în care statele se conformează obligațiilor lor de a respecta, proteja și realiza aceste drepturi.

Olivia Florescu

ZIUA INTERNAȚIONALĂ PRIVIND ELIMINAREA TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE RASIALĂ - 21 MARTIE

Perioada 16-24 martie a marcat săptămâna acțiunii europene împotriva rasismului, săptămână în care cetățenii orașelor europene au fost invitați să ia poziție împotriva rasismului prin organizarea de evenimente care să conștientizeze opinia publică și, în special, tânăra generație cu privire la pericolul pe care îl reprezintă rasismul în context internațional. Cu această ocazie, Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) a distribuit afișele campaniei în universități, școli și instituții publice din București și din țară și a organizat o serie de manifestări dedicate zilei de 21 martie.

În cadrul acestei săptămâni de acțiune europeană împotriva rasismului, 16-24 martie, pe data de 21 martie, cu ocazia Zilei Internaționale de eliminare a tuturor formelor de discriminare rasială, IRDO a organizat un simpozion la sediul său din București, în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația română pentru apărarea drepturilor omului la vârsta a treia, Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu”, precum și reprezentanți ai Institutului Internațional de Drept de Expresie Franceză. Tema simpozionului a fost „Orașele Europene iau poziție împotriva rasismului - educația pentru combaterea rasismului, xenofobiei și intoleranței”.

Simpozionul i-a avut ca invitați speciali pe prof. univ. dr. Mona Lisa Bellu Magdo, membru IDEF, prof. dr. Rodica Șerbănescu, președinte onorific al Asociației Române pentru Apărarea Drepturilor Femeii, Anna Neagoe, director adjunct al Direcției Protecția Persoanelor cu Handicap, cercet. st. Grigoraș Tudor, reprezentanți ai unor instituții guvernamentale și neguvernamentale, cercetători științifici, precum și tineri doctoranzi.

Prof. univ. dr. Irina Zlătescu a precizat că 21 martie este Ziua Internațională de eliminare a tuturor formelor de discriminare rasială stabilită de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite încă din 1966, ca urmare a uciderii în 1960 a 69 de protestatari din orașul Sharpeville din Africa de Sud. Acest masacru a avut loc în timpul unui protest împotriva legilor apartheid-ului promulgate de guvernul sud african de la acea vreme care legitima inegalitatea și segregarea rasială. Din păcate crimele pe motive rasiale, violența și discriminarea se mai manifestă încă pe glob și în

zilele noastre și se pot întâlni la toate nivelurile societății.

Tocmai de aceea în fiecare an pe data de 21 martie rețeaua UNITED coordonează acțiuni la scară europeană pentru a conștientiza problema rasismului, a discriminării și a intorranței.

Prof. dr. Rodica Șerbănescu, a subliniat conceptul de diversitate și pluralism precizând că ne autodefinim nu numai prin naționalitate, apartenență etnică, religie sau cultură ci și prin acele lucruri obișnuite care ne caracterizează și influențează în viața de zi cu zi, iar prof. univ. dr. Mona Lisa Bellu Magdo a precizat că nu se poate construi o societate unită și inclusivă fără a lua în considerare și a respecta diferențele dintre oameni. Pluralismul și diversitatea trebuie privite ca o formă contemporană de progres pe drumul înțelegerii între popoare și al toleranței. Diversitatea nu înseamnă numai simpla prezență a unor grupuri diferite ci și diferențele existente în cadrul aceluiași grup.

A urmat în partea a doua o dezbatere în cadrul căreia cercet. st. Mihaela Scarlat, cercet. st. Olivia Florescu, cercet. st. Carmen Năstase alături de reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale, studenții și doctoranzii au analizat pe larg problematica rasismului în context național, regional și internațional. Astfel, tinerii au putut fi informați pe tema discriminării și a diversității, au pus întrebări și au primit răspunsuri, dar mai ales și-au făcut o imagine globală cu privire la acest flagel al discriminării și al intoleranței, care continuă să facă victime la nivel global.

Potrivit campaniei din acest an, diversitatea poate apărea chiar și în cadrul unui grup omogen. Identitățile noastre au mai multe straturi și combinația dintre acestea ne fac unici. Diversitatea înseamnă să rămânem împreună acceptând faptul că suntem diferiți și încercând să rămânem toleranți și deschiși față de toți cei din jurul nostru. De aceea pe unul dintre afișele campaniei din acest an, diversitatea colectivă și individuală este ilustrată prin simbolistica păpușii Matrioșca în care mereu descoperim una după alta aceeași păpușă la dimensiuni diferite – simbol al diversității, al stratificării și complexității firii umane în contextul diferitelor identități culturale.

A urmat o analiză a problemei rasismului și a discriminării pe tema recentei publicații IRDO

„Nediscriminare, autonomie, incluziune”.

O nouă temă de discuție extrem de interesantă a fost și importanța rolului crescând al rețelelor de socializare în respectarea diversității. Aceste rețele pot veni concret în sprijinul migranților și al refugiaților combătând naționalismul, rasismul și neofascismul.

În efortul comun de conștientizare a opiniei publice cu privire la pericolul răspândirii rasismului și a atitudinilor de intoleranță s-au diseminat materiale informative și afișe în special în școli și universități unde s-a insistat asupra aspectului educației pentru diversitate și acceptarea acesteia ca pe o trăsătură specifică nu numai a unui popor sau a unei minorități, ci a fiecărui individ în parte, care este unic pe planetă.

Cu sprijinul Catedrei UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și al Asociației Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu”, au fost organizate sesiuni de informare și expoziții de carte în cadrul cărora s-au diseminat cele mai recente publicații ale IRDO, precum și revista științifică trimestrială a IRDO.

În județul Prahova, cu sprijinul Institutului Român pentru Drepturile Omului, Fundația Adolența din Ploiești a inițiat o serie de manifestări de combatere a rasismului și a discriminării: un concurs de eseuri, reportaje, desene, adevărate campanii de raliere la mișcările europene și mondiale ale copiilor și tinerilor ploieșteni, sub competența îndrumare a cadrelor didactice. Fundația a angrenat câteva școli în această campanie.

În cadrul concursurilor de eseuri și desene dedicate temei „Să spunem NU rasismului”, tinerii au fost invitați să participe luând atitudine

împotriva manifestărilor sau a gesturilor care induc ideea discriminării și rasismului în universul apropiat în care își desfășoară activitatea, în existența lor cotidiană. Totodată, li s-au oferit prin intermediul IRDO alături de afișele dedicate campaniei și lucrări în care se prezentau unele repere de detectare a rasismului și a discriminării, precum:

- Scriitura sau discursul oral: în măsura în care acestea conțin elemente sau raționamente rasiste ;

- Injurii cu caracter rasist: folosind o expresie jignitoare, termeni de dispreț sau invective care conțin o acuzație de fapt;

- Defăimarea cu caracter rasist: utilizarea unei expresii ce se referă la un fapt precis, susceptibil de a face obiectul unei dezbateri contradictorii;

- Incitarea la discriminare, ură sau violență, cu caracter rasist: constituită atunci când autorul manifestului, scris sau vorbit, va aduce individului sau publicului căruia se adresează reacții de animozitate față de un principiu de etnie, naționalitate sau religie. Nu este necesar ca provocarea să conducă la acte concrete de discriminare, pentru ca delictul să fie constituit;

- Apologia crimelor de război și crimelor împotriva umanității: despre afirmații de natură să încurajeze publicul să facă o judecată de valoare care promovează sau justifică o crimă de război sau o crimă împotriva umanității

- Negarea Holocaustului: Negarea sau minimalizarea unor fapte istorice referitoare la o crimă împotriva umanității. În dreptul penal francez, doar negarea privind exterminarea evreilor de către naziști este prevăzută și reprimată (după le quotidien La Croix).

Daniela Albu

CONTINUITATE ȘI DISCONTINUITATE ÎN DREPTUL ROMÂN

Vineri, 29 martie a.c., a avut loc Sesiunea anuală de comunicări științifice a Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, tema aleasă pentru ediția din acest an având ca titlu „Continuitate și discontinuitate în dreptul român”.

Așa cum susținea în cuvântul de deschidere domnul prof. univ. dr. Mircea Duțu, director al Institutului de Cercetări Juridice (ICJ), continuitatea și discontinuitatea reprezintă regula generală de evoluție a dreptului, iar aplicată

dreptului român, ea a cunoscut particularități importante de manifestare. După 1990 continuitatea a presupus mai multe ipostaze: reluarea și valorificarea tradițiilor antebelice, reconstrucția legăturilor cu lumea juridică occidentală, aderarea și integrarea euro-atlantică și asumarea efectelor mondializării. Astfel, analiza felului în care asemenea fenomene se manifestă la nivelul principiilor, instituțiilor juridice, conceptelor și ideilor dreptului în ansamblul său și al fiecărei ramuri în parte reprezintă scopul sesiunii

ICJ din acest an.

Dintre lucrările reuniunii care au fost prezentate în cadrul secțiunilor de drept privat, drept public și drept penal, de un real interes s-au bucurat cele elaborate de prof. univ. dr. Marilena Uliescu, prof. univ. dr. Sofia Popescu, prof. univ. dr. Olimpiu Crauciuc, prof. univ. dr. George Antoniu, prof. univ. dr. Mihai Șandru, prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlatescu, prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, prof. univ. dr. Dana Tofan, asist. univ. dr. Andrei Duțu-Buzura, prof. univ. dr. Gheorghe Buta, conf. univ. dr. Ion Rusu, conf. univ. dr. Paul Popovici, conf. univ. dr. Mircea Dan Bob, cercet. st. Bogdan Pătrașcu, conf. univ. dr. Cristian Jora, conf. univ. dr. Dan Lupașcu, cercet. st. Mădălina Antonescu, prof. univ. dr. Alexandru Țicle, prof. univ. dr. Petre Buneci, cercet. st. Mihaela Berindei, asist. univ. Bogdan Buneci ș.a.

Temele abordate la secțiunea de drept privat s-au referit la modificările aduse de noile coduri de drept civil și procedură civilă în legătură cu: regimul juridic al dobânzii legale, evoluția conceptului de patrimoniu, noțiunea de moștenire și caracterele juridice ale transmisiunii succesoriale, evoluția reglementării donației între soți, acțiunea în revendicare imobiliară, limitele libertății contractuale ș.a. Totodată, alte teme au privit modalitățile alternative de soluționare a conflictelor în România, cu referire specială la mediere, problema flexicurității în dreptul românesc al muncii, evoluția reglementărilor

naționale în domeniul discriminării de gen în raporturile de muncă etc.

În cadrul secțiunii de drept public au fost prezentate teme precum: Realizarea drepturilor fundamentale prin jurisprudența constituțională, Regionalizarea. Implicații legislative, Descoperirea principiului supremației dreptului UE de către instanțele judecătorești din România, Drepturile omului - de la universalismul principiilor la relativismul cultural și religios, Impactul mecanismului de verificare și cooperare asupra ordinii juridice române, Regimul juridic al drepturilor femeii din perspectiva Constituției României ș.a.

Nu în ultimul rând, remarcăm faptul că în cadrul secțiunii a treia dedicată dreptului penal, a fost abordată continuitatea și discontinuitatea cu privire la: ocrotirea penală a vieții private, protecția penală a minorului, unitatea de infracțiune, reglementarea pedepsei accesorii, faptele penale prin nesocotirea încrederii ș.a. De asemenea, au fost analizate elementele de noutate aduse de noul cod penal.

Evenimentul a fost organizat și cu concursul cercetătorilor Institutului Român pentru Drepturile Omului, instituție parteneră a Institutului de Cercetări Juridice. Aceștia au participat atât la lucrările sesiunii, cu o serie de studii, cât și în cadrul dezbaterilor ce au urmat prezentărilor comunicărilor.

Marius Mocanu

NOTE, CRONICI, RECENZII

THE EXERCISE OF THE RIGHT TO NON-DISCRIMINATION AND EQUAL OPPORTUNITIES IN THE CONTEMPORARY SOCIETY

EDITURA PRO UNIVERSITARIA, BUCUREȘTI, 2012, 214 PAGINI

Nediscriminarea și egalitatea de șanse sunt condiții esențiale pentru buna funcționare a societății. Cu toate acestea societatea contemporană se confruntă cu numeroase probleme în ceea ce privește apărarea acestor drepturi în toate domeniile de activitate, mai ales în domeniul economic. Totodată, trebuie subliniat faptul că toți sunt egali în fața legii și nimeni nu este mai presus de lege, așa cum este stipulat și în art.16 al Constituției României și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Remarcăm interesul acordat acestor teme în

lucrarea doamnei Nicoleta Diaconu cu titlul „Role of political parties protection fundamental human right”, a domnului Cristian Jura „The particularities of vices of the possession according to the regulations of the new civil code”, lucrarea „Equality and non-discrimination” a doamnei Irina Moroianu Zlatescu și lucrarea „Discrimination criteria in contemporary society”, Mădălina Tomescu și Cristian Tomescu.

De asemenea, se subliniază faptul că recunoașterea și apărarea drepturilor omului, presupune mai întâi respectul pentru om, cu

implicarea tuturor drepturilor fundamentale. Totodată, în volum sunt analizate și prevederile existente în legislația muncii din România, în special Codul muncii care în art. 5 face referire la principiul egalității de tratament și de șanse al tuturor angajaților, fără discriminare pe nici un motiv.

În concluzie principiile fundamentale ale legislației Europene sunt egalitatea de șanse între femei și bărbați, oportunități egale și tratamente egale și combaterea tuturor formelor de discriminare.

Olivia Florescu

DIMENSIUNEA SPIRITUALĂ A DREPTURILOR OMULUI. EDUCAȚIA PENTRU TOȚI
EDITURA INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI,
BUCUREȘTI, 2013, 236 PAGINI

Lucrările prezentate în cadrul celei de a XV-a ediție a Simpozionului Internațional „Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți”, organizat la Iași, în perioada 4-6 noiembrie 2012, au fost selectate și publicate în cadrul volumului de față.

Evenimentul, la organizarea căruia au contribuit, alături de IRDO, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Episcopia Romano Catolică Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Institutul de Educație Continuă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Facultatea de Teologie Catolică, marchează începutul unei noi etape în dialogul cu și dintre religii pe tema generoasă a drepturilor omului.

Religiile au un imens potențial în cultivarea respectului pentru demnitate umană, egalitate, libertate și solidaritate. Ținând seama de legătura tradițională dintre religie și morală, acest dialog creează un spațiu al înțelegerii mutuale care va tinde către o acceptare globală a drepturilor omului și spre o abordare globală, împărtășită de toți, spre

soluționarea a numeroase probleme morale de importanță majoră.

Ca adversari ai discursurilor de instigare la ură, ai folosirii religiilor pentru învrăjbire și incitare la persecuții și vărsare de sânge în conflicte etnopolitice, organizatorii au urmărit prin temele supuse spre dezbateră, atât în cadrul secțiunilor cât și în plenul lucrărilor, să cultive alături de participanți dialogul, toleranța, solidaritatea și valorile comune care trebuie conștientizate și respectate.

Dintre comunicările prezentate în cadrul secțiunilor cultura democrației și drepturile omului, concepte religioase și drepturile omului și educație toleranță și libertate religioasă, am remarcat teme de real interes cum ar fi educația pentru o cultură democratică, cultura diferenței – cultura toleranței în școală, dreptul la religie în viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului, locul religiei și al științei în relația om-sănătate, planificarea demografică, dreptul la educație și problematica abandonului școlar ș.a.

Adrian Bulgaru

IRINA ZLĂTESCU
CONSTITUTIONAL LAW IN ROMANIA

EDITURA KLUWER LAW INTERNATIONAL BV, THE NETHERLANDS, 2013, 152 PAGINI

Făcând parte din binecunoscuta Enciclopedie Internațională de Drept, lucrarea reprezintă o analiză temeinică în care sunt descrise în detaliu sistemul politic, contextul istoric, rolul tratatelor, al legislației și al jurisprudenței, precum și reglementările administrative din țara noastră.

În cuprinsul cărții sunt evidențiate puncte cheie în care dreptul constituțional influențează

interpretarea reglementărilor juridice și procedurilor judiciare. Persoanele interesate teoreticieni și practicieni ai dreptului, dar și specialiști în domeniul drepturilor omului vor găsi răspunsuri la întrebările pe care și le pun în domeniu.

Lucrarea analizează formele și structurile de guvernare, responsabilitatea și jurisdicția organelor

centrale de stat, subdiviziunile statului, autoritățile sale descentralizate, precum și conceptul de cetățenie. Remarcăm atenția acordată în lucrare problematicii privind statutul juridic al străinilor, relațiilor internaționale, dar și taxelor, legilor speciale, puterii armatei și, nu în ultimul rând, relației constituționale dintre stat și biserică.

Având la bază o vastă bibliografie, ideile din carte au o formulare clară, astfel încât cititorii care nu sunt familiarizați cu termeni specifici și cu

anumite concepte în diverse contexte pot înțelege mai ușor semnificația limbajului de specialitate.

Calitatea practică a informațiilor oferite, maniera academică în care acestea sunt prezentate determină ca această lucrare să constituie un instrument valoros pentru cercetători care vor avea ocazia să aprecieze utilitatea ei în studii comparative de drept constituțional.

Gheorghe Pârvan

ȘTIINȚĂ ȘI CODIFICARE ÎN ROMÂNIA
EDITURA UNIVERSUL JURIDIC, BUCUREȘTI, 2013, 764 PAGINI

Volumul de față cuprinde cele mai relevante lucrări, studii și comunicări prezentate în cadrul Sesiunii anuale de comunicări științifice, ediția 2012, a Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”. Eveniment ce a avut temă „Știința și Codificarea în România”, subiect de mare actualitate, în contextul adoptării celor patru mari coduri: civil și de procedură civilă, penal și de procedură penală.

Cele peste 100 de comunicări științifice, susținute de cercetători, cadre universitare și practicieni ai dreptului (magistrați, avocați, consilieri juridici), în cadrul celor trei secțiuni ale sesiunii (drept privat, drept public și drept penal) au relevat dinamica istorică, începând de la codificarea fondatoare aferentă anilor 1864-1865 și până la cea în curs (în privința căreia a intrat în vigoare, la 1 octombrie 2011, Codul civil, iar la 15 februarie 2013, Codul de procedură civilă) a ecuației știință-codificare, modul în care concluziile au fost valorificate sau nu de autorii codurilor, cu consecințele aferente, desprinzându-se concluzii importante pentru acest domeniu prioritar al legiferării și dezvoltării dreptului român.

Remarcăm, în mod special, studiile publicate de prof. univ. dr. Marilena Uliescu, prof. univ. dr. Sofia Popescu, prof. univ. dr. George Antoniu, prof. univ. dr. Dumitra Popescu, prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlatescu, prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, prof. univ. dr. Dana Tofan, cercet. st. Cristiana Craciunescu, prof. univ. dr. Gheorghe Buta, prof. univ. dr. Aspazia Cojocaru și cercet. st. Bogdan Pătrașcu, conf. univ. dr. Cristian Jora, conf. univ. dr. Dan Lupașcu, prof. univ. dr. Alexandru Țicle, prof. univ. dr. Petre Buneci, cercet. st. Mihaela Berindei ș.a.

În cadrul codificării, rolul științei este destul de greu detectabil, dar el rămâne important, nu poate fi ignorat, indiferent de tipul, amploarea și natura codificării și a rezultatelor normative ale acestuia.

În concluzie, constatăm că Sesiunea a constituit o ocazie pentru a realiza o dezbatere pe această temă, a raportului dintre știință și codificare în România. La organizarea acestui eveniment a participat, alături de Institutul de Cercetări Juridice, și Institutul Român pentru Drepturile Omului.

Carmen Năstase

ADMINISTRAȚIA ȘI PUTEREA POLITICĂ. TENDINȚE ȘI EVOLUȚII ÎN SPAȚIUL PUBLIC EUROPEAN
EDITURA COMUNICARE.RO, 2013, 511 PAGINI

Lucrarea, publicată cu concursul Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică (ANCS) sub coordonarea prof. univ. dr. Emil Bălan, alături de dr. Gabriela Varia, Cristi Iftene, Dragoș Troanță și

Marius Văcăreanu - reprezintă o sinteză a studiilor prezentate la cea de a V-a Conferință organizată de către Școala Națională de Studii Politice și Administrative pe tema dreptului public și a

științelor administrative. Ideea de bază a volumului, la elaborarea căruia au contribuit peste 30 de juriști, avocați, profesori și cercetători, o constituie dreptul la o bună administrare și la o bună guvernare în context național și internațional.

Cele două părți ale lucrării cuprind analize cu privire la rolul decisiv al administrației publice într-o bună guvernare, relația dintre administrația publică și puterea politică, tendințele și evoluțiile din administrația publică și puterea politică și, nu în ultimul rând, mecanismele politice și administrative de garantare a drepturilor omului.

În partea I a volumului se remarcă, astfel, secțiunile privind: Democrația constituțională.

Utopie și/sau realitate?; Administrația națională și provocările societății actuale; Tendințe și evoluții în spațiul public european. În partea a II-a sunt prezentate studii precum: Mecanisme politice și administrative de garantare a drepturilor omului; Administrația publică și drepturile omului în contextul statului de drept; Dezvoltări și tendințe actuale privind raporturile de guvernare în statele europene; Administrarea defectuoasă și administrația publică locală; Clasa politică împotriva statului de drept etc.

Mihaela Scarlat

CZECH (& CENTRAL EUROPEAN) YEARBOOK OF ARBITRATION, VOL. 3
JURISNET, LLC, HUNTINGTON 2013, 419 PAGINI

CZECH YEARBOOK OF INTERNATIONAL LAW, VOL. 4
JURIS PUBLISHING, INC., HUNTINGTON, 2013, 227 PAGINI

În cadrul activității de colaborare și schimb de publicații cu instituții și organisme internaționale, Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) trimite publicațiile și revistele sale și primește publicații juridice și de drepturile omului din diferite țări. În cadrul acestor schimburi, IRDO a primit, recent, din Cehia „Anuarul ceh și central european de arbitraj” vol. 3 (Czech & Central European Yearbook of Arbitration) și „Anuarul ceh de drept internațional”, vol. 4 (Czech Yearbook of International Law). Asemenea lucrări reprezintă rezultatul cooperării dintre instituții academice și non-academice din Cehia cu instituții și experți din străinătate (România, Austria, Polonia, Slovacia).

De exemplu, în volumul al treilea al „Anuarului ceh și central european de arbitraj” sunt tratate teme care analizează validitatea arbitrajului atât din punct de vedere al arbitrilor cât și al curților

internaționale de justiție luând în considerare convențiile internaționale aplicabile, precum și o serie de reglementări naționale, studii privind frontierele de drept procedural și de fond în cadrul procedurilor de arbitraj.

În volumul al patrulea „Anuarului ceh de drept internațional” sunt cuprinse studii privind măsuri de reglementare în domeniul comerțului internațional și noul statut al investițiilor străine în Uniunea Europeană, se dezbate o serie de probleme privind investițiile străine în lumina noilor regulamente în domeniu adoptate de Parlamentul și Consiliul European în legătură cu stabilirea angajamentelor de tranziție pentru Acordurile Bilaterale de Investiții între statele membre și țările terțe.

Paul Gogoiu

V. REMEMBER

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Conferința cu tema „Istoria și evoluția instituțiilor europene”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice București, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (15 ianuarie 2013)

Dezbateri cu tema „Capacitatea de procesare a minții umane”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Academia de Studii Economice București (15 ianuarie 2013)

Simpozion cu tema „Bioetica și protecția demnității umane”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (18 ianuarie 2013)

Masă rotundă cu tema „2013 – Anul european al cetățenilor”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (21 ianuarie 2013)

Conferința cu tema „Dreptul instituțional european și dreptul material european”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice București (22 ianuarie 2013)

Masă rotundă cu tema „Despre îmbogățirea gamei de percepții a minții umane prin prisma transdisciplinarității”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Academia de Studii Economice București (22 ianuarie 2013)

Simpozion cu tema „Holocaustul, o lecție de genocid”, organizat, cu ocazia Zilei internaționale de comemorare a victimelor holocaustului, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația

pentru Promovarea Drepturilor Familiei - Family Forum, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (27 ianuarie 2012)

Conferința cu tema „Identitatea europeană și consolidarea ei”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice București, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (29 ianuarie 2013)

Dezbateri cu tema „Tipuri de inteligență și tipuri de adevăr din punct de vedere al transdisciplinarității”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Academia de Studii Economice București (29 ianuarie 2013)

Masă rotundă cu tema „Terorismul-gravă încălcare a drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Universitatea Ecologică București (1 februarie 2013)

Dezbateri cu tema „Conceptul de cetățenie europeană și constituirea sa”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative (5 februarie 2013)

Masă rotundă cu tema „Transdisciplinaritatea și tipurile de adevăr prin care operează mintea umană – adevăr economic, social, politic, cultural religios etc”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Academia de Studii Economice București și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (5 februarie 2013)

Masă rotundă cu tema „Lansarea anului internațional al cooperării în domeniul apei”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos și Asociația pentru Națiunile Unite din România (11 februarie 2013)

Dezbateri cu tema „Drepturile economice,

sociale și culturale din perspectivă universală și regională”, organizată, cu ocazia aniversării a șaizeci și șapte de ani de activitate a Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Muzeul Științelor Naturii Prahova (11-12 februarie 2013)

Conferința cu tema „Libertatea de circulație în sistemul Uniunii Europene”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (19 februarie 2013)

Masă rotundă cu tema „Nivelurile de realitate specifice abordărilor transdisciplinare”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului (19 februarie 2013)

Simpozion cu tema „Egalitatea de șanse pentru persoanele cu handicap”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (22 februarie 2013)

Simpozion cu tema „Drepturile omului, diversitatea cultural-lingvistică și multilingvismul”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate cu prilejul Zilei Internaționale a Limbii Materne (21 februarie 2013)

Dezbatere cu tema „Transdisciplinaritatea și dezvoltarea noii inteligențe spirituale și cuantică” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Academia de Studii Economice București (26 februarie 2013)

Conferința cu tema „Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Universitatea Ecologică București și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (26 februarie 2013)

Dezbatere cu tema „Abordări globale ale problematicii egalității și nediscriminării”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație,

pace și toleranță (1 martie 2013)

Dezbatere cu tema „Noua educație”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Academia de Studii Economice București (5 martie 2013)

Masă rotundă cu tema „Instituțiile naționale de drepturile omului și activitatea lor în cadrul grupurilor de lucru a Agenției pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (5 martie 2013)

Dezbatere cu tema „Eliminarea și prevenirea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor” temă propusă de Organizația Națiunilor Unite pentru sărbătorirea Zilei internaționale a femeii, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (8 martie 2013)

Masă rotundă dedicată „Inaugurării săptămânii europene de acțiune împotriva rasismului 2013”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (12 martie 2013)

Manifestări organizate împotriva discriminării și încurajării toleranței în școli cu tema „Să spunem nu rasismului!” și expoziții tematice, de către Școala gimnazială „I. A. Bassarabescu” și Colegiul Național „J. Monnet” din Ploiești, Asociația Adolescența în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (15 martie 2013)

Concurs de eseuri organizat în cadrul campaniei de eliminare a tuturor formelor de discriminare rasială, a săptămânii europene de acțiune împotriva rasismului organizat de Asociația Adolescența în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului cu participarea Școlii gimnaziale „I. A. Bassarabescu”, Colegiul Național „J. Monnet” din Ploiești și Liceul Tehnologic „L. Mrazek” din Teleajen (18 martie 2013)

Masă rotundă cu tema „Educația pentru drepturile omului, pentru combaterea rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrație și Universitatea

Ecologică, București (19 martie 2013)

Dezbateri cu tema „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării – Recomandarea Comisiei 2013/112/UE”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (20 martie 2013)

Simpozion cu tema „Fără apă curată, nu putem trăi o viață sănătoasă!”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Mondiale a Apei (22 martie 2013)

Conferința cu tema „Instituțiile naționale de drepturile omului și activitatea lor în cadrul

grupurilor de lucru al Agenției pentru Drepturile Fundamentale”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (26 martie 2013)

Masă rotundă cu tema „Drepturile omului și noile tehnologii ale informației și comunicării”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Academia de Studii Economice București (26 martie 2013)

Masă rotundă cu tema „Drepturile omului, libertatea religioasă și combaterea discriminării pe criterii religioase”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (26-28 martie 2013)

PARTICIPĂRI LA ALTE MANIFESTĂRI

Masa rotundă cu tema „Medierea în 2013” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” – Masteratul de Mediere și Masteratul de Integrare și Afaceri Europene (15 ianuarie 2013)

Conferința de închidere a campaniei de conștientizare și sensibilizare a opiniei publice privind prevenirea și combaterea violenței în familie, organizată de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (28 ianuarie 2013)

Conferința cu tema „Tudor R. Popescu – personalitate a vieții juridice românești”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (11 februarie 2013)

Conferința cu tema „Acceptarea de către România a jurisdicției obligatorii a Curții Internaționale de Justiție. Avantaje și tendințe”, organizată de Ministerul Afacerilor Externe (4 februarie 2013)

Dezbateri cu tema „Răspunderea obiectivă și răspunderea bazată pe vinovăție”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din cadrul Academiei Române (25 februarie 2013)

Lansarea volumului „Drept civil. Drepturile reale principale în reglementarea noului Cod civil”, autor prof.univ.dr. Corneliu Bîrsan, organizată de Universitatea București, Facultatea de Drept cu sprijinul Editurii Hamangiu (28 februarie 2013)

Masa rotundă cu tema „Trăind cu scleroză

multiplă în România”, organizată de Societatea de Scleroză Multiplă din România (4 martie 2013)

Conferința cu tema „Constituțiile Europei”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din cadrul Academiei Române, cu participarea dlui prof. dr. Didier Maus, președinte emerit al Asociației Internaționale de Drept Constituțional (6 martie 2013)

Conferința cu tema „Răspunderea culturii”, organizată de Academia Română, Institutul Cultural Român (6 martie 2013)

Dezbateri cu tema „Revizuirea Constituției-necesitate, oportunitate, obiective posibile” organizată de Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” în colaborare cu Asociația Română de Drept Constituțional (7 martie 2013)

Sesiune de comunicări științifice cu tema „Raporturile între puterile statului în sistemul constituțional românesc – o evaluare în perspectiva revizuirii Constituției”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului în colaborare cu Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române și în parteneriat publicistic cu revista „Dreptul” (11 martie 2013)

Conferința cu tema „Globalizare, comunicare și francofonie” și lansarea volumelor traduse în limba română „Despre comunicare și internetul” și „O teorie critică a noilor media”, autor Dominique

Wolton, organizate de Facultatea de Comunicare și Relații Publice din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrație (19 martie 2013)

Sesiunea de comunicări științifice cu tema „Dreptul – actualitate și perspectivă” organizată de Universitatea Ecologică din București, Facultatea de Drept și Științe Administrative (20 martie 2013)

Dezbateri cu tema „Constituția din 1991. Pregătire, dezbateri, aprobare”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrație (20 martie 2013)

Întâlnire pentru comemorarea Zilei internaționale pentru eliminarea discriminării rasiale cu tema „Rasismul și sportul”, organizată de Biroul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (20-21 martie 2013)

Reuniune privind activitățile comune ale Paneurope Suisse și Institutul Român pentru Drepturile Omului (22-23 martie 2013)

Întâlnire de lucru cu coordonatorul Institutului Interdisciplinar pentru Etică și Drepturile Omului din cadrul Universității din Fribourg (22-23 martie 2013)

Conferința cu tema „Dreptul constituțional al Uniunii Europene” organizată de Asociația Română de Drept și Afaceri Europene și Centrul de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice din cadrul Academiei Române (27 martie 2013)

Conferința cu tema „Medierea în contextul noilor Coduri” organizată de Universitatea de Vest Timișoara – Facultatea de Drept în parteneriat cu Asociația O Șansă pentru Viitor (28 martie 2013)

Sesiune de comunicări științifice cu tema „Continuitate și discontinuitate în dreptul român” organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (29 martie 2013)

In memoriam

LETIZIA FIORILLO DELLO RUSSO

Personalitate cu o complexă și bogată activitate profesională, prof. univ. dr. Letizia Fiorillo Dello Russo a îmbinat cariera didactică și științifică cu practica în domeniul culturii în general și al culturii drepturilor omului în mod special, în calitatea sa de membru al diferitor comisii de specialitate din cadrul Consiliului Europei și al altor organizații internaționale și regionale, dar și de secretar general adjunct și în ultimul timp vicepreședinte al „Ius Primi Viri” – ONG cu statut consultativ la ECOSOC, precum și aceea de președinte al Clubului UNESCO – Florența.

De la crearea Institutului Român pentru Drepturile Omului, a fost prezentă constant la activitățile organizate de acesta cu comunicări consacrate în primul rând demnității umane. Amintim participarea sa la colocvii și simpozioane, dezbateri și alte reuniuni științifice. Timp de 20 de ani a participat la Universitatea Internațională a Drepturilor Omului, la conferințe internaționale consacrate „Artizanilor gândirii moderne asupra drepturilor omului”, sau „Dimensiunii spirituale a drepturilor omului”.

Dispariția sa reprezintă o grea pierdere pentru noi toți, pentru cercetarea științifică și învățământul din domeniul drepturilor omului.

Ultimul proiect la care a lucrat și care a fost lansat recent de „Ius Primi Viri” și Oficiul de informații din Italia al Parlamentului European este, credem, și mesajul pe care ni l-a lăsat nouă tuturor: „Construiamo la pace educando ai diritti umani”.

In memoriam

ALAIN PLANTEY

Personalitate proeminentă, de valoare internațională a vieții științifice, licențiat în litere, excelent jurist, profesor, doctor în drept, Alain Plantey, membru și președinte al Academiei de Științe Morale și Politice a Franței a strălucit deopotrivă în cariera științifică, didactică și de magistrat, afirmându-se totodată ca militant pentru drepturile omului.

A fost luptător în rezistență alături de Charles de Gaulle, apoi vicepreședinte al fundației care poartă numele acestuia din urmă, membru fondator, alături de René Cassin, și președinte al Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză (IDEF), consilier de stat în ministerul Afacerilor Externe, ambasador, membru al delegației franceze la Adunarea Generală ONU. Aptitudinile sale diplomatice s-au remarcat de-a lungul timpului în cadrul OECE (actualul OCDE), fiind timp de 10 ani secretar general adjunct al Uniunii Europei Occidentale ș.a.

De-a lungul carierei, a ținut cursuri la Școala Politehnică, la Institutul de Studii Înalte de Apărare Națională, la Școala Superioară de Război, la facultăți de drept ale unor cunoscute universități din Franța, la Institutul de Studii Politice din Paris și la Școala Națională de Administrație Publică etc. și a susținut prelegeri în Canada, Brazilia, Vietnam, Cambodgia, Maroc, Grecia, Ungaria, China, Mali, Algeria, Germania, România, Bulgaria, Guineea, Polonia, Siria, Liban și Turcia.

Este autorul a numeroase volume, studii și articole care reflectă experiența unei cariere unice și dăruirea pentru promovarea și protejarea drepturilor omului. Dintre acestea, cităm cu titlu de exemplu : „Funcția publică”, „Comunitatea”, „Viitorul statului”, „Dreptul și practica funcției publice internaționale”, „Negocierea internațională în secolul douăzeci și unu”, „Politica dintre state”.

Alain Plantey avea o mare deschidere spre oameni, fiind o persoană de o deosebită curtoazie și amabilitate, care își apăra cu multă demnitate convingerile sale și care, de multe ori, nu a fost lipsită de pasiune când trebuia să-și argumenteze aceste convingeri. Era extrem de intransigent în ceea ce privește respectarea principiilor democrației, statului de drept și drepturilor omului, susținând apărarea și consolidarea păcii.

Prin crearea Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceze, în al cărui comitet director este reprezentat și Institutul Român pentru Drepturile Omului, Alain Plantey a deschis calea unor relații de încredere între specialiști. Avea capacitatea de a aduna în jurul său personalități din întreaga lume, cu cariere extrem de diferite, reprezentând tradiții culturale diverse, dar care aveau un ideal unic.

La cele 32 de congrese ținute sub conducerea sa, a recomandat abordarea unor subiecte de actualitate dar, în același timp, de o mare varietate, căutând să găsească răspunsurile potrivite pentru problemele diferitelor regiuni, de la dreptul cutumiar african, până la dreptul la sport, dreptul la apă sau dreptul de acces la noile tehnologii.

Văzând refugiații din timpul celui de al doilea război mondial și fiind impresionat de situațiile umilitoare prin care aceștia treceau, și-a dedicat cariera umanității și păcii.

Păstrăm o vie amintire personalității care a fost Alain Plantey, un om care a excelat prin erudiție, echilibru, inițiativă și viziune, cu impecabilă loialitate față de cauze nobile și de interese globale majore de promovare a valorilor drepturilor omului, și de menținere a păcii